

COMING OF AGE

IN A COPENHAGEN LOCKDOWN

ANTROPOLOGISKE PERSPEKTIVER PÅ EN PANDEMI

COMING OF AGE
IN A COPENHAGEN LOCKDOWN
ANTROPOLOGISKE PERSPEKTIVER PÅ EN PANDEMI

2024

COMING OF AGE

in a Copenhagen lockdown

Antropologiske perspektiver på en pandemi

© 2020 Forfatterne & Forlaget 21:34.

Tovholderi, redaktion & montage: Kristian Engberg

Omslagsillustration: Ask Fält Urheim

ISBN: 978-87-94049-13-9

UDGIVET MED STØTTE FRA HK DANMARK

Med gavmild støtte fra Lasertryks ejere, er denne bog trykt på Svanemærket papir hos Lasertryk A/S, Århus

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af indholdet i denne bog er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og CopyDan. Enhver anden udnyttelse uden forlagets eller forfatternes skriftlige samtykke er forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret

INDHOLD

BJARKE OXLUND

Instituttlederens forord ..... side 6

MARIANNE HEIDE

Velkomst fra HKs forbundsformand ..... side 8

CAMILLE HOLM HASENFUSS

*COVID-19 er lommelygten
der belyser globale mønstre af ulighed* ..... side 10

JOHANNE MAILUND REBSDORF

Læsetid: 11 minutter og 56 sek. ..... side 24

MIA KIRSTINE MEINERTSEN

*Kunsten at yde samfundssind i et grænsebegrænset
fællesskab* ..... side 36

MAGNUS JUHL

02-04-2020: To alene i ét stykke ..... side 46

IDA LYKKE HJORT BUHL

*Taming Liminality:
To Be Caught Betwixt and Between by Corona* ..... side 52

MARIA AARUP

Overgangslivet ..... side 64

METTE LOUISE BROBERG HANSEN

*Når mennesket bliver hjemme,
kommer naturen frem fra sit skjul* ..... side 70

IDA-MARIE BOVBJERG KRISTENSEN

Normalt er det offentlige en sløv kæmpe ..... side 82

FRIDA LILLI SCHLANBUSCH NØRKJÆR

Navigating the global city in times of a pandemic ..... side 92

KRISTIAN ENGBERG

Antropologisk Udrykningsstyrke ..... side 108

MARIE RØNDE

Hormones & Hand Sanitizer.

Teenagers and Corona ..... side 118

ELISABETH VENDELSØ

Hvem holder vi afstand for?

Kollegieliv i en tid med social distancing ..... side 136

OLIVER BIRK JESSING

Fællesskab i kritiske tider ..... side 146

MAHALAKSHMI WAMBERG

Det handler ikke kun om øjebliksbilledet,

men også om datiden og fremtiden ..... side 156

BENJAMIN MATHIAS KONGE HENRIKSEN

COVID-19 in a post-global world ..... side 168

MARIA KOIZUMI LINDHARDT

En tid uden for tiden ..... side 178

ADRIAN ELKJÆR STALLKNECHT

En flagermus basker med sine vinger ..... side 190

MADS VINCENT HEDEGAARD

Som sendt fra himlen ..... side 200

THIT HAMMERICH CLAUSEN

Coronatanker ..... side 212

Covid-19 har påvirket høj som lav i løbet af foråret og sommeren 2020. Desværre lader det i skrivende stund til, at efteråret også bliver en stor mundfuld, og selvom mediekværnen har leveret corona-nyheder døgnet rundt, sidder man alligevel tilbage med et behov for at kunne fortolke de pludselige forandringer, og hvad det gør ved alle de kulturelle fænomener, som giver mening og betydning i vores fælles liv.

Alene derfor er det en kæmpe fornøjelse at læse de 19 essays i denne antologi. Som læser efterlades man med et indtryk af, hvor altomfattende Covid-19's betydning har været i både social og politisk forstand. Mens nogle kigger indad og sætter ord på hvordan den helt nære og intime hverdag under nedlukningen har forvandlet sig, løfter andre det kritiske blik på hvordan en fællesskabsfortælling baseret på nationale værdier skaber udgrænsning af nye medborgere, eller hvordan effekterne af Covid-19 udstiller den enorme socio-økonomiske ulighed, som både findes globalt og inden for enkelte nationer som USA, Brasilien, Indien og Sydafrika.

Essaysamlingen vidner om, at man skal være påpasselig med kun at regne Covid-19 for en sundhedskrise. Det

står klart, at for det store flertal har de sociale, kulturelle og økonomiske sider af krisen betydning. Når man ikke må komme på arbejde (hvis man stadig har et), når man ikke må komme i skole eller på uddannelse, når byen står tom, når museer, teatre spillesteder er lukket, når man ikke kan holde guldbryllupsfest, så mærker man på egen krop at samfundet er lukket ned – og det kalder på samfundsfaglige analyser. Når regeringen og myndighederne anbefaler social afstand, bliver det en sag for et fag som antropologi, hvis primære interesse centrerer sig om sociale relationer. Hvad har Covid-19 gjort ved os? Hvad kommer det til at få af betydning? Det er nogle af de spørgsmål, som behandles i denne antologi.

Afslutningsvis vil jeg benytte lejligheden til at takke antropologistuderende Kristian Engberg for at have taget initiativ til at indsamle og publicere disse studenteressays. Først fik du bolden til at rulle på antropologi, med stor ihærdighed og entusiasme fik du bredt initiativet ud til det samfundsvidenskabelige fakultet og endelig til hele Københavns Universitet. Det er forbilledligt på denne vis at skabe mening midt i krisen ved at angribe den fagligt. Et stort og helhjertet tak skal derfor lyde herfra.

VI BÆRER DE STUDERENDES POINTER MED OS

I HK havde vi et spændende samarbejde med Institut for Antropologi i forårssemesteret 2020. Her undersøgte 30 nysgerrige studerendes hvad HK er for en størrelse. HK gik ind i samarbejdet, fordi vi altid har godt af at blive set på udefra. Godt af at lytte til, hvad unge mennesker tænker, når de ser, hvem vi er, og hvad vi laver.

Projektet blev kraftigt påvirket af corona, men de studerende klarede den udfordrende situation på imponerende vis. Det var et flot stykke arbejde over hele linjen, de studerende fremlagde for os, da de vendte tilbage med deres observationer ud fra de spørgsmål, vi havde stillet dem. Spørgsmål der kredsede om, hvordan HK bliver et positivt tilvalg for de unge, fx for de unge på nye uddannelser og de unge i deres første job.

HK har i over 100 år kæmpet for at sikre ordentlige arbejdsvilkår, ligeløn, betalt ferie, barsel, godt arbejdsmiljø og mange andre vigtige arbejdsforhold. Det har bidraget til forhold på arbejdsmarkedet, der i dag let kan blive taget for givet. Derfor skal vi som fag-

foreninger finde nye måder at gøre os til det oplagte tilvalg, både blandt unge og ældre på arbejdsmarkedet.

I processen med at definere fremtidens fagforening har vi haft glæde af det antropologiske blik. Det bidrager til, at vi kan forholde os undrende til os selv. For vi har brug for at arbejde med vores vaner, kultur, traditioner og selvforståelse for at udvikle os. Mødet med de antropologistuderende har hjulpet os i den proces, og vi bærer observationer og pointer med os i det videre arbejde med at fastholde og udvikle HK's position som en stærk fagforening.

For at give noget tilbage til de studerende har vi valgt at støtte udgivelsen af denne bog. God læselyst og tak for indsatsen i en turbulent tid.

...leverer stærke og kritiske argumenter for, at corona har blotlagt store dimensioner af ulighed blandt forskellige befolkningsgrupper både ude og hjemme.”

*– Bjarke Oxlund (professor MSO)
Heiko Henkel (lektor)
Ayo Wahlberg (professor MSO)
& Cecilie Rubow (lektor)*

COVID-19 ER LOMMELYGTEN DER BELYSER GLOBALE MØNSTRE AF ULIGHED

For en enlig argentinsk mor til seks, er isolation mere frygtindgydende end smittefare (Lucas 2020). *Jeg frygter ikke smitten. Jeg frygter, mine børn kommer til at sulte*, siger hun. Liliana Pérez er fra et tætbeboende fattigt område i Buenos Aires. *Vi gør, hvad vi kan for at beskytte os, men det er svært, hvis man er en hel familie, der deles om 16 kvadratmeter*, siger Pérez (ibid.). I Latinamerika kæmper mange familier med at tjene nok til dagen og vejen under nedlukningerne og den påbudte isolation.

I slut januar 2020 erklærede World Health Organization (WHO) udbruddet af Coronavirus (COVID-19) for en pandemi og global sundhedskrise (Sundhedsstyrelsen 2020a). En gængs strategi for at begrænse smitte har været påbudt isolation og reducere social kontakt (ibid.). På trods af at COVID-19 har spredt sig til hele verden, vil jeg vise med afsæt i teori af Ben Wisner (2004) og Roberto E. Barrios (2017), at

COVID-19 globalt har mere katastrofale konsekvenser for nogen end andre. Denne analyse skriver sig ind i en debat om globale mønstre af sårbarhed, idet den gør opmærksom på, at pandemiens konsekvenser ikke bestemmes af selve virussen, men af socioøkonomiske strukturer og diskrimination af marginaliserede grupper. Med intersektionalitetsbegrebet, som formuleret af Kimberly Crenshaw (1989), belyser jeg, at etniske minoriteter er sårbare på flere forbundne parametre og derfor mere udsatte under COVID-19. I Danmark er ikke-vestlige etniske minoriteter især påvirkede af COVID-19 (Statens Serum Institut 2020) og jeg vil diskutere, hvilken rolle dansk lovgivning spiller i strukturel undertrykkelse.

SÅRBARHED OPSTÅR IKKE TILFÆLDIGT

For at forstå, hvem der er udsatte overfor COVID-19, definerer jeg sårbarhed således: *“the characteristics of a person or group and their situation that influence their capacity to anticipate, cope with, resist and recover from the impact of a natural hazard (an extreme natural event or process)”*(Wisner 2004:11). Forskellige karakteristika har indflydelse på grupperes sårbarhed og dermed muligheden for at håndtere farlige naturfænomener. Ifølge Barrios, som har speciale i katastrofeantropologi, er katastrofer ikke forårsaget af farlige naturfænomener, som opstår tilfældigt og påvirker menneskers verden negativt (Barrios 2017:154). Katastrofers socialt og materielt

destruktive karakter opstår først i naturfænomeners interaktion med menneskeskabte forhold (ibid.:154). Når naturfænomener udvikler sig katastrofalt, skyldes det altså, at samfund er indrettet, så personer af forskellige årsager er sårbare. Wisner mener, at når naturfænomener som epidemier opfattes og omtales som naturkatastrofer, da sløres det, at de fleste mennesker egentlig er sårbare grundet menneskeskabte forhold (Wisner 2004).

Når COVID-19 globalt kan siges at have mere katastrofale konsekvenser for nogen end andre, handler det om, at udbruddet ikke i sig selv er katastrofalt. Alle kan i teorien blive smittet med COVID-19, men konsekvenserne deraf bestemmes af socioøkonomiske samfundsstrukturer eller manglen på samme. I Latinamerika tvinger fattigdom personer, som Liliána Pérez, til at vælge fortsat at gå på arbejde eller risikere at sulte (Lucas 2020). Her fremgår det tydeligt, at nogle samfundsgrupper grundet strukturelle forhold er mere sårbare end andre overfor COVID-19.

Hvordan kan denne tilstand af sårbarhed ellers forklares? Sårbare samfundsgrupper er ikke kun i højere grad eksponeret for smittefare (Bankoff 2003:12). Ofte er de også ofre for marginalisering bestemt af en kombination af kategorier som klasse, køn, alder og etnicitet (ibid). I det kommende afsnit belyser jeg COVID-19 med udgangspunkt i intersektionalitet.

EN INTERSEKTIONEL TILGANG

Virus diskriminerer ikke og alle kan i teorien blive smittet, men i praksis er en uforholdsmæssigt stor andel af COVID-19-smittede sorte, asiatiske og etniske minoriteter. I USA er 72 % af dem, som er døde af COVID-19 i staten Chicago, sorte, på trods af at de kun udgør en tredjedel af statens befolkning (Ro 2020). I en rapport af blandt andre antropolog Ben Kasstan fremgår det også, at etniske minoriteter især er påvirkede af COVID-19 i Storbritannien (Kasstan 2020). Etniske minoriteter kritiseres af britiske sundhedseksperter for selv at være skyld i at befinde sig i en udsat position, men dette er ifølge Kasstan udtryk for strukturel diskrimination (Kasstan m.fl. 2020). Racebaseret diskrimination i både uddannelses- og sundhedssystemet og på arbejdsmarkedet er nemlig skyld i, at etniske minoriteter særligt har kroniske sygdomme og dermed er i COVID-19 risikogruppen (ibid.). De etniske minoriteter er desuden sårbare overfor smitte, da de ofte bor flere mennesker sammen på tværs af generationer i husholdninger, som typisk ligger tæt (ibid.). Dertil besidder etniske minoriteter ofte jobs, som kræver, at de fortsat må gå på arbejde i stedet for at isolere sig (ibid.). Tal viser ligeledes, at etniske minoriteter har dobbelt så stor chance for at miste deres job end hvide briter (ibid.).

For at forstå denne tendens foreslår social- og sundhedspsykolog, Lisa Rosenthal, en intersektionel tilgang

(2020:2). En sådan gør det muligt at anskue verden i sin kompleksitet gennem refleksion over privilegie og undertrykkelse (Rosenthal 2020:2). Crenshaw er den filosof og kritiske teoretiker, som præsenterer begrebet intersektionalitet (1989). Crenshaw beskriver, at den dominerende forståelse af diskrimination tager afsæt i, at individer diskrimineres på baggrund af enkelte kategorier såsom race eller køn (Crenshaw 1989:140). Denne forståelse er forfæjlet, da diskrimination ofte foregår på baggrund af en kombination af flere faktorer, som opleves forskelligt og værre end diskriminationen af de enkelte faktorer sammenlagt (Crenshaw 1989:149). Ifølge Crenshaw er den dominerende forståelse af diskrimination indbygget i loven, hvorfor der ikke tages højde for den variation, som kan optræde i oplevelsen af diskrimination, når individer diskrimineres på baggrund af flere faktorer (ibid.:149;150). Grupper som er marginaliserede på mere end ét parameter, ender med at blive marginaliseret yderligere, når samfundsstrukturer såsom loven overser deres oplevelse af diskrimination (ibid.:140;152). Ved at betragte COVID-19 med en intersektionel tilgang, bliver det muligt at forstå, hvorfor nogle grupper er mere sårbare og derfor mere udsatte.

Sundhedsstyrelsen i Danmark lægger vægt på, at ældre og kronisk syge personer er sårbare over for COVID-19 (Sundhedsstyrelsen 2020b). Økonomiske,

sociale og racemæssige uligheder kan dog også ses som bestemmende for, hvem der smittes, og hvilke konsekvenser det har. Ifølge Rosenthal er personer særligt sårbare, hvis de er hjemløse, bosat i flygtningelejre, mister deres jobs, ikke har adgang til information eller tager sig af andre i sundhedssektoren og i hjemmet (Rosenthal 2002:4). Disse grupper oplever desuden typisk at blive diskrimineret som fattige, sorte, etniske minoriteter, immigranter, kvinder eller LGBT+ individer (Rosenthal:4-5). Ligesom Rosenthal beskæftiger Peter Wade (2003) sig med intersektionalitet. Hans artikel er skrevet inden COVID-19, men kan udvide forståelsen af, hvordan nogle grupper er sårbare overfor COVID-19. Med udgangspunkt i Latinamerika argumenterer Wade for, at sorte kvinder, der arbejder som hushjælp, befinder sig i en position, hvor intersektionalitet spiller en rolle i måden, hvorpå de oplever diskrimination (2013:190). Kvinderne er typisk marginaliserede på grund af både deres køn, socialklasse, race og alder, og er dermed ekstra udsatte for seksualisering og fysiske overgreb (ibid.:190). Under COVID-19 bliver det tydeligt, at lignende tendenser gør sig gældende for nogle kvinder i Storbritannien. Kvinder bliver sårbare, når det primært er dem, der arbejder i sundhedssektoren og tager sig af andre i hjemmet (Rosenthal 2002:4). Desuden er der set en stigning i tilfælde af hustruvold i forlængelse af den påbudte isolation (Kasstan 2020). Britiske kvinder synes altså at være sårbare overfor

COVID-19, idet de befinder sig i flere marginaliserende positioner.

DANMARK I LYSET AF COVID-19

Det mønster, som tegner sig globalt, af at minoriteter er ekstra udsatte, synes også at gøre sig gældende i Danmark. Danskere med ikkevestlig baggrund udgør 8 procent af befolkningen, men 18 procent af de COVID-19 smittede (Statens Serum Institut 2020). Ligesom i Storbritannien synes flere karakteristika at bidrage til, at etniske minoriteter i Danmark både på kort og langt sigt er mere udsatte (Nørredam 2020). Kulturelle og økonomiske forhold såsom sprogbarrierer, boligsituationen og arbejdsløshed bevirker, at de etniske minoriteter er sårbare (ibid.). COVID-19 har fungeret som en lygte, der globalt har gjort strukturel undertrykkelse af etniske minoriteter synlig. Nedenfor diskuterer jeg, hvilken rolle dansk lovgivning spiller i strukturel undertrykkelse.

DISKRIMINERENDE DANSK LOVGIVNING

I Danmark har den såkaldte 'Ghettolovgivning' siden COVID-19-udbruddet fået en del opmærksomhed (Kokholm 2020). Det er i lyset af COVID-19 blevet åbenlyst, at loven diskriminerer etniske minoriteter og tynger de mest sårbare. Ifølge Transport- og Boligministeriet er ghettolovgivningen en række kriterier, som boligområder skal leve op til for ikke at blive karakteriseret som ghettoer og dermed havne på

'Ghettolisten' (Transport- og Boligministeriet 2019). Kriterierne for, hvornår et boligområde havner på ghettolisten omfatter beboernes etniske baggrund, indkomstniveau, uddannelse, tilknytning til arbejdsmarkedet og tidligere lovovertrædelser (ibid.). Hvis et boligområde havner på ghettolisten og forbliver der i fem år, får det konsekvenser for områdets beboere, som kan tvinges til at flytte, så boliger kan rives ned eller sælges (ibid.).

Udbruddet af COVID-19 har resulteret i, at langt flere ikke-vestlige indvandrere og deres efterkommere rammes af ledighed end de etniske danskere (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2020). Dette skal ses i relation til, at ikke-vestlige indvandrere typisk har kortere uddannelser, er udfordrede af det danske sprog og derfor besætter ufaglærte jobs, som er dem, hvor flest bliver fyret i krisetider (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2020). I de almene boligområder er der statistisk set flere beboere med beskæftigelse i udsatte brancher – blandt andet handel, rengøring, hotel, restaurant og transport – end i den danske befolkning som helhed (Dahlin 2020). Når ledigheden stiger blandt ikke-vestlige indvandrere, kan det grundet ghettolovgivning betyde, at de på lang sigt mister deres bolig og står uden tag over hovedet. Med teori om intersektionalitet kan vi forstå, at loven diskriminerer og marginaliserer, ved ikke at tage hensyn til den oplevelse af diskrimination, som grupper der er

marginaliserede på flere måder oplever (Crenshaw 1989:149). Under COVID-19 står ghettolovgivningen frem, som en struktur, der yderligere marginaliserer etniske minoriteter, idet den tynger dem, som er sårbare i forvejen.

Udbruddet af COVID-19 har på ironisk vis haft positive aspekter for ikkevestlige etniske minoriteter i Danmark. Den omdiskuterede håndtrykslovgivningen, som påbyder, at kommende statsborgere giver hånd til borgmesteren for at opnå formelt statsborgerskab, er grundet faren for smitte med COVID-19 blevet suspenderet midlertidigt af Udlændinge- og Integrationsministeren (Lassri 2020, Ritzau 2020). Statsborgerskab er fundamentalt for tilegnelse af formelt medlemskab i den moderne stat (Sassen 2003:16), og lovgivningen har været under kritik som symbolpolitisk og ekskluderende, eftersom nogle etniske minoriteter af moralske og religiøse årsager ikke ønsker at berøre det modsatte køn (Peltier 2020). I konteksten af COVID-19 er etniske minoriteter altså ikke nødsaget til at gå på kompromis med moral og religion for at opnå rettigheder som statsborgere i det Danmark.

KONKLUSION

Globalt har COVID-19 katastrofale konsekvenser for især udsatte samfundsgrupper. I eksempler fra Latinamerika, USA og Storbritannien er det sociale,

kulturelle og økonomiske faktorer som gør særligt sorte, asiatiske og etniske minoriteter sårbare og dermed mere udsatte overfor COVID-19. Med en intersektionel tilgang bliver det muligt at se, at minoriteter oplever diskrimination og marginalisering på flere forbundne parametre, hvorfor de er mere udsatte. I Danmark er ikkevestlige etniske minoriteter især påvirkede af COVID-19, og det ses at diskrimination af marginaliserede grupper er indbygget i dansk lovgivning, hvilket i denne tid yderligere marginaliserer de sårbare etniske minoriteter. Fremtidigt bliver det interessant hvordan COVID-19 vil blive husket. Som en pandemi, med katastrofale konsekvenser globalt? Som en pandemi, der afslørede, at samfundsstrukturen på diskriminerende vis bidrager til ulighed ved at undertrykke, dem som er mest sårbare? På nuværende tidspunkt er der ikke mine til, at den danske regering vil ændre ghetto-lovgivningen (Arbejderen 2020).

LITTERATUR

- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. 2020. “Krisen stopper ikke-vestlige indvandreres jobfremgang”. ae.dk. 30. april 2020. <https://www.ae.dk/analyser/krisen-stopper-ikke-vestlige-indvandreres-jobfremgang>.
- Arbejderen. 2020. “Corona kan sende boligområder på hård ghettoliste”. arbejderen.dk. 8. maj 2020. [https://arbejderen.dk/indland/corona-kan-sende-boligområder-på-hård-ghettoliste](https://arbejderen.dk/indland/corona-kan-sende-boligomraeder-pa-haard-ghettoliste).
- Bankoff, Greg. 2003. *Cultures of disaster: society and natural hazards in the Philippines*. London ; New York: Routledge-Curzon.
- Barrios, Roberto E. 2017. “What Does Catastrophe Reveal for Whom? The Anthropology of Crises and Disasters at the Onset of the Anthropocene”. *Annual Review of Anthropology* 46 (1): 151–66. <https://doi.org/10.1146/annurev-anthro-102116-041635>.
- Crenshaw, Kimberle. 1989. “Demarginalising the intersection of race and sex: A black feminist critique of anti-discrimination doctrine, feminist theory, and anti-racist politics”. *I University of Chicago Legal Forum*. Bd. 140.
- Dahlin, Ulrik. 2020. “Ny analyse: Arbejdsløshed på grund af corona vil føre til flere ghettoer”. *Information*, 4. juni 2020. <https://www.information.dk/indland/2020/06/ny-analyse-arbejdsloeshed-paa-grund-corona-foere-flere-ghettoer>.
- Kasstan, Ben, Kaveri Qureshi, Sarah Hill, Emma Hill, og Nasar Meer. 2020. “THE SOCIAL DETERMINANTS OF COVID 19 AND BAME DISPROPORTIONALITY”. discoversociety.org. 30. april 2020. <https://discoversociety.org/2020/04/30/the-social-determinants-of-covid-19-and-bame-disproportionality/>.

- Kokholm, Thomas. 2020. "Nødråb fra boligselskaber: Suspenderer ghettokrav under corona". Danske Kommuner, 6. maj 2020. <http://www.danskekommuner.dk/Nyhedsarkiv/2020/Maj/06/Nodrab-fra-boligselskaber-Suspenderer-ghettokrav-under-corona/>.
- Lassri, Lamies. 2020. "Giv nye danskere dispensation fra håndtryksceremonien og statsborgerskab med det samme". Information, 6. april 2020. <https://www.information.dk/debat/2020/04/giv-nye-danskere-dispensation-haandtryksceremonien-statsborgerskab-samme>.
- Lucas, Andre. 2020. "Nedlukninger stiller fattige latinamerikanere over for umuligt valg: Sult, eller bryd isolationen". Information, 24. april 2020. <https://www.information.dk/udland/2020/04/nedlukninger-stiller-fattige-latinamerikanere-umuligt-valg-sult-bryd-isolationen>.
- Nørredam, Marie. 2020. "Sårbare indvandrere bliver ladt i stikken af myndighederne i kampen mod corona". Information, 7. april 2020. <https://www.information.dk/debat/2020/04/saarbare-indvandrere-ladt-stikken-myndighederne-kampen-corona>.
- Peltier, Elian. 2020. "No Handshakes, No New Citizens: Coronavirus Halts Danish Naturalizations". The New York Times, 7. marts 2020. <https://www.nytimes.com/2020/03/07/world/europe/denmark-coronavirus-citizenship.html>.
- Ritzau. 2020. "Regeringen vil sætte krav om håndtryk for nye statsborgere i bero". Information, 16. april 2020. <https://www.information.dk/telegram/2020/04/regeringen-saette-krav-haandtryk-nye-statsborgere-bero>.
- Ro, Christine. 2020. "Coronavirus: Why some racial groups are more vulnerable". BBC News, 21. april 2020. <https://www.bbc.com/future/article/20200420-coronavirus-why-some-ra>

cial-groups-are-more-vulnerable.

- Rosenthal, Lisa. 2020. "An Intersectional Analysis of the COVID-19 Pandemic and Call for Revolution". *intersectionalrevolution.org*. 24. marts 2020. <https://www.intersectionalrevolution.org/intersectional-covid-19>.
- Sassen, Saskia. 2003. "The Participation of States and Citizens in Global Governance". *Indiana Journal of Global Legal Studies* 10 (1): 5–28.
- Statens Serum Institut. 2020. "Borgere med ikkevestlig baggrund udgør 9% af Danmarks befolkning men 18% af de COVID-19 smittede". *ssi.dk*. 7. maj 2020. https://www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2020/borgere-med-ikkevestlig-baggrund-udgor-9-af-danmarks-befolkning-men-18-af-de-covid-19-smittede?fbclid=IwAR1RcD0hUyQ6KVtdIIClqfO2Z2qkIOh9o-j1ErO_eu0D5E_RchrUbfysl-S0.
- Sundhedsstyrelsen. 2020a. COVID-19: risikovurdering, strategi og tiltag ved epidemi i Danmark. Sundhedsstyrelsen.
- . 2020b. "Personer i øget risiko". *sst.dk*. 22. maj 2020. <https://www.sst.dk/da/corona/personer-i-oebet-risiko>.
- Transport- og Boligministeriet. 2019. "Liste over ghettoområder pr. 1. december 2019". *www.trm.dk*. 1. november 2019. <https://www.trm.dk/publikationer/2019/liste-over-ghettoomraader-pr-1-december-2019/>.
- Wade, Peter. 2013. "Articulations of Eroticism and Race: Domestic Service in Latin America". *Feminist Theory* 14 (2): 187–202. <https://doi.org/10.1177/1464700113483248>.
- Wisner, Benjamin, red. 2004. *At risk: natural hazards, people's vulnerability, and disasters*. 2nd ed. London ; New York: Routledge.

...indeholder en skarp og underfundig refleksion over tid og tidslighed under nedlukningen samtidig med, at essayet leger med den skriftlige form.”

– Bjarke Oxlund (professor MSO)

Heiko Henkel (lektor)

Ayo Wahlberg (professor MSO)

& Cecilie Rubow (lektor)

LÆSETID: 11 MINUTTER OG 56 SEK.

Hele essayet: 11 minutter 56 sekunder

Quick-read (titel, hashtags, indledning, overskrifter, konklusion): 3 minutter 19 sekunder

Time disclaimer: 13 sekunder

#surdej #gratisartikler #kapitalisme

Jeg har hørt snak i Instagrams kroge. Små og store stemmer, der håbefuldt foreslår, at den globale pandemi og karantæne og nedlukning af hele Systemet kan være en mulighed for at bryde ud af hamsterhjulet eller The Matrix eller Jernburet eller hvad man nu synes bedst beskriver verdensomspændende kapitalisme. At der er en anden mulighed. Men jeg har efter cirka et kvartals corona-pandemi altså konstateret, at der ikke kommer til at ske en flyvende fis. Og det var en lille vaks replik under et Zoom-møde, der startede fisen.

En dag under lock-down sad jeg i mine forældres gæstestue, som jeg havde erklæret mit kontor, og holdt Zoom-møde med min studiegruppe. Under mø-

det skulle vi hver især se en video-præsentation fra vores underviser. ”Egentlig tager filmen 14 minutter, men underviseren taler ikke så hurtigt, så man kan godt lissom speede den lidt op. Skal vi ikke bare sige, at vi ser den på 9 minutter og så mødes igen?” lød det fra et af Zoom-ansigterne. Forslaget mindede mig først og fremmest om en replik af den irske spillemand Barney MacKenna om sin kraftige accent: ”If I start to talk too fast for them, they’ll have to listen to me quicker, right”.

Var det meningen, at min fatteevne skulle følge med hastigheden på videoen og blive $14-9=5$ minutter hurtigere? Skal Den Gode Studerende være i besiddelse af en slags intellektuel optimeringssuperkraft, hvor input omsættes til forståelse i samme hastighed som det bankes imod knolden? En superkraft hvis højeste formål er at forstå så meget som muligt på så få minutter som muligt. Tidsoptimeret læring. Dernæst meldte spørgsmålet sig; hvorfor? For det kan jo virke ganske paradoksalt at skulle tidsoptimere læring i en verdensomspændende karantæne, hvor man vitterligt ikke har andet end tid. Var det meningen, at vi skulle spare $14-9=5$ minutter for at vi kunne blive færdige $14-9=5$ minutter tidligere, så vi havde $14-9=5$ dejlige minutter at ødsle med resten af vores dag nummer 18 i lock-down? Var det ikke lige præcis dét hamsterhjul, som vi bevæbnet med mundbind og håndsprit #sammenhverforsig skulle hoppe ud af?

Følgende afsnit tager 2 minutter 8 sekunder

Håbet om verdensomspændende forandringer under coronaen, som et barn der venter på julemanden, gik igen i en artikel i Information d. 11. april. Her interviewes professor ved London School of Economics David Graeber om hans teori om bullshit-jobs. Ifølge Graeber ved vi alle godt, at kapitalismen gør livet surt for de mange, men vi trøster os selv med, at den i det mindste er drønende effektiv. Men, siger Graeber, dette kapitalismens sidste halmstrå af eksistensberettigelse forsvinder med blæsten lige om snart, når vi alle i en Stor Afsløring opdager, at kapitalismen er håbløst ineffektiv. Afsløringen kommer med den verdensomspændende pandemi, hvori vi indser, hvor meget vi har brug for skraldemænd og sygeplejersker og andre underbetalte beskæftigelser, og hvor lidt vi savner højtlønnede udviklingskonsulenter og administrativt ansatte, for de bidrager nemlig ikke med noget som helst vigtigt til verden. Tvært imod skubber de irrelevante A4-ark rundt og trækker tilfældige og håbløst ineffektive effektiviseringsmåleenheder ud af røven på hinanden. Måleenheder som benchmarks og – vil jeg selv have lov at tilføje – Key Performance Indicators, der ikke siger noget som helst om noget som helst, men blot lægger endnu flere opgaver over på dem, der faktisk laver noget vigtigt (her fristes man måske til at spørge Graeber, hvilken titel han selv forestiller sig, at hans antropologi-studerende – produktet af hans eget vigtige bidrag til

verden – kommer til at have efter endt uddannelse. Jeg caller den og siger, at mindst én på hver årgang vil blive konsulent, fy for faen). Ifølge Graeber bruges der enormt mange arbejdstimer på nonsens, og han argumenterer for, at man i stedet bør gå ind i kampen for borgerløn, så mennesker kan lave arbejde, der er vigtigt for samfundet, uanset hvor kort tid dét så tager, i stedet for at forsøge at udfylde deres 37 timers arbejdsuge med bullshit for timernes skyld.

Øverst i artiklen d. 11. april, med grå bogstaver lige over titlen, står der: ”LÆSETID: 9 MIN.”. Men det er ligeså meget bullshit som Key Performance Indicators (normalt skriver man selvfølgelig bare KPI, men jeg vælger altså at skrive hele ordet, så det står klart, præcis HVOR håbløst ineffektivt det er, når man ikke effektiviserer det med forkortelser), for jeg læste artiklen på 6 minutter. Således havde jeg $9-6=3$ dejlige minutter ekstra at boltre mig i resten af min 11. april.

Følgende afsnit tager 0 minutter 59 sekunder

Graebers skelnen mellem at gøre arbejde for verdens skyld og så at gøre arbejdet for at udfylde 37 arbejdstimer er nok ikke noget, han selv har fundet på. Jeg vil vædde 3 minutter på, at han har hentet idéen fra E.P. Thompsons mesterlige ”Time, Work-Discipline, and Industrial Capitalism” fra 1967, hvor han hævder, at europæernes tidsforståelse ændrede sig med industrialiseringens indtog; i det præ-kapitalistiske

landbrugssamfund var tid kun i kraft af det arbejde eller de handlinger, den blev brugt på i løbet af ugen, måneden eller årstiden. Man skelnede ikke mellem arbejdstid og fritid, arbejdsplads og hjem, beskæftigelse og tidsfordriv, for det var totalt irrelevant, så længe høsten kom i hus. Men med industrialisering og teknologisk udvikling af urværk og arbejderens fremmedgørelse overfor produktionen på fabrikken opstod en tidsforståelse, hvor tid måles i abstrakte enheder som minutter og timer og sekunder og jeg ved ikke hvad uafhængigt af, hvad den bruges på. Med industrialiseringen blev tid varegjort. En valuta, der kan optjenes, spares, spildes og investeres.

Følgende afsnit tager 1 minutter 59 sekunder

Tiden følte ellers mere flydende i coronalivet på mine forældres landsted, hvor der altid er ekstra tid, fordi ingen har aftaler eller skal nå bussen. Jeg nød i fulde drag at have tid til at læse artikler på 5 minutter. Så mange gange 5 minutter er der i en karantæne, at man næsten ikke kan sparke sig frem for dem! De myldrer rundt på strikkeopskrifter og Duolingo og whipped coffee og surdej, på gratisartikler og sortering af gamle flyttekasser og på yoga – selvom yoga normalt tager hele 4 x 5 minutter, hvis man lige spoler forbi introen og den afsluttede ”thanks for watching, subscribe below for more yogi videos”. Et MYLDER af 5 minutter alle vegne! Og selvom det følte herligt med så mange 5 minutter, skriger det til himlen, at det er

en varegjort tidsforståelse. Den dér lille cute ugle i min Duolingo-app forsikrede mig om, at 5 minutters franske gloser om dagen var den optimale læring. Den tidsoptimerede læring. Og min veninde er blevet helt pjattet med at lave surdej, for som hun siger, er det en slowfood – og slowfood er altså godt, bare så du er helt med på, hvad der foregår, og vist oprindeligt også et slags opgør med kapitalisme og McDonalds, har jeg ladet mig fortælle. Som om Key Performance Indicator'en for en surdej er, at den tager herre lang tid at lave. Kunne vi indikere dens performance som fødevarer gennem dens smag? Om den gør din krop glad? Om den er sund? Nej, dens KEY performance indikeres ved den tid, det tager at lave den.

Og tænk dig engang, jeg drak kaffe til kaffetid – ettemæjeskaffe, som det hedder på det sønderjyske landsted – med min familie, og kaffetid kan slet ikke engang deles op i sæt af 5 minutter, men er bare en slags ikke-tid, der ikke kan måles og spildes og spares og investeres. Det er et frirum af opgave-orienteret tid, som gamle E.P. ville have sagt det. En tid, der kun er i kraft af den kaffedrikning og kagespisning og samtaleføring og stilhed mellem samtaler, der finder sted. Og den slutter først, når min far retter sig op i sin havestol fra JYSK og siger ”nååh, det ka' da vær', vi ska' te'et igen” og det skal vi så, og jeg går indenfor med kaffekopperne og kigger alligevel på klokken og noterer mig, at ettemæjeskaffe i dag tog 35 minutter.

Følgende afsnit tager 2 minutter 35 sekunder

Så når Information stadig aflønner redaktionsmedarbejdere for at test-læse artikler og angive, hvor lang tid, de tager; når de stadig måler Key Performance Indicator'en for en artikel om arbejdstid i en abstrakt tidsenhed, i fordømte minutter... Ja, så har de ikke fattet pointen. Tænk dig, der sidder folk med overenskomst og frokostordning på Information og udfylder deres arbejdstimer ved at tage tid på, hvor lang tid, det tager at læse denne eller hint artikel og skrive det til læseren, så denne kan tidseffektivisere sit intellekt ved at effektivisere sit valg af artikler på en håbløst ineffektiv måde, fordi man så skal spille sin tid og tankekraft på at overveje, om man vil læse denne artikel, eller om man vil stole på sin intellektuelle optimeringssuperkraft til at forstå hele indholdet ved bare at læse manchetten. Her er "forstå" i virkeligheden bare en Key Performance Indicator for, hvor intellektuel, man er, og det kommer til udtryk i, om man kan trække den dér 9 minutters artikel ud af røven, i fald nogen i den offentlige debat skulle afkræve én en holdning til arbejdsmarkedet og kapitalismen og pandemien og administrationsvældet, hvilket jo desværre hænder ret ofte, og hvor det eneste absolut bundforkerte svar er "det tror jeg simpelthen bare ikke lige, jeg har en holdning til", eller "det har jeg ikke læst, så det kan jeg ikke sige så meget om". Så er det jo vigtigt at danne sig nogle hurtige holdninger, og helst danne sig dem på under

9 minutter. Var jeg Graeber, ville jeg nok gå rundt i mit elfenbenstårn og sparke til nogle tunge bøger om Kapitalen i frustration over, at et så (selverklæret) intellektuelt medie som Informeren fuldstændig havde misforstået min teori ved at skrive om den på 9 minutter og i samme bevægelse ligefrem umuliggjort min Store Afsløring og min borgerløns-revolution og det alt sammen.

Således er Informations medarbejdere ikke nødvendigvis længere lønslaver, men snarere tidsslaver, og ved at angive, hvor lang tid læseren skal ulejlig sig med at bruge på deres artikler, reproducerer de den varegjorte tid, og det samme gør min studiegruppe, når de speeder forelæsningerne op. I en eller anden sindssyg Feuerbachsisk fremmedgørelse er der så sket det, at det menneskelige subjekt har skabt objektet Abstrakt Tid, som i en dialektisk omvending subjektiveres, hvilket gør mennesket til objekt. Individet fremmedgøres fra sit eget produkt, nemlig den opsparede og investerede tid. Hen gøres til slave for sin egen tid, og ligesom ved fabrikkens samleband, får hen ikke lov at nyde resultatet af sin rigide effektivisering og tidssparing. For jeg kan love dig for, at de administrativt ansatte nok skal trække et nyt benchmark ud af ærmet (eller røven eller øret eller hvor sådan nogle sidder), som skal opfyldes. Og det bliver dig, min ven, og dine hårdt sparede 14-9=5 minutter, der skal bruges på at opfylde det.

Følgende afsnit tager 0 minutter 56 sekunder

Så hvis du ligesom Graeber og Information og små og store stemmer på Instagram gik og drømte om, at verden ville ændre sig til det bedre, at hele kapitalismens falske grundlag ville blive afsløret, at administrationsvældet ville blive styrtet, når alle begynder at bruge deres myldrende 5 minutter mellem Zoom-møder på surdej og gratisartikler... Ja så kan du godt tro om igen. For så længe vi ikke ændrer vores tidsforståelse ganske grundlæggende, så sker der ingen stor afsløring, ingen omvæltning af kapitalismen og faktisk ikke engang en døjt. Og så vil du for altid sidde og gnaske i dit bitre surdejsbrød og aldrig overveje, om det er sundt, om det gør dig glad, om det smager godt, men kun hvor lang tid, det har taget dig at lave det. Og så vil du aldrig overveje, om store teorier holder en meter og om de kan ændre verden og hvordan de kan ændre verden og om de er racistiske og eurocentriske og manchauvanistiske, men kun selvtilfreds konstatere, at du har læst og afspillet og forstået dem på under 9 minutter.

Følgende afsnit tager 0 minutter 45 sekunder

I august 2006 udgav John Mayer singlen "Waiting on the World to Change", og det er egentlig ikke fordi den er ret meget dybere end hans 4 år ældre gennembrudshit "Your Body is a Wonderland", men jeg tror alligevel at både E.P., Marx og Graeber ville nynne med. For dét at vente er jo et frygteligt tidsspilde,

hvis ikke man effektiviserer ventetiden med franske gloser, surdej og yoga. Og dermed er dét at vente ikke det samme som at afvente, at verden skal forandre sig selv, men derimod en aktiv handling. Ved at vente – hvilket meget belejligt kan gøres under en verdensomspændende pandemi og lock-down og karantæne og social distancing – kan selv John Mayer bryde med kapitalismens akkumulerende ånd. Dermed bliver dét at vente i sig selv forandringen og måske endda verdens mindste antikapitalistiske revolution.

MIA KIRSTINE MEINERTSEN
f. 1996, 4. SEMESTER

KUNSTEN AT YDE SAMFUNDSSIND I ET GRÆNSEBEGRÆNSET FÆLLESSKAB

”Den danske sang er en ung blond pige”

Sådan indledes episode 6 af det famøse program ”Fællessang hver for sig”, der igennem corona-lockdown har braget ud i familien Danmarks stuer og mobiliseret over en million danskere, som alle stemmer i og toner frem på skærmen i hver deres selfie-øjeblik. Størstedelen af de danskere, der træder frem på skærmen er knap så unge men mindst lige så blonde, som den danske sang tydeligvis stadig er, selvom danskere med anden etnisk baggrund end dansk, før har givet udtryk for, at de er blevet krænkede af sangen. Jeg er selv en ung blond og dansk pige, og jeg er glad for, at så mange af mine medborgere har fundet værdi og fællesskab i at synge gamle danmarkop numre og højskolesange sammen på tværs af virtuelle rum de sidste par måneder. Men når jeg få gange er tunet ind på dette fællessangsarrangement, og hørt et par stro-

fer, for så at slukke igen, har jeg siddet tilbage med en ambivalent følelse af frustration og klaustrofobi. Selvom jeg i kraft af min unge, blonde danskhed burde være selvskrevet til at indgå i sangfællesskabet, afføder det en helt anden følelse hos mig – en følelse af national klaustrofobi. For hvad er det for et dansk fællesskab, der i en krisetid pludselig artikuleres i stor stil, som bruges som argument for diverse frihedsrestriktioner, og som det forventes, at jeg indgår i? Jeg vil i dette essay vende og dreje mine refleksioner over, hvordan ”det danske fællesskab” kan optræde som ekskluderende – både udadtil og indadtil.

GRÆNSER FOR SAMFUNDSSIND

Under lockdown har den banalnationalistiske symbolik (Billig 1995:39-41) stået i fuldt flor med bl.a. fællessang fra højskolesangbogen; en banal og hverdagsagtig handling, hvor vi ubevidst har dyrket og reproduceret nationalisme og vores nationale identitet. Slægtskabsmetaforikken og fællesskabsretorikken er ligeså blomstret op, når der er blevet snakket om, hvordan vi skal passe på hinanden i vores lille land. Familien Danmark har fået sin ”time to shine” i DR’s bedste sendetid og Mette Frederiksen har fået den uofficielle titel som ”Danmarks mor”.

Efter grænserne blev lukket d. 14. marts, har det været forventet, at alle os, der bor i Danmark, føler et tilstrækkeligt tilhør til landet til at kunne påtage

os den moralske forpligtelse at yde samfundssind og tage ansvar for, at vores nation kommer helskindet igennem epidemien. Jeg har selvfølgelig, som den lydige borger jeg er, gjort mit bedste for at isolere mig fra omverdenen, og kun bevæget mig ud mentalt med mit fags horisontudvidende perspektiver på verdens mange nuancer.

Danmark var et af de første EU-lande til at lukke sine grænser, hvilket skabte en kædereaktion af grænselukninger. Det blev hermed tydeliggjort, hvordan nationalstaten, trods eksistensen af et væv af internationale forpligtelser, forbindelser og fællesskaber, stadig består som det fællesskab, vi klynger os til, når en krisetid indtræffer. Arjun Appadurais (2006) teori om nationalstatens ”fear of small numbers” viser sig endnu en gang aktuel, idet grænselukningen også kunne fungere som redskab til at holde migranter og asylansøgere, som potentielt smittebærere, på afstand. Måske det kunne bidrage med muligheden for det, som Appadurai beskriver som nationalstaters efterstræbelse på renhed (Appadurai 2006:52-53) – og så måske endda både etnisk og virusmæssigt. Det håb er der nu nok et par blåsindede danskere, der kan tilknytte sig. Det har vist sig, at en undtagelsestilstand som corona i den danske stat ikke har givet meget plads til at vise ansvar uden for landets grænser, – Mettemors omsorg nåede i hvert fald ikke hele vejen til de uledsagede børn, der er flygtet fra krig, og som nu opholder sig

i Europas helvede på Lesbos. Vores samfundssind er altså ikke ment til at række ud over vores nations barrikaderede grænser. Denne kendsgerning har, for mig, bidraget med flere komplikationer til idéen om samfundssind og givet fænomenet en mørk skyggeside.

DET DANSKE FÆLLESSKAB

Selvom jeg har følt en ambivalens over det nationalt baserede samfundssind, har jeg dog haft gode forudsætninger for at mærke en moralsk forpligtelse og ansvar for at vise solidaritet i det danske fællesskab. Jeg føler trods alt en grad af tilhør til Danmark. At se på følelsen af tilhør til den danske stat i et antropologisk perspektiv, åbner op for muligheder for at se nærmere på, hvad det danske fællesskab og danske borgers udøvelse af samfundssind funderes i.

Tine Gammeltoft (2018) har beskæftiget sig med subjektivitetsskabelse gennem begrebet *belonging* (Gammeltoft 2018:92) – en eksistentiel antropologisk analytisk tilgang, som undersøger, hvordan mennesker skaber et selv i søgen efter mening i relationer og i følelser af tilhør til forskellige fællesskaber (ibid.). Selvet skabes altså gennem engagement i relationer, hvori der indgår krav, forpligtelser, afhængighed og følelser af solidaritet, som er med til at forme og give mening til menneskers liv (Gammeltoft 2018:77). *Belonging* kan også bruges til at se på, hvordan mennesker kan udtrykke deres agens og leve i, hvad der

for udefrakommende kan virke som undertrykkende omstændigheder, ved at se på, hvordan mennesker navigerer i de relationer, de indgår i (ibid.:92). Gensidighed, lydhørhed og omsorg figurerer som kerneelementer i tilfælde, hvor der finder følelser af belonging sted (ibid.:85). Belonging er især blevet studeret i antropologien gennem studier af slægtskab, hvor der spores en logik, de fleste kan relatere til – dét at høre sammen som familie betyder, at man passer på hinanden (ibid.). Belonging er også blevet belyst gennem idéer om tilhør til staten, som baseres på statsborgerskab og de moralske standarder, staten sætter (ibid.:87). Dét som Gammeltoft fremhæver som kendetegnende for belonging, virker for mig meget genkendeligt i mønstre, jeg har set udfolde sig i danskernes reaktioner på regeringens håndtering af corona. Vi har været lydhøre, vist omsorg for vores medborgere og oplevet en gensidig anerkendelse i forholdet til regeringen, når vi er blevet rost for vores samfundssind. Så hvis man tager udgangspunkt i en idé om, at mennesker søger mening i og skaber deres selv ud fra følelser af tilhør til bl.a. et nationalt fællesskab og de moralske forpligtelser, ansvar og krav der indgår deri, giver det mening, at størstedelen af danskerne fulgte troligt med på regeringens frihedsrestriktioner.

Ghassan Hage bidrager med en vigtig nuance i idéen om belonging til staten; for at føle belonging som

borger, må man også føle sig anerkendt som borger, da denne anerkendelse afføder en følelse af moralsk forpligtelse og ansvar overfor staten (Hage i Gammeltoft 2018:87). En følelse af belonging kommer altså ikke automatisk med formelt statsborgerskab; man må som borger også føle sig anerkendt i det nationale fællesskab. Medlemskab i et nationalt fællesskab medfører i de fleste tilfælde privilegier og en grad af beskyttelse, hvilket især er aktuelt under corona-epidemien. Men er det alle, som befandt sig indenfor Danmarks grænser, da de blev lukket, som er accepterede som medlemmer af det nationale fællesskab, og som føler tilhør til og oplever anerkendelse fra den danske nation?

FAMILIEN DANMARK OG DEN ANDEN

Corona har været med til at artikulere et forestillet nationalt fællesskab, som der normalvis er rigide grænser for, når det handler om, hvem der er velkomne i fællesskabet. Et yderst selektivt fællesskab. Et dansk fællesskab, som antropologen Mikkel Rytter (2010) har pointeret, påvirkes af idéer om nationen som grundet i forestillinger om solidaritet indenfor en art familie (Rytter 2010:307). Her overføres idéer om et idylliseret familieliv til det mere abstrakte nationale fællesskab (ibid.:308). Det lyder nu egentlig også meget hyggeligt og fredeligt, og det er da heller ikke fordi, at ”familien Danmark” begrebet, som bruges i flæng i daglig tale, har et indbygget ekskluderende

formål. Hvis man ser det i relation til begrebet om belonging, giver det også mening at forestille sig Danmark som en familie, der passer på hinanden og viser omsorg i krisetider som corona-epidemien.

Problemet er dog bare, at familien Danmark ikke altid er lige klar til familieførøgelse. Det kræver i hvert fald, at man skal igennem en lang række tests inden, og så er det alligevel ikke altid helt nok. Som Rytter pointerer, så bygger idéen om det danske folk på et nationalt fællesskab baseret på en fælles historie og kulturarv (Rytter 2010:310). Så man skal helst også have en længere genealogisk historie i landet, hvis man ønsker optagelse i familien. Ifølge Rytter er disse tendenser tegn på, hvordan slægtskabsbilleder sat i relation til begrebet om danskhed bidrager til, at etnisk nationalisme dominerer vores land frem for civil nationalisme (Rytter 2010:311). Denne etniske nationalisme fører så til en skelnen mellem 'rigtige' danskere og 'ikke-helt-rigtige' danskere (ibid.:303). Hvis man ser på det danske fællesskab i lyset af disse pointer, kan der argumenteres for, at der forekommer en strukturel skabelse af en "Anden" indenfor landets grænser. En "Anden" som dog opholder sig i landet, måske har været heldig at komme igennem nåleøjet og opnået opholdstilladelse eller sågar statsborgerskab, men som har udfordringer med at leve op til den generationsmæssige tilknytning til landet, som familien Danmark, der selv har lagt 10x Hansengenerationer bag sig, har.

Med ovenstående tanker in mente, hvad så med det fællesskab, der er blevet promoveret i den danske corona-retorik? Hvordan forholder det sig til de mentale grænsedragninger, som normalvis kan siges at præge det danske fællesskab? Med grænselukningen kan man sige, at de mentale grænser har skiftet form til mere fysiske i form af landets territoriale grænser, og der er blevet talt til et fællesskab indenfor disse. Måske har den civile nationalisme fået mere gennemslagskraft, og det er den, der tales til, når der forventes, at vi praktiserer samfundssind. Men det er her, hvor jeg bliver ramt af en følelse af, at der stadig er en stor gruppe mennesker i vores land, der bliver svigtet. Hvor det reciprokke forhold af anerkendelse og moralsk forpligtelse, der indgår i følelsen af tilhør til det danske fællesskab, ikke opfyldes. For forventes det også, af de mennesker, som vi generelt holder hen i årevis fra at få enten opholdstilladelse eller statsborgerskab, at de nu føler sig velkomne i det danske fællesskab og viser samfundssind? Forventes det af de mennesker, som vi holder indespærret på udrejse- og udlændingecentre på ubestemt tid, at de viser samfundssind? Er de nu en del af det danske fællesskab, eftersom de befinder sig indenfor landets grænser? Selvom krisen og grænselukningen som følge deraf har rettet vores opmærksomhed mod et nationalt fællesskab markeret af territoriale grænser, er der stadig grænser for, hvem der kan indgå i dette og føle den beskyttelse og omsorg, som samfundssind skulle medføre.

GENFORTOLKNING AF SAMFUNDSSIND

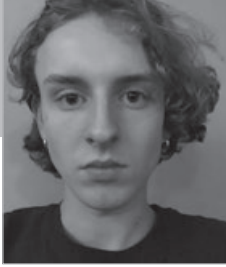
Artikulationen af et dansk fællesskab og samfundssind, som afledt af corona-situationen, har affødt en følelse i mig af national klaustrofobi. En klaustrofobisk følelse idet, den nationale fællesskabsretorik tilslører de ellers ekskluderende tendenser, som selvsamme nationale fællesskab rummer. Ekskluderende idet, at en stor del af mine medborgere ikke betingelsesløst kan føle sig velkomne og anerkendte i det danske nationale fællesskab, og ikke har oplevet at blive omfavnet af det danske samfundssind. Mange indenfor Danmarks grænser, er blevet udsat for en intensive ret racisme som følge af corona-epidemien. Vores samfundssind omfavner ikke de mange mennesker, der har skullet gennemleve krisen og den medfølgende frygt i danske udlændinge- og udrejsecentre under forhold, der er blevet omtalt som de værste, som EUs torturkomité har været vidne til indenfor EU.

Der er brug for en genfortolkning af, hvordan vi forstår samfundssind. I tider hvor nationalismen blomstrer op og et nationalt fællesskab artikuleres som løsningen på at komme igennem en krise, er der brug for kritisk stillingtagen. Stillingtagen til, hvordan dette fællesskab kan optræde som ekskluderende, og hvordan vi i vores samfundssind og medmenneskelighed bliver så bredtfavnende som muligt, så alle indenfor landets grænser oplever anerkendelse og beskyttelse i det danske fællesskab. Når den danske

stat forventer, at alle i Danmark viser samfundssind, så skal alle i Danmark også kunne forvente at få anerkendelse i det fællesskab, som den danske stat italesætter. Som perspektiverne på belonging har vist, så giver anerkendelse mulighed for følelsen af tilhør. Så hvis alle indenfor landets grænser får mulighed for at føle tilhør til Danmark, er det først dér, at vores samfundssind rækker ud til alle i vores grænsebe- grænsede fællesskab.

LITTERATUR

- Appadurai, Arjun. 2006. "Chapter 4: Fear of Small Numbers". I *Fear of Small Numbers: An Essay on the Geography of Anger*. Durham: Duke University Press: p. 48-85
- Billig, Michael. 1995. "Remembering Banal Nationalism". I *Banal Nationalism*. Los Angeles/London/New Delhi: SAGE: p. 37-59
- Gammeltoft, T. M. 2018. "Belonging: Comprehending Subjectivity in Vietnam and Beyond". I *Social Analysis*, 62(1): p. 76-95.
- Rytter, Mikkel. 2010. "'The Family of Denmark' and 'the Aliens': Kinship Images in Danish Integration Politics". I *Ethnos* 75 (3): p. 301-322.

MAGNUS JUHL
f. 1998, 2. SEMESTER

02-04-2020: TO ALENE I ÉT STYKKE

Noget rører på sig i mørket, prikker, da vi lægger os til at sove. Vi har været så meget sammen på det sidste, at det mindste udsving i stemningen tydeligt vibrerer mellem os. Fornemmelsen for hinanden er dag for dag blevet mere præcis, og vi ved begge to, hvad det drejer sig om. Det er virussen, den gør os trætte, vi bliver kede af det. Det er ikke fordi, vi er smittede. I hvert fald ikke i fysisk forstand. Men vi er trætte, og vi er kede af det, og det er virussen, der gør det mod os.

Jeg vågner alene i sengen. Hun er allerede stået op, hun må sidde nede i køkkenet. Mon solen skinner igen i dag? Jeg ruller gardinet op, lyset skriger ind i mine morgenøjne, og jeg fortryder at have spurgt så direkte, da jeg går halvblind ned ad trappen til køkkenet. Der sidder hun, og hun smiler til mig i en let top foran det åbne køkkenvindue. Solen har allerede lagt sig i hendes hud, hendes skuldre er gyldne og varme. Du ser glad ud, smiler jeg tilbage. Hun kigger ud i haven, lader sit blik glide opad mod himlen og siger, at hun har det bedre nu. Det er nok på grund

af solen, siger hun, endnu en dag skinner den så dejligt. Det er ikke fordi, hun er solen. I hvert fald ikke i fysisk forstand.

Solen har ydet sit de sidste to uger. Den har skindet uafbrudt, det ses i haven og på gåturene i ådalen. Planterne må have fortalt den, at der mangler ilt rundt omkring i verden. Mere end der plejer. At der er brug for hjælp. At de selv har slået knopper, at de står klar og venter. Solen skal bare give det sidste skub. Sammen kan de hjælpe til, lade knopperne skyde, give ilt. Også vi er gået mere i forbindelse med solen. Som alternativ til de holdepunkter, vi plejer at gribe i løbet af vores hverdag, har solen taget os i hånden og lader os følges ad med den på dagens bane over himlen. Køkkenvinduet er en sydvent vinkelmåler – vi spiser frokost ved 90 grader, stopper med at læse ved 140 grader, ser film ved 180 grader.

Jeg skænker en kop kaffe til mig selv og spiser en skål müsli. Lader øjenlågene falde dovent og sender et par stadig halvblinde blink tværs over bordet til hende, som lander i hendes smilehuller, før vi går hver til sit. Hun sidder ovenpå, jeg sidder i stuen, sådan har det været den sidste uges tid. Vi fandt frem til, at det er bedre at være i hvert vores rum, når vi arbejder. Da universitet lukkede, sad vi i starten sammen og arbejdede hele dagen. Når vinkelmåleren viste 140 grader, og vi ville holde fri, havde vi svært ved at løsrive os

fra det rum, der var blevet etableret. Arbejdet havde slået rødder. En slyngplante som voksede mellem os, gennem os, filtrede sig op ad væggene og vævede sig ned i gulvet. Det var for krævende at rydde ud i rodnettet hver dag, når vi begge var omgivet af det, en del af det. Vi opdagede en måde at løsrive os fra rødderne. Hvis vi sidder i hvert vores rum, har forgreningerne i det mindste ikke mulighed for at vokse sig stærke mellem os. To separate rodnet. Får man selv viklet sig fri fra sit eget rum, kan man hjælpe den anden fri fra sit.

I stuen med min computer på skødet ser jeg mandagsforelæsningsen med Peter Henriques. Han taler om magi hos Zandefolket i det Nordlige Centralafrika. Hvordan mystiske kræfter kan gribe ind i verden. Antropologen E.E. Evans-Pritchard var den første til at argumentere for, at Zandefolkets adfærd ikke er mindre rationel end vores trods deres tro på magi. At deres adfærd er kohærent, givet rammerne og logikken i deres tro. De forstår dog kausalitet på en anden måde, end vi gør. Umbaga, eller second spear, er en jagtmetafor, de benytter til at forklare forholdet mellem det, vi ville kalde naturlig og mystisk kausalitet. Når Azande nedlægger et dyr, deles byttet mellem to. Halvdelen gives til den jæger, der først spiddede dyret. Den anden halvdel gives til den, der stak det andet spyd i kroppen. Dyret anses for at være blevet nedlagt af begge spyd. Ejeren af det andet spyd, se-

cond spear, kaldes umbaga. Samme pluralitet af årsager gør sig gældende, hvis en jæger bliver trampet ned af en elefant. Nok var det elefantens knusende vægt, som slog ham ihjel, men hvorfor netop ham, og hvorfor netop på dette tidspunkt? Forbindelsen mellem hændelserne er udgjort af hekseri.

Forelæsningen slutter, Peter vinker farvel og på digitalt gensyn. Et gensyn bliver det ikke til lige foreløbig – på vores skærme ser vi ham hver mandag, men han ser ikke os.

Vinkelmåleren viser 90 grader. Jeg forbereder en frokost og kalder, der er mad! Uden for køkkenvinduet har et let skylag lagt sig foran solen. Jeg standser op, snævrer ind på vinduet. Jeg træder tættere på og tænker umbaga. Umbaga, skyerne har lagt sig foran solen, den skinner ikke mere. Umbaga, skyerne har lagt sig foran solen, den skinner stadig, vi kan bare ikke se det.

Da hun kommer ned ad trappen, er jeg lige ved at sige til hende, at vi har fordelt vores påskønnelse forkert. Vi har givet for meget anerkendelse til solen. Vi har rost den til skyerne, men måske skulle vi hellere rose skyerne. Det er jo dem, der er vejet tilbage. Solen brænder altid sin ild, en kæmpe, ustandselig vilje. Det er skyerne, der er gavmilde. De har bevæget sig væk, er forduftet for en stund. Til fordel for planterne, til

fordel for ilten og for os. Det er dem, der har været foruden. Dem, der måtte undvære solen. Solen er det første spyd, og skyerne er det andet spyd, tænker jeg. Eller omvendt, det ved jeg ikke. Det er heller ikke så vigtigt, og jeg siger ikke til hende, at vi måske har taget fejl, det har vi ikke. Det hele står klart, og det står fint, som det gør. Vi forstår forbindelsen mellem årsagerne: Virussen gør os kede af det, solen gør os glade.

Den ene forklaring er ikke nødvendigvis bedre end den anden. Det er et spørgsmål om perspektiv. Om hvordan man afgrænser de forskellige dele, der spiller ind. Se på dråben fra det vand, du spildte på køkkenbordet, som nu bevæger sig ud over kanten og lander på trægulvet. De formiddagsvarme træplanter suger den til sig, bliver en smule våde, indtil fugten igen fordamper, ender omsider i en sky, som kollapseder over havet i regn. Se på havet og se på bølgen, er den et atom eller en ekstase? Er bølgen udgjort af en række vandmolekyler, som i velafstemt fælleshed bevæger sig i et særligt mønster, eller er den i sig selv en helhed med egen bevægelse, en bølge?

Når vi taler om Virussen og Solen, taler vi om dem som entiteter, der kan handle i og på verden. I virusens tilfælde er dens handlen ikke indkredset til de rent fysiologiske effekter, som den kan have i tilfælde af smitte. Med til dens bevægelser, eller til dens ageren, hører også alle de ændringer, den har medført.

Skrækhistorier fra Kina og Italien; at vi må isolere os; at vi flettes ind i lektier i det samme rum hele dagen; at vi kan blive kede af det, når vi ligger i mørket.

Hvilke kæder af kausalitet skal man gribe fat i og rulle ud, når der i hver virkning potentielt ikke kun findes én årsag? Endnu mere indviklet bliver det, når entiteterne, det hvorudfra disse virkninger går, det eller den der handler, egentlig ikke definitivt kan bestemmes som værende enten del eller hel. Hvor trækkes de rigtige grænser? Er det denne indsigt, umuligheden i den definitive afgrænsning, helheden over delheden, som ligger til grund for konceptet om altings bevæger, den udelelige ekstase, Guds vilje? Der findes en overskuelighed, en simpel måde at gribe fast i verden, hvis de mangeartede konsekvenser forstås som del af én intenderet bevægelse, Guds vilje, Virussens bevægelse, Solens bevægelse.

På den anden side af entiteten og dens bevægelse står det, som påvirkes af bevægelsen. Bliver dette da også en del af bevægelsen? Bliver jeg en del af virussens bevægelse, når jeg forstenes og rodfæstes i min lektielæsning? Bliver hun en del af solens bevægelse, når hun smiler til mig? Hvem gør hvad og mod hvem? Vi deler ansvaret. Vi deler påskønnelsen. Under det blivende og gørende kollapser enhver entitet, enhver afgrænsning. Smitten deles i rummet og flettes ind i glæden som lyser hinanden i øjnene.

IDA LYKKE HJORT BUHL
f. 1995, 4. SEMESTER

TAMING LIMINALITY: TO BE CAUGHT BETWIXT AND BETWEEN BY CORONA

INTRODUCTION

On the 11th of March I was sat at the dinner table with my family and discussed what many people discussed at the time – the entrance of the virus Covid-19 into Denmark. My boyfriend suggested how the best solution for every country would be to close the borders and close everything down for two weeks. Highly sceptical of the consequences of such actions I told him that it was a preposterous idea. Of course, when I turned on the TV less than an hour later, I witnessed the Danish Prime Minister, Mette Frederiksen (S), doing just that. Nearly the entire public sector closed and soon followed restaurants, shopping centres, theatres, hairdressers and the like. Everyone was advised to stay at home and only engage in physical contact with other members of one's household. People were prohibited from visiting family at elderly care centres and were asked to stay at a minimum of 2 meters distance from one another whenever they left home. Exceeding the new gathering restrictions

of maximum 10 people became punishable by law. Though Frederiksen at the initiating press conference said the closing of Denmark was to last two weeks, it came to last several months – some of the restrictions still apply whilst I am writing this essay.

Planning for the foreseeable future became almost impossible for business owners as well as in peoples private lives. I have talked to several people – from a daughter grieving the loss of a father; to an owner of a big privately owned business; to store managers; to people isolating themselves due the fact that they were people at risk of getting severely ill if they caught the disease. All of them desperately and hopelessly guessing at when they could go back to daily life. All of them referring to the pandemic as a “crisis” though none of them knew anyone who had been hospitalised due to its effects. The occurrence of Covid-19 in Denmark as well as nationwide was quickly baptised “The Corona Crisis” by the media and adopted in everyday language in Denmark as well as abroad. Though some hospitals in the bigger cities of Denmark got somewhat busier, hospitals never ran out of equipment to deal with the diseased. Therefore, the word “crisis” was associated with Covid-19, I argue, not because of its death rates and medical implications but because of its socioeconomical consequences many of which came from the lockdown mentioned above. In this essay I aim to argue that the Corona

Crisis is a crisis because of its liminality. Here I refer to the term first introduced in anthropology by Victor Turner's (1969) analytical approach on rituals. However, I argue that by regarding the Corona Crisis through a theoretical framework of liminality, we come to understand how our society is normally structured. I suggest that when liminality is "untamed" we seek guidance in how to navigate through it. Here we rely heavily on "health experts" in a way that can best be understood through Michel Foucault's (1978, 2008 [1978]) theory of modern governance. Drawing further on Henrik Vigh's (2006) concept "social navigation", it will further be argued that for moral guidance we turn to our unpolitical monarch, Queen Margrethe the 2nd. This essay concludes that in contemporary Denmark, there is a firm belief in science which is revealed through the way Danes navigate in a crisis. It also concludes that by regarding the Corona Crisis as a state of untamed liminality, a main structure of contemporary Denmark is revealed – that is a structure of biopower and governmentality.

THE DANGER OF LIMINALITY

Victor Turner (1969) introduces liminality as a state where a person, a group or as in this context a whole society stands in a position that is "betwixt and between" (ibid., 94-5). A liminal position is one of anti-structure and it is therefore often classified as dangerous (ibid., 108-9). According to Turner, liminality

is also characterised by the occurrence of *communitas*: a strong sense of communion – a social bond which emerges when there is no social structure. (ibid., 96-7, 126-7). As Turner focuses on rituals, liminality is to him always limited in time – however, it is vital to any society to maintain structure and a sense of belonging to society (ibid., 128-30). Though every society needs *communitas*, it cannot stay in liminality for long as humans need structure (ibid., 129). So, what happens when people find themselves caught in liminality as I argue has happened when Denmark went into Corona-lockdown? This question is what my whole essay evolves around. First, however, I should elaborate on why the Corona Crisis is a state of liminality and why Danes got caught in it.

When society in Denmark shut down, many things that characterised a Dane's every practice became hindered: Planning physical meetings and budgeting one's business or even one's private economy became difficult for many. Weddings, confirmations and birthdays got cancelled and funerals were only held for the closest relatives. Shaking hands when meeting and hugging friends and family stopped. Every nonvital surgery got cancelled until further notice, all physiotherapy stopped, the courts closed and many lost their jobs. Records showed that domestic violence increased and many suffered mental health issues feeling more anxious, depressed or lonely. Though the

government kept setting new deadlines for when they would have a reopening plan, the deadlines kept being postponed and many found themselves to be neither here nor there – caught “betwixt and between”.

TAMING LIMINALITY

Just as Turner described, so was this untamed liminality, too, accompanied by *communitas*: The politicians, the media and the public came to talk about “community mind” (*samfundssind*) and “together in being apart” (*sammen hver for sig*) became the unofficial slogan of the crisis. In other words, people were brought closer together in the times of antistructure as this crisis impacted every life regardless of class and status. Everyone tried to follow the restrictions issued by the authorities, and those who did not, were shamed for not showing community mind and thus in some ways deprived of *communitas*. When being caught by a untamed liminality – that is a liminality unlimited in time, one that was not steered safely by a priest or a shaman, indeed an uncontrolled liminality – the Danish people tried to tame the liminality by navigating in it. Henrik Vigh’s (2006) describes his term social navigation as what humans do when they imagine and actualise a path through unstable social terrain (*ibid.*, 54-5). Indeed, untamed liminality is just that: An unstable social terrain.

At first, people started following the governmental

guidelines because “Mette F says so”, however, as soon as Frederiksen’s decisions were questioned by other political figures, the Danes started to look elsewhere to find guidance through the crisis. Soon, many took advice from the Danish Queen Margrethe the 2nd, who held a speech transmitted on Danish television on the evening of the 17th of March. Though I found the speech to have very similar content to a speech held by Frederiksen only minutes earlier, it was this speech that occupied the media and that was requoted by a lot of my friends on social media platforms. With an emphasis on feelings of *communitas* and with its appeal to the Danes to comply the restrictions by the authorities, the speech was a guideline for how to behave properly. Queen Margrethe, by being a supposedly unpolitical figure became a compass for moral guidance which Danes could navigate themselves by. With her speech and the her 80th birthday celebrations which were held digitally on the 16th of April to avoid risks of passing on the disease, the queen became a focal point around which the general *communitas* was fixed.

THE EXPERTS SAY...

Though the Queen was an essential figure in the Corona Crisis, she was not the only one Danes looked to when attempting to tame liminality. Above anyone else, I have found that the “health experts” dictated the way people lived their lives. When I asked my friends, colleagues and family members why they

disinfected their hands, why they keep first 2 meters distance and then later only 1 meter, why they wore masks or gloves or why they only wanted to meet outside, all of them answered: “Because the experts and scientists say it is important to do so”. When I asked who these experts were, however, no one could really answer me. At best I was told “the experts on the internet” or “the experts in the newspapers”. Many also referred to the curve that the Danish Health Minister, Magnus Heunicke (S), pointed to at the press conference on the 11th of March when Denmark was shut down. The aim, they explained, was to flatten the curve. Interestingly, Heunicke did not introduce where he got the curve from and no one I asked could explain to me where exactly this curve came from either. The fact that people did not know the exact origin of the scientific advice struck me, as many of the people I asked had felt deep consequences (some of these mentioned above) by altering their practical life drastically. By not knowing where these behavioural restrictions came from exactly, the Danes had faith in the scientific world and health institutions not much differently than a Christian has faith in God. Thus, a main structure in Danish society is revealed by the state of liminality in the Corona Crisis: It is a structure of biopower. Michel Foucault (1978) introduces the term biopower, which is present in every modern society, as a kind of power that works through the justification of disciplining the body and controlling

populations through modern technology and knowledge of the body (ibid., 140). Biopower is exceptionally powerful because of an implicit understanding that it aims at protecting life rather than threatening it with death (ibid., 139-40). Hence, the blind trust in health experts is an example of biopower in function.

Bjarne Oxlund (2012) has illustrated how everyday practices of Danes are governed by the health system and how biopower transcends through it. Oxlund's informants counted their steps in their everyday lives in order to calculate whether they lived healthily enough (ibid., 49-55). Consequently, a new form of sociality formed for these informants – a biosociality – where their interactions evolved around daily exercise (ibid., 46-7). Noteworthy here is that Oxlund's informants aimed at reaching 10.000 steps daily without knowing where this exact number came from (ibid., 49-50). My suggestion is that the same type of behaviour can be recognised in the ways Danes acted and socialised during Corona-lockdown. As firmly as Oxlund's informants believed that a healthy life could be measured in their number of steps, Danes also believe that a crisis can be minimised if they interact in the certain ways advised by experts, even when they do not know the explanations behind this advice. The power in this particular example of biopower is exercised by Danish authorities but is not experienced as a power imposed on its citizens by the government (though this is ac-

tually the case) but rather as restrictions adopted by the citizens. It is because people adopt the legislation, make it a part of their own practise and thereby govern themselves through biopower that this type of power becomes so profound. It is by transcending the mindsets and conducts of its citizens – a phenomenon that Foucault (2008 [1978]) named governmentality – that the state governs its people. The fact that Oxlund has pointed towards similar findings in other aspects of Danish life, goes to support my argument of how profound this main structure of biopower in contemporary Denmark actually is.

CONCLUSION

I have argued that what made the Corona Crisis a crisis indeed was the untamed liminality that characterised it. The liminality was untamed because it was uncontrolled unlike the liminality that characterises rituals. Along with the state of liminality came a strong sense of *communitas* which transcended through every layer of Danish society. In facing untamed liminality and thereby finding themselves on an unknown social terrain, Danes tried to tame liminality by navigating through the crisis. Here, they turned to Queen Margrethe the 2nd for moral guidance especially. More than anything Danes attempted to tame liminality by living according to health advice issued by experts, which were found to be unquestionable even when the advices given altered people's

everyday lives and formed a new type of biosociality. Since Danes did not question the health experts, a main structure of contemporary Danish society is revealed – that is one of biopower and governmentality. Thus, by regarding the Corona Crisis through the framework of liminality we come to learn about the deeprooted structures of our society and its profoundness which might otherwise have been obscure to us.

BIBLIOGRAPHY

- Foucault, Michel. 1978. *The History of Sexuality*. 1st American ed. New York: Pantheon Books.
- . 2008. “4. forelæsning, 1.februar 1978”. I *Sikkerhed, territorium, befolkning*. Forelæsning på Collège de France 1977-1978, redigeret af Michel Senellart, Francois Ewald, og Alessandro Fontana, 1. udg., 95–123. København: Hans Reitzels Forlag.
- Oxlund, Bjarne. 2012. “Living by Numbers: The Dynamic Interplay of Asymptomatic Conditions and Low Cost Measurement Technologies in the Cases of Two Women in the Danish Provinces.” *Suomen Anthropology* 37 (3): 42–56.
- Turner, Victor. 1969. “Chapter 3: Liminality and Communitas”. I *The Ritual Process: Structure and Antistructure*, redigeret af Victor Turner, 94–130. New York: Cornell University Press.
- Vigh, Henrik E. 2006. “Social Death and Violent Life Chances”. I *Navigating Youth, Generating Adulthood: Social Becoming in an African Context*, redigeret af Henrik E. Vigh, Mats Utas, og Catrine Christiansen, 31–60. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.

»Krisen lærer os noget om, hvad kollektiv skyld er for en størrelse. Den gør det klart, hvad forskellen er mellem digitalt og fysisk samvær, og den rejser nogle vigtige spørgsmål om, hvilken rolle myndighederne skal spille i vores liv. Der sker nogle ændringer i vores verdensbillede i disse dage, som ikke kan rulles tilbage. De børn og unge, der oplever det her, vil altid huske det. Og som samfund kommer vi aldrig helt til at vende tilbage til det, der var før pandemien. Det kan man se historisk, at man aldrig gør efter så store epidemier, som fuldstændig ændrer vores hverdag.

Noget af det vigtigste, der er sket i de seneste uger, er, at den kollektive skyld er vendt tilbage. Da tu-

berkulose og syfilis var udbredt, skulle den enkelte borger også bære de konsekvenser, som deres sygdom havde for fællesskabet, men sådan har det faktisk ikke været siden dengang. Vi har vænnet os til, at sygdom er et personligt anliggende. Når vi som fællesskab har bekymret os om livsstilssygdomme, har det mest handlet om de økonomiske udgifter, om at rygere og overvægtige kostede samfundet penge og gjorde vores skattebillet dyrere. Men den direkte, kollektive skyld, hvor man slæber sin sygdom med sig ud i samfundet og smitter sine medborgere og ind i hjemmet og smitter sin familie – ligesom Karen Blixen blev smittet af sin mand og bar sin sygdom med sig resten af livet – det har vi været fri for. Det, at man kan være direkte ansvarlig for andres elendighed, har vi vænnet os af med, både i praktisk og filosofisk forstand. Og vi ved endnu ikke helt, hvad det betyder, at den skyld er vendt tilbage, og hvordan det vil påvirke os.«

MARIA AARUP
f. 1998, 2. SEMESTER

OVERGANGSLIVET

Det hele gik så stærkt! Fra vi brat blev sendt hjem fra en forelæsning onsdag d. 11. marts af nogle af de prominente fra instituttet, til vi om aftenen sad og tabte kæben, da landets statsminister gik på skærmen og beordrede hele Danmark lukket. Det var slet ikke til at fatte. Vi havde ellers nogle stykker stået lidt i sjov efter den pludseligt afsluttede forelæsning, med overdrevet afstand og afslutningsvis givet en fod som farvel, fremfor en hånd eller et kram. Alvoren ramte først nogle timer senere.

”Vi skal stå sammen, hver for sig” lød det nye mantra. De første dage gik fint, men efter flere påbud fra Danmarks nye ”powercouple” Mette Frederiksen og Søren Brostrøm, blev interaktionen med andre mennesker sværere at gennemskue. Derefter fulgte en masse dage, hvor mange ikke rigtig turde at bevæge sig ud, og når man så endelig gjorde, så var de før så implicitte spilleregler sat ud af funktion. Erving Goffman med hans facework-teori og tanker om at performe sig selv foran andre, bliver i denne tid et helt andet form for teaterstykke. Det famøse kram

er bandlyst, og fortovet er pludselig ikke stort nok til at passere et andet menneske, så vi må ud på vejen i vores undvigelse af menneskelig kontakt. Men selv i Corona-livet, hvor målet ikke er at opsøge hinanden men undgå hinanden, opstår der alligevel nye forbindelser. Flere søger øjenkontakten på skovstien og mange flere hilser på hinanden, selvom de aldrig har set hinanden før. Mennesker søger den spæde kontakt, de kan få på afstand. Det svære er dog, når man møder nogle man kender, stopper op, hvorefter det for mange ville være naturligt at hilse på mere venskabelig vis. Denne distance sætter sig forskelligt hos dem, der oplever det. Nogle snakker om at nå til grænsen af hudsult, mens andre er glade for endelig at have en pause fra den krammekultur, der har hersket i store dele af Danmark.

De samme mennesker oplever ligeledes et mindre socialt pres. Dem der lider af FOMO – hvor man er bange for at gå glip af især sociale arrangementer – kan i disse dage ånde lettet op, fordi de ikke længere bombarderes på de sociale medier, med billeder og videoer af alle ens 632 venner, der drikker rosé og fester til den lyse morgen. Desværre kommer denne FOMO tilbage i fuld vigør, når Danmark så småt åbner sig igen og de skal til at ses med deres venner igen. Netop her føles det vigtigere end nogensinde før at deltage i de sparsomme sociale arrangementer, der endelig er landet i ens kalender igen. Samtidig er det

gået op for mange i denne Coronatid, hvem af de 632 venner på de sociale medier, de i virkeligheden har brug for at se.

Simmels klassiske metropol får også en helt anden dimension her i Corona-krisen. Simmel sagde tilbage i 1903, at bylivets mange sanseindtryk giver en vis overstimulering af mennesket, der derved genererer en følelsesmæssig distancering og i sidste ende gør mennesker frie, men også ensomme i storbyen. I Corona-tilværelsen skaber denne tanke genklang, dog er præmissen for ensomheden og distanceringen blandt mennesker ikke overstimulering fra bylivet eller frihed, men netop det modsatte. Den metropolske frihed er groft sagt forsvundet, men konsekvenserne af distancering fra andre mennesker skaber stadig en ensomhed hos mange.

Overstimulation i byerne ledte ifølge Simmel til at folk bl.a. valgte at søge naturen, gå i skoven eller tage i sommerhus. Her handlede dette om en søgen hos mennesket efter frisk luft og stilhed. I disse tider handler det ikke om stilhed, men forandring og en frihed til at tage væk fra det hjem hvori vi opholder os mange flere timer end vi plejer. Nu handler det mere om at få nogle flere sanseindtryk og få oplevet lidt, hvilket ellers er blevet markant reduceret siden opfordringen til at blive inde døre. Men i stedet for at tage på vandretur i Amazonas jungle, se på bison-

okser i Yellowstone eller opleve Ayers Rock i Australien, må vi udforske den danske natur. Vi må tage udgangspunkt i egen natur og opdage skønheden ved det nære, når nu verden er blevet fjern. Danskerne gør sig så småt klar til at holde ”staycation” henover sommeren i skønne, lille Danmark.

Samtidig er der i alt denne ensomhed og social distancering genopstået et samlingspunkt gennem fællessang. Højskolesangbogen er strøget til vejrs for at ligge på bestsellerlisten, for første gang i dens 126 år lange levetid. Tilsvarende er der skabt mange tiltag under overskriften ”Danmark holder sammen” som ramme for et nyt forum af fælleskab: Her har frivillige på Facebook trådt til for at hjælpe svage borgere med indkøb, kunstneriske sjæle har spillet ”live” koncerter over Instagram og andre online platforme har skabt mulighed for kontakt, så unge mennesker har kunnet holde zoom-fester og ældre har kunnet snakke med børnebørn på behørig afstand.

Det er som om vi netop nu oplever en form for liminal fase på makroniveau. En fase hvor det velkendte samfund, bevæger sig ud på ukendt grund for at overleve en krise, og forhåbentlig komme godt ud af det på den anden side. I denne overgangsfase ser vi en opblomstring af intensiverede følelser i forhold til socialt sammenhold og ’belonging’. Der bliver sendt gyldne sportsøjeblikke i fjernsynet, vi samles om

dronningens 80 års fødselsdag og vi mindes 75 års dagen for befrielsen d. 4. maj gennem fællessang. Vi står sammen om nationen, lukker grænserne og søger fælleskab indadtil. Der bliver skabt en social sammenhængskraft, der virker stærkt, selvom den kommer uden at vi fysisk kan stå sammen. Der er blevet skabt et 'communitas' på tværs af befolkningsgrupper, et antistrukturelt fælleskab, hvor alle oplever dette sammen.

Det er lidt ligesom Victor Turners sociale dramaer bare i samfundsperspektiv. Der er sket et brud i vores samfund, hvortil vi oplever en krise – nu prøver vi at løse krisen, for så engang at stå tilbage med et retoperspektiv og spille bagkloge, når vi giver krisen mening i forhold til det efterfølgende samfund. Det spændende er så bare at se, om det går som Turner forudser, nemlig at denne overgang ikke skaber kontinuitet, men netop gennem liminalitet giver mulighed for samfundsmæssig forandring. Eller modsat som Emilé Durkheim forudser, at dette 'communitas' i stedet bekræfter den allerede eksisterende samfundsorden gennem social sammenhængskraft – det gør noget for individet, men ændrer ikke på det eksisterende samfund.

Hvis nogle tilbage d. 11. marts havde sagt til os efter vores afbrudte forelæsning, at dette ville være den sidste af sin slags på dette semester, at en rejse

i sommerferien skulle blive en fjern tanke og at livet i gaden stadig ville være på et minimum selv efter 3 måneder i Corona-lockdown, havde vi nok aldrig troet dem. Men her står vi nu, spændt ventende på at se hvordan samfundet vil se ud efter denne uvante liminalfase. Forhåbentlig er det med nyvunden gejst og troen på et samfund, hvor mennesker har brug for hinanden, og ikke et samfund, hvor effektiviteten af hjemmearbejde og nedgang i sygefravær vil definere en fremtid med mindre socialt samvær. Det er en usikker fremtid vi går i møde på mange måder, og vi kan kun gisne om udfaldet.

METTE LOUISE BROBERG HANSEN
f. 1997, 4. SEMESTER

NÅR MENNESKET BLIVER HJEMME, KOMMER NATUREN FREM FRA SIT SKJUL

I januar 2019 blev det nævnt, at klimaforandringer var vor tids største trussel (World Economic Forum 2019). Men i slutningen af 2019 dukkede en muteret infektionssygdom COVID-19, også kendt som coronavirus, op i Wuhan-provinsen i Kina (Rønnstad 2020). Nu var klimaforandringer ikke længere den største trussel, men denne ukendte fjende og der måtte handles hurtigt. På grund af den ekstreme smitsomhed lukkede lande arbejdspladser, skoler og restauranter og sendte samfundets borgere i hjemmeisolation (ibid.). Millioner af mennesker ændrede deres vaner på få uger og man kunne pludseligt se effekterne af, at det industrielle liv og turismen var bremset og at mennesket havde trukket sig tilbage. Det betød nemlig, at naturen kom frem fra sit skjul og man har set, hvordan denne midlertidige bremse, har påvirket den første trussel, nemlig klimaet (Molin 2020). På baggrund af antropologerne Mark Schuller og Julie

Maldonados argument om at katastrofer kan give en følelse af, at samfundet nulstilles, vil jeg i dette essay argumentere for, at den nuværende katastrofe kan have en positivt forandrende effekt på klimakampen (se Schuller & Maldonado 2016:64). De unormale tider kan skabe ny mulighed og incitament til miljøforkæmpere, når vi den seneste tid har været vidne til, hvor lidt der skal til for at gøre en forskel.

Indledningsvis vil jeg præsentere en case sammensat af artikler, der viser den effekt corona-pandemien har haft på klimaet med fokus på Venedig og Indien. Til at belyse den respons den klimamæssige effekt har medført, vil jeg benytte antropolog Oscar Salemins (2016) begreb om heritage og antropolog Jane Benetts (2001) bog om enchantment. Afslutningsvis vil jeg diskutere, hvorvidt et fokus på naturen under corona-pandemien kan signalere et nyt tiltag i klimakampen på baggrund af begrebet disaster-capitalism. Jeg konkluderer, at det kan være svært at ændre noget på et strukturelt niveau, men at folks oplevelse af effekten på klimaet kan skabe klimaktivistiske ønsker om at fastholde den positive forandring i en verden efter corona.

NÅR MENNESKET BLIVER HJEMME

Når man bevæger sig udenfor under corona-pandemien, kommer man ud til et forandret bybillede. Billeder af tomme gader og metrostationer flourer på verdensplan efter sundhedsmyndighedernes retningslinjer

om at blive hjemme (Himmelstrup 2020). Når folk i højere grad skal arbejde hjemme, har nedsætningen af biler på vejene, fly i luften og fragt- samt turistskibe på vandet bidraget til reduceret støjniveau, luftforurening og forurening af verdens have (Molin 2020). Det har folk over hele verden set konsekvenserne af og delt på internettet. Der er nemlig kommet forskellige beretninger på de sociale medier om, at naturen har indtaget byerne på en måde, man ikke har set i lang tid. I Punjab-provinsen i Indien kan man for første gang i 30 år se Himalaya-bjergkæden på grund af en luftforurening, der har været klassificeret som ”god” i 16 ud af 17 nedlukningsdage (Jensen 2020). Fra Venedig deler folk billeder og videoer af fisk i kanalernes klare vand, der ellers er kendt for at være grumset og forurenede af havnens trafik fra krydstogtskibe og motorbåde (Brunton 2020). Opslagene får positiv respons og folk synes, det er fantastisk og smukt (Molin 2020). I takt med populariteten af disse opslag er der også dukket falske beretninger op. Redigerede billeder og videoer af delfiner ud for Venedigs kyst blev spredt vidt og bredt (Daly 2020). Man kan kritisk sætte spørgsmålstegn ved sandfærdigheden af de forskellige ting, folk deler på internettet. Dette essay handler dog ikke om hvorvidt disse beretninger er sande, men om at folk går op i det og ser det som et positivt element af det, som mennesker på hele kloden oplever: At når menneskene trækker sig tilbage, kan der komme noget frem, som man synes er renere og mere naturligt. Herigennem

forstår jeg konnotationer af det 'naturlige', som noget der har været forud for en indgriben fra forskellige aktører og deres interesser. Der vil ofte have været en menneskelig påvirkning på naturen, så i dette essay vil jeg udlægge de ovenstående oplevelser mennesker får som naturorienterede oplevelser. I det følgende afsnit vil jeg undersøge baggrunden for disse konnotationer af ren og uren og hvilke følelser disse oplevelser kan frembringe, der kan bidrage til ønsket om at bevare den klimamæssige effekt.

ET MÆRKAT AF BETYDNING OG EN FØLELSE AF FORTRYLLELSE

Meget kulturarv har gennemgået processer, hvor det er blevet markedsgjort og gjort global (Salemink 2016:314). Heritage, her oversat til kulturarv, kan være steder, objekter, praksisser og ritualer tilhørende en bestemt gruppe, der bevares for nutidige eller fremtidige generationer (ibid.:317). Salemink beskriver, hvordan disse processer giver en lokal disconnection med den oprindelige kultur og dem der oprindeligt benyttede det. Det sker fordi velhavende mennesker, kultur-eksperter eller staten kan have interesse i at overtage kulturarven og gøre den kommerciel (ibid.:314). Det sker særligt for at imødekomme et øget turismeboom, hvor turister ønsker at opleve kulturarven. Samtidig kan staten få beskyttelse af arven, prestige og økonomisk gevinst ved at få et 'world heritage' mærkat fra UNESCO (World Heritage Center) (ibid.:318).

Venedig er på UNESCOs liste over verdens kulturarv (UNESCO 2020). Turismen har haft del i forureningen af Venedigs kanaler, fordi store krydstogtskibe og motorbåde, der fragter turister til og fra byen, sejler i havnen (Brunton 2020). Her er der en disconnection-proces, hvor det oprindelige Venedig bliver overtaget af markedsprocesser og det har gjort kanalerne både bogstaveligt og metaforisk "urene" gennem objektivisering og kommercialisering udefra. Under corona-pandemien blev nogle af disse markedsprocesser trukket tilbage, fordi der var langt færre turister og skibe, der sejlede ud. Dermed sker der nu en omvendt proces, hvor kanalerne bogstaveligt bliver rene, samtidig med at det kommercielle Venedig også begrænses, så det oprindelige, "rene" kommer frem.

Den overraskende og positive reaktion i mødet mellem mennesket og den naturorienterede oplevelse kan også ses som en enchantment, her oversat til fortryllelse. Det beskrives af Bennett, som et overraskende møde eller oplevelse man ikke havde regnet med og som giver en følelse af glæde og af at blive revet ud af sin forhenværende holdning eller position (2001:5). Disse uforudsete oplevelser hos mennesker, der har måtte tilpasse sig en ny hverdag, kan få stor betydning og blive et holdepunkt for et ønske om nye tider post corona, hvor der er en anden balance mellem det naturorienterede og det globale marked. Men er det overhovedet muligt i en tid, der forbindes med

håndhygiejne og smittefare? I det følgende afsnit vil jeg diskutere, om billeder af et forbedret klima kan signalere en bredere ændring i, hvordan vi forholder os til klimaet efter corona-pandemien.

GROBUND FOR KLIMAAKTIVISME

Schuller og Maldonado beskriver, hvordan katastrofer kan ses som en tid for social forandring: ”But disasters create (at least the illusion of) the blank slate, terra nullios” (Schuller & Maldonado 2016:64). Det er muligt, fordi magthavere udnytter situationen til at fremme deres politiske, ideologiske eller økonomiske interesser, da en katastrofe kræver hurtig respons og der bliver frigivet en stor sum penge til at begrænse tabet (ibid.). Denne illusion om en ren tavle, kan minde om hvad folk oplever, når de eksempelvis spotter Himalaya-bjergene igen efter 30 år. At pandemien kan medføre en ’do-over’ og igangsætte et ideologisk ønske om at prioritere at mindske udledningen af forurenende stoffer og dermed være grobund for klimaaktivisme for at fremme denne effekt.

På den anden side, mener Schuller og Maldonado, at den sociale forandring ligger i hænderne hos større neoliberale og kapitalistiske regimer, der baseres på, at det frie marked ses som den bedste mulighed for at opnå og distribuere vækst i samfund (Schuller & Maldonado 2016:63). Det sker på grund af disaster capitalism, der defineres som nationale og transnationale

regeringsinstitutioners brug af katastrofer til at fremme neoliberale, kapitalistiske og private interesser (Schuller og Maldonado 2016:62). Her kan firmaer og organisationer donere penge til håndteringen af den øjeblikkelige situation og den efterfølgende genopbygning. På den måde skabes mulighed for reklame og at implementere deres politikker (ibid.:63). Det er også synligt under corona-pandemien, hvor firmaer konkurrerer om hvem, der skal producere visirer til hospitaler, masker og en kommende vaccine (Adams 2020:4). Ud fra et syn, hvor det kun er det kapitalistiske marked, der opnår profit af de samfundsmæssige ændringer, er det ikke sikkert, at en katastrofe kan rykke på klimakampen.

Men måske kan ansvaret lægges tilbage hos de personer, der ser synlige virkninger af mindskelsen af udledningen af forurenende stoffer. Deres reaktion er tidligere beskrevet som en fortryllelse. Bennett mener, at fortryllelse kan blive en kritisk bevidsthed, der kan inspirere til etiske spørgsmål og overvejelser (2001:10). Det sker på baggrund af miljøforkæmperes beskrivelser af ecospirituality, hvor udnyttelse af naturen ses som moralsk forfald. Her bliver fortryllelse af naturen en motor for etisk og politisk forandring (ibid.:91). Man bliver nok ikke pludselig miljøforkæmper af at spotte Himalaya-bjergene eller se bunden af Venedigs kanaler, men på få uger har mennesker tilpasset sig en ny hverdag med nye va-

ner. Man har derfor set, hvor hurtigt mennesker kan ændre adfærd og tilpasse sig den gældende situation og hvor hurtige effekter det har på naturen. Med en hverdag i forandring er det rart at finde noget positivt, og det har mange fundet i disse naturorienterede oplevelser. Det man har lært om sig selv og hinanden og disse oplevelser af fortryllelse, vil jeg mene, kan give incitament, til at folk rundt i verden tænker over, hvordan vi påvirker naturen.

KONKLUSION

I dette essay har jeg undersøgt menneskers fortryllende, naturorienterede oplevelser af de klimamæssige effekter af en verdensomspændende hjemmelisolation på grund af COVID-19. Denne positive oplevelse indtræffer, når menneskenes påvirkning tilbagetrækkes og noget, der synes oprindeligt, kommer igen. Det kan diskuteres om det kan give et nyt lag i klimapolitikken, eller om det kun er kapitalistiske magthavere, der kan skabe ændringer under en katastrofe. Men jeg vil alligevel mene, at gennem de sociale medier kan enkeltindivider stå sammen, hver for sig, om vigtigheden af at passe på naturen, fordi man allerede har set effekten, når man kigger ned i Venedigs klare vand eller spotter de storslåede bjergformationer fra Punjab.

LITTERATUR

- Adams, Vincanne. 2020. "Disasters and Capitalism...and COVID-19." Somatosphere. <http://somatosphere.net/2020/disaster-capitalism-covid19.html/> (Senest besøgt 22. maj 2020).
- Bennett, Jane. 2001. *The Enchantment of Modern Life: Attachments, Crossings, and Ethics*. Princeton, N.J. ; Oxford: Princeton University Press.
- Brunton, John. 2020. "Nature Is Taking Back Venice': Wildlife Returns to Tourist-Free City". *The Guardian*. <http://www.theguardian.com/environment/2020/mar/20/nature-is-taking-back-venice-wildlife-returns-to-tourist-free-city> (Senest besøgt 22. maj 2020).
- Daly, Natasha. 2020. "Fake Animal News Abounds on Social Media as Coronavirus Upends Life". *National Geographic*. <https://www.nationalgeographic.com/animals/2020/03/coronavirus-pandemic-fake-animal-viral-social-media-posts/> (Senest besøgt 22. maj 2020).
- Himmelstrup, Sophie Brochdorff. 2020. "Verden er ikke længere, som du kender den: Store byer er helt mennesketomme". DR. <https://www.dr.dk/nyheder/udland/verden-er-ikke-laengere-som-du-kender-den-store-byer-er-helt-mennesketomme> (Senest besøgt 22. maj 2020).
- Jensen, Marie. 2020. "Indere 160 kilometer væk kan se Himalaya for første gang i årtier". TV2 Nyheder. <https://nyheder.tv2.dk/udland/2020-04-10-indere-160-kilometer-vaek-kan-se-himalaya-for-foerste-gang-i-aartier> (Senest besøgt 22. maj 2020).
- Molin, Theis Ehler. 2020. "Lige nu fortæller dyrene den forunderlige historie om, hvordan kloden ville se ud uden os". Zetland. <https://www.zetland.dk/historie/s8RVyLvK-aek-daa3R-0e719> (Senest besøgt 22. maj 2020)

- Rønnstad, Emilie Bugge. 2020. "Tidslinje over coronakrisen: Hvad skete der og hvornår?". Tænketanken Europa. <http://thinkeuropa.dk/politik/tidslinje-over-coronakrisen-hvad-skete-der-og-hvornaar> (Senest besøgt 22. maj 2020)
- Salemink, Oscar. 2016. Described, inscribed, written off: Heritagisation as (dis)connection. In: *Connected and Disconnected in Vietnam: Remaking Social Relations in a Post-socialist Nation*. Philip Taylor (ed.). Canberra: Australian National University Press, pp. 311-345
- Schuller, Mark and Julie Maldonado. 2016. "Disaster Capitalism." In: *Annals of Anthropological Practice*, Vol. 40, No. 1, pp. 61-72
- UNESCO. "Venice and Its Lagoon". UNESCO World Heritage Centre. <https://whc.unesco.org/en/list/394/> (Senest besøgt 10. juni 2020).
- World Economic Forum. 2019. "The Global Risks Report 2019". World Economic Forum. <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2019/> (Senest besøgt 22. maj 2020).

»Vi må tænke i, at der også er andre alternativer. Men det, vi ser nu, er, at der er en tendens til, at én faglighed alene dominerer debatten. Det er den sundhedsfaglige. Men der er også andre fagligheder.

Den økonomiske faglighed vil se på, om det her i virkeligheden bliver for dyrt. Mister vi for meget og får recession? Måske kan det så indirekte komme til at koste flere liv end den vej, myndighederne er gået. Der er også en juridisk faglighed, der kan sætte spørgsmåls-

stegn ved, om det er et for alvorligt indgreb i borgernes frihed, vi ser i de her dage. Historisk har man set stater retfærdiggøre fratagelsen af bor-

gernes rettigheder ud fra netop en 'trussel'. Om det så er arvefjenden i nabostaten eller jøderne. Det er netop i farefulde situationer, at demokratiet bliver testet.

Man kunne også lytte til den antropologiske faglighed. For på et tidspunkt knækker befolkningen. Hvis du i lang nok tid burer folk inde, så knækker de. Diget bryder sammen. Hvis folk ser deres forretninger gå i stykker, fordi en meget lille del af befolkningen skal reddes, er jeg ikke sikker på, at den civiliserede fernis holder i længden. Samfund, der ellers er civiliserede, kan krakelere, når folk bliver truet på deres eget levebrød. Andre fagligheder end den sundhedsfaglige bør derfor byde ind med, hvordan den her krise skal løses.«

IDA-MARIE BOVBJERG KRISTENSEN
f. 1993, 8. SEMESTER

NORMALT ER DET OFFENTLIGE EN SLØV KÆMPE

En isoleret antropologistuderendes perspektiv på en sygeplejerskes og en læges arbejde ude i samfundet

Jeg havde ikke forventet, at jeg som 26-årig skulle være en del af Danmarks og endda hele verdens vildeste, sociale eksperiment: corona lockdown. Når jeg normalvis, altså i tiden før corona, sad hjemme i min varme sofa, og zappede over på overlevelsesprogrammer som "Øen" eller "Alene i Vildmarken", så tænkte jeg, *lad dog vær med at brokke jer så meget, det går jo fint med fiskeriet og så længe du får mad nok, kan det vel ikke være så svært*. Men i min egen isolation fra en normal hverdag har jeg fundet ud af, at det faktisk er ret svært at være afskærmet fra omverdenen. I ren desperation har jeg eksempelvis investeret flere tusinde kroner i en ny cykel, for jeg har indset, at hvis jeg fortsætter min yndlingsaktivitet: at finde lækkerier i køleskabet, så bliver jeg nødt til at bevæge mig noget mere, og jeg kan ikke blot undskylde mig med, at jeg skal afholde mig fra kontakt til andre mennesker.

Med denne nye investering kan jeg passende vende tilbage til de tanker, der dukkede op ved overlevelsesprogrammerne før corona: *så længe du får mad nok, kan det vel ikke være så svært*. Men det er åbenbart ret svært. En af de udfordrende og lidt usædvanlige ting er, at jeg har haft (al for meget) tid til eksistentielle tanker, som er ved at drive mig til vanvid. Jeg har fået den selvindsigt, at jeg eksisterer i kraft af mine relationer til andre mennesker, og når jeg ikke ser eller har nærkontakt med venner og familie, oplever jeg en usikkerhed og utilstrækkelighed over, hvem jeg er, og hvad jeg overhovedet kan, når det ikke er at være noget for andre. Her kommer min nye cykel ind i billedet, for man må jo være lidt kreativ i sin definition af relationer, når den menneskelige kontakt er stærkt begrænset, og det har ført til en anden vanvittig eksistentiel tanke om, at jeg nu er noget for cyklen, fordi jeg bruger den, og den er noget for mig, fordi den afhjælper min dårlige samvittighed over at tømme køleskabet for lækkerier.

Til trods for overskydende tid til abstrakte tanker er det alligevel lykkedes mig nogenlunde at få struktureret en ny hverdag. Jeg står eksempelvis op kl. 6 hver morgen, så jeg kan nå at have lidt menneskelig kontakt med min kæreste, inden han transporterer sig væk fra vores hjem for at tage på arbejde. Derefter vender jeg tilbage til spisebordet, der også er blevet arbejds- og studiebordet, hvorfra jeg har virtu-

elle møder og følger digitale forelæsninger. Når jeg en gang imellem (læs: ofte) zoner ud fra arbejdsopgaverne og tænker over, hvem jeg savner at have en normal hverdag med, så tænker jeg blandt andet på min veninde, som jeg plejer at ses med ugentligt til kaffe, øl og absurde mængder kærlighedssnak. Derudover tænker jeg på min kæreste, for vi har langt fra vores almindelige hverdag sammen. Han plejer at kende mig som en travl studerende, som har gang i mange sociale aktiviteter, men i løbet af kort tid er jeg blevet til en understimuleret ekstrovert, som sylter ingefær, strikker og bager knækbrød.

Både min veninde og min kæreste arbejder i sundhedsvæsnet, og er aktive i deres funktioner som læge og sygeplejerske på Roskilde Sygehus og Rigshospitalet, hvor de ikke på noget tidspunkt har være en del af den corona lockdown, som vi andre er underlagt. Så med en inderlig længsel efter en normal hverdag har jeg forsøgt at dykke ned i, hvordan dagligdagen i sundhedsvæsnet opleves i denne usøde coronatid. Jeg har derfor interviewet dem begge, og i det følgende vil jeg give et indblik i, hvordan dét at tage på arbejde stadig betyder, at man tager væk fra spise-, arbejds- og studiebordet. I et forsøg på at få en indsigt i denne hverdag, indledte jeg derfor med at spørge lægen om, hvordan han oplever arbejdssituationen under corona:

Vi er mindre pressede på afdelingen, og omstruktureringerne er gået så hurtigt, at jeg næsten ikke

nåede at have nogle forventninger til, hvordan det ville påvirke mit arbejde. Normalt er det offentlige en sløv kæmpe, og jeg synes, at der er for lidt opbakning til nye ideer, og det tager lang tid at indføre noget, og nogle gange finder man undervejs ud af, at det er alligevel ikke skal laves om. I coronasituationen har der ikke været modstand mod omstruktureringerne. Der er en følelse af, at man skal tage et ansvar og samarbejder, så mine kollegaer siger generelt mere ”ja”. Der er mere sammenhold og en følelse af, at man gør noget godt.

Italesættelsen af at sundhedspersonalet gør noget godt, er også kommet til udtryk gennem det omkringliggende samfunds ”heltificering” af sundhedspersonalets indsats under corona. Det viste sig eksempelvis, da mere end 80 europæiske radiostationer d. 20. marts spillede ”You never walk alone” eller da Roskilde Flyveklub d. 8. april dannede et hjerte over København.

Imens jeg tænker på, hvilke andre initiativer der er igangsat for at hylde sundhedspersonalet, ledes mine tanker hen på klassiske folkeeventyr, hvor helten ofte følger handlingsforløbet ”hjemme – ude – hjemme”. Dette handlingsforløb kan beskrives ved, at helten i første fase er **hjemme** i trygge og genkendelige omgivelser, men i anden fase bevæger helten sig **ud** i den ukendte verden, hvor man kan møde udfordringer, og

i sidste fase genetableres et nyt og ofte forbedret **hjem**.

Dette fortællergreb kan også sidestilles med klassisk, antropologisk ritualanalyse (Van Gennep 1909; Victor Turner 1967), som også inddeles i tre faser og traditionelt set anvendes i forbindelse med overgangsriter som dåb, konfirmation og bryllup. De tre faser beskriver udviklingen gennem et ritual, og består først af en ”seperationsfase”, hvor et individ eller en gruppe bliver afskåret fra en tidligere fast position eller status i en social struktur. Dernæst en ”liminalfase”, hvor rituelle handlinger foretages, og hvor man befinder sig i et tomrum mellem den foregående og kommende fase. Blandt dem som befinder sig i den liminale fase, opstår en social struktur, hvor hierarkiske forskelle, der bunder i rang, alder og tilhørsforhold, bliver udvisket og i stedet erstattes af ligeværdige relationer, hvor man kollektivt gennemgår ritualet og oplever at være ”én for alle, og alle for én”. Den afsluttende fase betegnes som ”inkorporationsfasen”, hvor ritualet er afsluttet, og man igen befinder sig i en stabil fase.

I denne coronafortælling, som ofte lyder for dårlig til at være sand, befinder lægen og sygeplejersken sig i fasen ”ude”, eller i antropologisk forstand i ”liminalfasen”. Her møder de farer og uforudsigeligheder, men de står også sammen internt på arbejdspladsen, og har et fællesskab ved at være en del af tomrummet mellem et før og et efter corona. Derudover beskriver

lægen og sygeplejersken, at det er en speciel følelse både at være berørt af coronasituationen på og uden for arbejdspladsen, hvilket kommer til udtryk, da jeg spørger ind til, hvordan lægens arbejdsposition har forandret sig:

Mine venner og familie inddrager mig mere som ekspert og jeg er mere faglig i det private, end jeg plejer at være, og de spørger mig til råds om corona, når vi snakker sammen. Jeg kan godt mærke, at alle er i den samme situation. Det er også mere tydeligt på arbejdet, at der er en anden holdmentalitet.

Sygeplejersken beskriver også, hvordan hun oplever sin arbejdsdag under corona:

Jeg føler mig heldig over at må gå på arbejde, at jeg må cykle frem og tilbage og snakke med nogle andre mennesker, og jeg kan virkelig godt forstå at alle andre også gerne vil ud. Men det er ikke en almindelig hverdag, jeg cykler hen til. På hospitalet bliver der generelt snakket meget om, at vi skal være omstillingsparate, men det kommer især til udtryk lige nu, hvor corona er brudt ud. Vi ved bare ikke, hvad vi skal være omstillingsparate til. Jeg har følelsen af, at jeg er en brik i et puslespil, som bliver lagt af nogle andre.

Sygeplejersken og lægens position blandt venner og familie understreger, at de befinder sig mellem to stadier, da de hverken er indbefattet af samme ned-

lukning som deres omgangskreds, men heller ikke har en velkendt arbejdsdag. Sygeplejersken beskriver dette ”midt i mellem” på følgende måde:

Det er sådan meget en limbofølelse at være i, synes jeg. Det er mærkeligt for alle og særligt mærkeligt ikke at ane, hvordan i morgen kommer til at se ud, selvom jeg skal på arbejde, og det er ikke den almindelige arbejdsdag, som jeg ellers havde vænnet mig til før corona.

I tråd med beskrivelsen af liminalfasen, fortæller sygeplejersken videre, at hun oplever, at limbofølelsen giver et fællesskab blandt hende og hendes kollegaer i sundhedsvæsnet:

Jeg oplever en fællesskabsfølelse, hvor vi allesammen er parat til at hjælpe. Det er en blanding af en fælles frygt og en fælles kampgejst, hvor man hjælper hinanden til at bevare roen, taler om de ting man frygter, og de overvejelser, som man gør sig om både arbejdsliv og privatliv. Vi snakker også sammen, fordi vi for alt i verden skal bevare roen for patienterne, så de fortsat kan føle sig trygge.

Denne fællesskabsfølelse er også fremtrædende i lægens beskrivelser af sundhedsvæsnet under corona, hvilket understreger argumentet om, at der i den liminale fase opleves et forstærket sammenhold:

Det er nemmere at få sine patienter undersøgt, og folk er sødere, når man ringer og snakker med dem.

Så man har en fornemmelse af, at sundhedsvæsnet er lidt mere i bevægelse, og ja, er sådan lidt mere sammenhold, og det hjælper rigtig meget på arbejdet.

Som hjemsendt studentermedhjælper kan jeg også selv mærke, at der er en anden gruppeånd og tone under de virtuelle statusmøder, hvor chef, konsulenter og studentermedhjælperne deltager. Her er vi mere åbne om vores personlige udfordringer, hvor vi er ærlige om koncentrationsbesvær og frustrationer over fremtiden. Dog har jeg ikke haft det samme fællesskab eller en særlig følelse af at gøre noget godt, som både lægen og sygeplejersken beskriver og trods alt oplever som et positivt aspekt i sundhedsvæsnet under corona.

Med hensyn til at følge udvikling for helten i folkeeventyret, som bevæger sig gennem ”hjemme – ude – hjemme”, bliver det interessant at se, hvordan sundhedsvæsnets helte kan skabe deres nye hjem i form af genetableringen af en almindelige arbejdsgang efter en coronakrise. Inden for antropologien formodes det, at man i denne inkorporationsfase befinder sig i en ny position i en stabil fase, men hvorvidt antropologisk teori kan overføres direkte til sundhedsvæsnets praksis, og hvordan en ny og stabil fase kan afspejle sig, kan være svært at gisne om.

Derimod skal jeg ikke selv genetablere noget hjem, da jeg fortsat sidder hjemme ved mit spise-, arbejds-

og studiebord, hvor jeg med et stik af misundelse næsten føler, at jeg har været med i en almindelig hverdag. I folkeeventyr kan forfatterne ofte godt lide at slutte af med at fremhæve en læring, og i denne coronafortælling må min læring være, at jeg befinder mig bedst i en hverdag, hvor interaktionen foregår direkte med mennesker frem for blot med en cykel, mit strikketøj og virtuelle møder. Derfor vil jeg fremover øve mig i at være bedre til at nyde min helt almindelige hverdag, som jeg nu er bevidst om, at jeg holder meget af.

FRIDA LILLI SCHLANBUSCH NØRKJÆR
f. 1995, 6. SEMESTER

NAVIGATING THE GLOBAL CITY IN TIMES OF A PANDEMIC

INTRODUCTION

Today, more than half of the world's population lives in urban areas, a number that is, expected to increase to three quarters by 2050 (UN 2018). Urban dwelling, then, must be said to be a global phenomenon, understanding the global as the “world-wide reach, impact, or connectedness of social phenomena” (Therborn 2000:154). Situated in Copenhagen in the middle of the corona crisis, I wanted to take a look at the role of the global city in times of a pandemic. My focus centers on the global city as an epicenter of infection, and thereby dangerous, with some people being more exposed to the virus than others. Furthermore, I look at the role of fear in understanding urban dwellers' way of navigating the dangerous city – including the concept of urbanoia and the fear of the racialized Other – drawing on examples from Copenhagen and New York. Lastly, I discuss how we can think the crisis not only as a dystopic moment but also as a possibility for social change.

GLOBAL CITIES

In 1991, sociologist Saskia Sassen popularized the concept of the global city with her book of the same name. According to Sassen, the global as an abstract concept can be seen as territorialized in the global city (Sassen 2007:170), thereby making the global city an important site for the study on globalization. Defining the concept, global cities are economic centers of servicing and financing international trade, investment and headquarter operations as well as key nodes for new cross-border networks (ibid.:171). They are also sites for a diverse mix of people, with a growing concentration of people from all over the world (ibid.:172). By that, the global city is a center of financial power and a diversity of people.

The global city is also a place of social and economic inequality. This is explained by processes of socio-economical polarization, which Sassen describes as the expansion of high-income jobs and high-priced urban spaces at the same time as expanding low-wage jobs and a devaluation of marginalized work (Sassen 2007:170,172). The focus on inequality is also evident in Setha Lows (1997) work on cities as centers of abuse, violence and enslavement (ibid.:403). Low points at the social hierarchies structuring the city both in terms of gender and migration status and/or race, thereby showing the intersections of oppression present in the city. In the following section I want to

relate the characteristics of the global city with the current covid-19 pandemic.

INFECTION IN THE GLOBAL CITY

An example of the global city is New York, as being both a center of economic power, a mix of people and a place of great inequality. At the same time, New York is now also an epicenter of the covid-19 pandemic. The interconnectedness between global cities have led to a global spread of virus to almost all major cities, and we see the global Right using migrant workers and refugees as scapegoats in arguments about immigration-stop, as if they were the ones spreading the virus (Wilson 2020). However, it was primarily upper class businesspeople who spread the virus in the first place – resulting in the virus some places being called the “rich man’s disease” (Bengali Et al. 2020)¹. Being linked to each other by business hubs and financial centers of wealth and power, global cities then become perfect epicenters of infection.

Another thing that makes the global cities suitable for infection is inequality. The Danish anthropologist Sine Plambech, currently based in New York, writes that the pandemic thrives in environments of economic inequality and racism (Plambech 2020), which I’ve just argued, drawing on Sassen and Low, is often seen in the global city. As the global city becomes an epicenter of infection, how does the city’s inequalities

affect the degree of risk exposed to its urban dwellers?

THE INFECTED CITY AS UNEQUALLY DANGEROUS

It is often being portrayed by the media that “the virus does not discriminate” – that it can hit everyone²). However, in New York the virus is twice as deadly for racialized Black and Latino people than for Whites (Mays and Newman 2020). A similar pattern is also reflected in Denmark, where ‘non-western immigrants and their descendants’ represent 18% of the infected people, though only 9% of the total population (Danmarks Statistik 2020). Here, I find it useful to look at the concept of vulnerability, defined by Ben Wisner et al. as “the characteristics of a person or group and their situation that influence their capacity to anticipate, cope with, resist and recover from the impact of a natural hazard” (Wisner et al. 2014:11). This, they explain, is closely connected to class, occupation, gender, ethnicity and immigration status (ibid.). Understanding the pandemic as a form of natural hazard, an example of the intersections regarding vulnerability can be shown looking at what is now broadly referred to as essential workers or frontline workers – working for instance in the health sector and thereby particularly exposed to the virus. In the US, these kinds of jobs are mostly low paid, occupied by women (Robertson and Gebeloff 2020) and more than 70% of health care workers in New York are people of color (Stringer 2020:2)³), showing

a deeply racialized and gendered pattern. In a series of articles, doctor and researcher Dhruv Khullar puts words on this pattern:

“I can’t help but notice that many of the people still getting infected are those who don’t have the luxury of distance—those who, by necessity or by trade, expose themselves and their families to the virus every day. (...) Each morning, during the apex of the deadliest pandemic in a century, these men and women have been venturing out into the epicenter of disease, to cook and clean, deliver food and carry mail, drive buses and stock shelves, patrol the streets and tend to the ill. Many have paid with their health—some with their lives” (Khullar 2020)

Both the numbers and also the testimonio by Khullar shows the unequal exposure to risk, where already marginalized groups in low paid jobs are more vulnerable and in greater risk of getting sick.

NAVIGATING THE DANGEROUS CITY

Having discussed the inequality in risk of infection, I now want to look at the ways urban dwellers navigate the dangerous, infected city. To discuss this question, I will look at the role of fear. Following Sarah Ahmed, scholar in critical gender and race studies, I will not try to explain the nature of the feeling, or what it essentially *is*, but instead look at what it *does* (Ahmed in Frederiksen 2012:5,8). In her work, Ahmed focusses

on how feelings can make people act in certain ways – pointing them towards some people in solidarity or avoiding others because of fear (ibid.).

Looking at the case of Denmark, the city of Copenhagen has become the national center of infection with the highest number of cases in the country (Thomsen 2020). The fear of getting infected, then, can make people act in different ways, which I will discuss drawing on the concept of *urbanoia* introduced by Atreyee Sen (2019). Sen uses the concept to describe the way female dwellers in the slums of India navigate the city's genderscapes of hate by carrying knives in public (Sen 2019). Though writing about a completely different, and in many ways incomparable, empirical reality I find the term interesting in shedding light on the role of fear in navigating the city. In Copenhagen there has been a flow of the urban population “fleeing” the infected city to find “rescue” in their summer houses on the countryside (Lundbye 2020) This, I see as a way of acting in response to the current form of corona-*urbanoia*. However, it is a very comfortable form of navigation, often including quality time with the family and contemplation to do hobbies such as baking, knitting or doing puzzles (Hoby 2020). It is also highly class-based, being limited to more class-privileged parts of the population both regarding the actual ownership of a summer house and also the possibility for self-isolation. This also points

to an argument by Roberto Barrios (2017) that, depending on the observer's particular socioculturally contextualized gaze, interests, and positionality, a crisis reveals us different things (ibid.:155). In this case, the corona crisis reveals different things about society for a Danish upper-class family in their summer house than for the health care worker working all through the Lock Down.

FEAR OF THE RACIALIZED OTHER

Following up on the concept of urbanoia; what is it then, that people fear? As a part of Sen's study, an account is being taken on the subject that these women's fear is being mobilized around which, in Sen's study, is the male Muslim migrant – as the Other (Sen 2019:749). I will argue that we see a similar trend during the covid-19 pandemic mobilizing fear around a racialized Other. In Denmark there has been an increase of racially motivated hate crimes towards people with Asian appearance, who are being discursively connected to the virus (Blankholm et. al 2020).

I find this pattern closely related to what Appadurai calls a *fear of small numbers* (Appadurai 2006), regarding majority groups' fear of minorities. Appadurai argues that the majority fears an inner reciprocity; that they, as a majority, could be turned into the minority (Appadurai 2006:52). Though he focusses on the idea of a national ethnos in general and not

particularly in relation to crises, I find the concept insightful regarding this topic. I argue that, when disease is perceived as connected to a minority group – in this case when the virus becomes discursively connected to people of Asian descent – the fear that minority will become the majority turn to a more literal meaning, fearing that the minority of Asian people will ‘infect’ the majority of non-infected.

However, these racist ideas of Asian people as carriers of virus should not simply be understood as a new Danish phenomenon. Going back to the case of India, Sen argues that the public paranoia around the rape of women in the hands of Muslim Others can not solely be explained by Indian cultural history but is related to the global Right and their discourse on migrants (Sen 2019:746). By that, Sen underlines the fact that these local navigations are tied to global landscapes of racism.

A similar argument is made by anthropologist Laura Na Blankholm et. al (2020), writing about their own experiences facing racist behavior in Denmark during the pandemic. They underline that the racist incidents do not just appear out of thin air but are rooted in the fear of the foreign and in racist myths of Asian people, that have been cultivated throughout history (ibid.). This fear of the foreign is also closely related to the history of pandemics. With reference to medical historian Frank Snowden, it is argued in

another article that the designation of scapegoats has been seen all through the history of pandemics, and that what we see now is that “the stranger” once again has become symbol of the infector (Baeré 2020). In that way, a mobilized fear of the racialized Asian Other as a form of corona-urbanioia cannot be separated from the global landscapes of racism which is not a new phenomenon but deeply rooted in history.

POSSIBILITIES FOR CHANGE?

No one knows what will happen after the covid-19 crisis, as we are now in the middle of it. With Naomi Klein’s concept of *disaster capitalism*, one could think of a scenario where big corporations once again will end up as the true winners earning huge profits, and government institutions having used the crisis instrumentally to promote and empower a range of neoliberal interests (Schuller 2016:62), implementing policies that would otherwise have been difficult, if not impossible, to promote (Barrios 2017:154). However, this kind of dystopic theorizing is something that is discussed by Sherry Ortner (2016) who calls for a change of perspective. She argues that *dark anthropology* – defined as both the theory and ethnography emphasizing the violent and punitive nature of neoliberalism and the hopelessness it brings – has come to dominate the discipline (ibid.:47,49,65). Drawing on Appadurai, Ortner calls for analyses that also include *ethics of possibility*, what she explains as “those

ways of thinking, feeling, and acting that increase the *horizons of hope*” (Appadurai in Ortner 2016:65, my emphasis). I understand this as an argument for a perspective not only of critiquing the existing world order, but to include also the thoughts of hope, resistances and possibilities for social change.

Catching up on the global city, Sassen also tells us that, at the same time as being a place of inequality, which has merely been my focus in this essay, the global city should also be understood as a place of empowerment; a political scene where one can be a political actor though lacking formal power (Sassen 2007:174). I understand this as a focus on the potential of the city, as a horizon of hope. The crisis too can be understood as a time of potential. The subaltern and feminist scholar Silvia Ribera Cusicanqui (2018) argues for a view on crises as moments of rethinking the established and with a great potential for social change (ibid.:259). By that, both the place we are living, the city, and the time we go through, the corona crisis, can be seen as having potential for rethinking the established⁴⁾.

CONCLUSION

What I’ve tried to in this essay is discussing the global city as a center of wealth and a mix of people; characteristics that now, during the current covid-19 pandemic, have led the global cities to become epicen-

ters of infection. The infected global city is a dangerous place for urban dwellers with especially low paid frontline workers – that are often women and of color – in high risk of getting sick. A mobilization of fear can be understood as an urbanoia that makes middle and upper-class urban dwellers seek to their summer houses on the countryside. The urbanoia is also connected to a fear of small numbers, which I have identified in the fear mobilized towards the racialized Asian Other. Ending up with a discussion of the ethics of possibility, or horizons of hope, I want to open up for further thoughts around thinking the city as a space of potential for change. Since I wrote this essay, we have seen a huge mobilization against racism and police brutality all over the world, saying that enough is enough after the killing of George Floyd in Minneapolis, United States. In Copenhagen was organized the biggest anti-racist demonstration in many years with around 20.000 protestors, which I see as exactly these horizons of hope that Ortner calls for. It also underlines that we should not strive on going back to normal, because normal was the real problem. Instead, we have to understand the pandemic moment as a time for mobilizing towards real social change.

NOTES

- 1 “The rich infecting the poor’ has been depicted on social media drawing lines between the current spread of covid-19 by the global middle- and upper class and the deadly spread of diseases during the Spanish conquest of the Aztec and Inca empires, today Latin America, in the 16th century.
- 2 An example of this is the speech by British cabinet office minister Michael Gove: <https://news.sky.com/video/coronavirus-virus-does-not-discriminate-gove-11964771>
- 3 A similar pattern is also seen in Denmark where one out of four care workers inside the public health care system is ‘non-western immigrant or descendant’ (Mino Danmark 2020)
- 4 An example of this could be the initiative called Krav fra en Pandemi or “Demands from a Pandemic” that has organized banner drop actions from lockdown, showing how people act and mobilizes in a situation that might otherwise seem hopeless, using the city as a strategic setting for these actions. For more information: <https://www.facebook.com/kravfraenpandemi/>

LITERATURE

- Appadurai, Arjun. 2006. "Chapter 4 – Fear of Small Numbers" in *Fear of Small Numbers: An Essay on the Geography of Anger*. Durham: Duke University Press, 2006, pp. 48-85
- Barrios, Roberto E. 2017. "What Does Catastrophe Reveal for Whom? The Anthropology of Crises and Disasters at the Onset of the Anthropocene", in *Annual Review of Anthropology* 46:1, 151-166
- Bengali, Linthicum and Kim. 2020. "How coronavirus — a 'rich man's disease' — infected the poor" in *Los Angeles Times*, localized May 18th on <https://www.latimes.com/world-nation/story/2020-05-08/how-the-coronavirus-began-as-a-disease-of-the-rich>
- Baeré, Merle. 2020. "'Den fremmede' er igen blevet symbol på smittesprederen. Nu går det især ud over asiater" in *Information*, localized May 11 on <https://www.information.dk/udland/2020/03/fremmede-igen-blevet-symbol-paa-smittesprederen-gaar-isaer-asiater>
- Blankholm, Jatuparisakul and Gullach. 2020. "Den ulækre asiat er en farlig racistisk myte" in *Eftertryk*, localized April 30 on <https://www.eftertrykket.dk/2020/03/27/den-ulaekre-asiat-er-en-farlig-racistisk-myte/>
- Cusicanqui, Silvia Ribera. 2018. "Segunda parte: ¿Es posible descolonizar y desmercantilizar la modernidad?" In *Un mundo ch'ixi es posible: ensayos desde un presente en crisis*. Buenos Aires: Tinta Limón
- Danmarks Statistik. 2020. "Borgere med ikkevestlig baggrund udgør 9% af Danmarks befolkning men 18% af de COVID-19 smittede", localized May 15 on <https://www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2020/borgere-med-ikkevestlig-baggrund-udgor-9-af-danmarks-befolkning-men-18-af-de-covid-19-smittede>

- Frederiksen, M.B. 2012. "Styr dine følelser! En affektiv vending" in *I Affekt: Skam, jubel og frygt som analysestrategi*. 1st ed., Copenhagen: Center for Kvinde- og kønsforskning, Vol. 9, pp. 4-18.
- Hobye, Frederikke. 2020. "Hobbybutikkerne har rygende travlt: – Der blev nærmest hamstret garn", localized May 21 on <https://www.tv2east.dk/sjaelland-og-oerne/hobbybutikkerne-har-rygende-travlt-der-blev-naermest-hamstret-garn>
- Khullar, Dhruv. 2020. "The essential workers filling New York's coronavirus wards" in *The New Yorker*, localized May 20 on <https://www.newyorker.com/science/medical-dispatch/the-essential-workers-filling-new-yorks-coronavirus-wards>
- Low, Setha M. 1997. "Theorizing the City: Ethnicity, gender and globalization" in *Critique of Anthropology* Vol. 17, No. 4, 403–409.
- Lundbye, Anne B. 2020. "Folk valfarter til sommerhusområder – går i eksil under coronakrisen" localized May 21 on <https://www.tv2east.dk/odsherred/folk-valfarter-til-sommerhusomraader-gaar-i-eksil-under-coronakrisen>
- Mino Danmark. 2020. "De varme hænder: Hver fjerde "varme hånd" i Region Hovedstaden er ikke-vestlig indvandrer eller efterkommer" localized May 18 on <https://mino.dk/nyheder/de-varme-haender-hver-fjerde-varme-haand-i-region-hovedstaden-er-ikke-vestlig-indvandrer-eller-efterkommer/?fbclid=IwAR3Pr8ynrRkPt4VP6WgLxBnaiqJ15pvW7NqD-kT4p-A1VRY6Xym5jLQ7ih9M>
- Plambech, Sine. 2020. "Dagbog fra Yale: Coronaen næres af racisme og økonomisk ulighed" localized May 15 on <https://www.diis.dk/publikationer/dagbog-yale-coronaen-naeres-racisme-oekonomisk-ulighed>

- Sassen, Saskia. 2007. "The Global City" in Nugent, David & Joan Vincent (eds.): *A Companion to the Anthropology of Politics*. Malden, MA & Oxford: Blackwell Publishing. pp 168-178.
- Sen, Atreyee. 2019. "Teach your girls to stab, not sing': Right-wing activism, public knife distribution and the politics of gendered self-defense in Mumbai" in *Signs* Vol 44, No. 3, pp. 743-770
- Schuller, Mark and Julie Maldonado. 2016. "Disaster Capitalism" in *Annals of Anthropological Practice*, Vol. 40, No. 1, pp. 61-72
- Stringer, Scott M. 2020. "New York City's Frontline Workers", Report from the Office of the New York City Comptroller Scott M. Stringer, localized May 20th on <https://comptroller.nyc.gov/reports/new-york-citys-frontline-workers/>
- Therborn, Göran. 2000. "Globalizations: Dimensions, Historical Waves, Regional Effects, Normative Governance", *International Sociology* Vol. 15, No. 2, pp. 151-179 (e-journal).
- Thomsen, Mathilde. 2020. "Nyeste corona-tal: Så mange er smittede, indlagt og døde af coronavirus i Danmark og Hovedstadsområdet", localized May 22 on <https://www.tv2lorry.dk/lorryland/nyeste-tal-paa-coronavirus-saa-mange-er-smittede-doede-og-indlagte-i-danmark-og-i>
- Robertson and Gebeloff. 2020. "How Millions of Women Became the Most Essential Workers in America" in *New York Times*, localized May 19 on <https://www.nytimes.com/2020/04/18/us/coronavirus-women-essential-workers.html>
- UN DESA. 2018. "68% of the world population projected to live in urban areas by 2050, says UN", localized May 20 on <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>

- Wilson, Jason. 2020. "Disinformation and blame: how America's far right is capitalizing on coronavirus", in *The Guardian*, localized June 30 on <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/19/america-far-right-coronavirus-outbreak-trump-alex-jones>
- Wisner, Blaikie, Davis and Cannon. 1994. "1. The Challenge of Disasters and Our Approach" in *At Risk: Natural Hazards, People Vulnerability and Disasters* 2nd edition, Routledge, pp. 3-41

KRISTIAN ENGBERG
f. 1976, 4. SEMESTER

ANTROPOLOGISK UDRYKNINGSSTYRKE

Da Mette Frederiksen i marts 2020 valgte at lukke landet ned, låse portene til Københavns Universitet og sænke grænsebommene i Øst og Syd, skrev hun ikke blot indledningen til et stykke danmarkshistorie, men skabte samtidig den mest fantastiske og gavmilde felt for et stykke antropologisk feltarbejde. I løbet af et TV-transmitteret pressemødes tid fik hun fjernet den velkendte normalitet, rystet op i de selvfølgelige magtstrukturer og sat familiære, venskabelige og professionelle relationer under et pres, som ingen var forbededt på, endsiges havde erfaringer med. En heyday for alle nysgerrige antropologer, der ser etnografi overalt.

På min egen hjemmefront blev der indkaldt til krigsråd. Vuggestuen lukkede med samme hastighed som auditorierne, og de pensionerede svigerforældre blev venligt men bestemt holdt i karantæne ude på landet – i sikker afstand fra virus. Så på det helt nære plan fik normaliteten også et skud for boven – og nye planer måtte lægges med det samme, og planen gav

meget sig selv: Fruens job som leder af Røde Kors globale Corona-respons på det psykosociale felt vejede betydeligt tungere end mit antropologi-studie, så jeg trak opgaven med at holde den 1-årige beskæftiget mens moderen fra morgenstund til aftensmad holdt skype-møder ved spisebordet i den 2,5-værelses på Nørrebro.

Det blev til mange, lange, daglige barnevognsture rundt i København, hvor den primære menneskekontakt var via telefonen mens ynglingen tog en lur i vognen. Resten af tiden var jeg overladt til at betragte verden med alle sanserne i det gryende forår.

EN USKREVET, OMFATTENDE FELTRAPPORT

På mine første gåture i de næsten mennesketomme, københavnske gader, blev sanserne ekstraordinært vakt når jeg så et menneske – eller endnu sjældnere, passerede flere i samtale (som jo er rasende svære at ignorere, når ordene er eneste lydpåvirkning). Med tiden kom flere og flere mennesker på gaden, især kaldt udenfor af den smukke og varmende påske-sol, og med stor opmærksomhed på afstand og af-spritning. Ikke sjældent mødtes mit blik med andre fodgængere på den modsatte side af vejen, så vi med et 'CoronaSmile' kunne afklare hvilken side vi ville passere hinanden på i fodgængerovergangen. Et smil mellem mennesker, som blot et par uger før aldrig ville have ænset hinanden i den daglige travlhed.

Et smil, som boede i den helt andet del af hjernen, end det alvorlige smil vi tog på læberne når vi endnu engang fik udstukket nye retningslinier for vores adfærd. Følelsen af fagnørderi var latent, når jeg konstaterede at der var etnografi alle steder – og lettet over at jeg ikke skulle føre alle mine iagttagelser til note.

DANMARKSHISTORIE

Men det burde jeg måske have gjort. For mens Mette Frederiksen har åbnet et nyt kapitel i Danmarks-historien, så frygter jeg at de historikere, der engang skal formulere og konkludere kapitlet, kommer til at mangle en masse data. Der er naturligvis enorme mængder af kilder at analysere for den flittige historiker, særligt i en digital tidsalder, hvor internettet stiller en talerstol til rådighed for alle med et tastatur. Skærer man blogosfæren fra, er der stadig tonsvis af journalistiske produkter at dykke ned i – skabt med rod i journalistikkens 5 nyhedskriterier aktualitet, væsentlighed, identifikation, sensation og konflikt og i skyggen af en evigt presserende deadline. Førnævnte digitale tidsalder favoriserer klart konflikten og sensationen, som æder broderparten af nyhedsmediernes clicks. Som Milan Kundera skriver i 'Udødeligheden' adskiller journalisterne sig fra almindelige mennesker ved at have krav på svar – men duer disse svar som dækkende historiske kilder, når de primært er stillet med en sensationel overskrift eller konflikt som hensigt? Og hvad med alle de små

steders mange svar på de store spørgsmål, som næppe vil skabe clicks i den kværnende nyhedsstrøm? Vil historikerne om 50 år overhovedet interessere sig for de menneskelige og relationelle konsekvenser af Corona-nedlukningen, når det politiske landskab, de medicinske landvindinger og de nationaløkonomiske konsekvenser af hjælpepakkerne fylder arkiverne?

DEN ANTROPOLOGISKE UDRYKNINGSSTYRKE

På fruens arbejdsplads Dansk Røde Kors har man en hel afdeling, der træder i effekt straks en katastrofe indtræffer. Når et jordskælv jævner Tahiti med jorden eller en borgerkrig sender civile på flugt, rykker Røde Kors ud med få timers varsel med telte, latriner, mad, telekommunikation – og senere psykosocial støtte og aktiviteter for at holde den mentale sundhed ved lige. Da CoronaKrisen ramte Danmark var der ikke brug for senge eller feltrationer (allerhøjst lidt ekstra toiletpapir), men for det enkelte menneske kan det bratte ophør af normalitet, den usynlige trussel og den deraf følgende stress sagtens sammenlignes med tilstanden i en væbnet konflikt eller efter en naturkatastrofe. Det er samtidshistorisk interessant – og det er en gylden mulighed for at indhente data, der kan belyse det moderne menneske i sin socialitet.

Hvorfor etablerer man ikke en udrykningsstyrke af antropologer, der med kort varsel kan sendes afsted til en pludseligt opstået, interessant felt? Krige og

naturkatastrofer hænder ikke så ofte på vore breddegrader, og en evt. 2. coronabølge rammer næppe med samme chok, men der kan nævnes talrige begivenheder, hvor en antropologisk udrykningsstyrke kunne have dokumenteret og perspektiveret menneskelige og relationelle konsekvenser: Fodbold-EM-guldet i 1992, World Trade Center-angrebet 2001, fyrværkerifabrikken i Seest 2004, Skybruddet i 2011, Lærerkonflikten i 2013, Flygtningekrisen og angrebet på Krudttønden i 2015 og mange flere. Alle er det begivenheder, hvor de antropologiske fagligheder er særdeles relevante ift. at belyse og blive klogere på pludselige, komplekse forandringer.

SAMARBEJDE MELLEMDANSKEANTROPOLOGISKE INSTITUTTER – OG STUDENTER-ENGAGEMENT.

Udrykningsstyrken skal i sagens natur være klar til deployering med ultrakort varsel, og være så fleksibel at størrelsen af forskergruppen kan justeres efter situationens udvikling. Hertil må etableres en fond med økonomiske midler til at 'frikøbe' professorer, lektorer og ph.d-studerende fra deres forpligtelser i den periode feltarbejdet står på. Oplagt er at de antropologiske instuttter på AU, AAU og KU deponerer midlerne, ligesom der burde være rig mulighed for både offentligt og privat finansiering fra pengekasser, der ville have interesser i feltarbejdets resultater.

Alle bachelorstuderende tilbydes på 1. og 2. semester

et kursus i 'pludseligt feltarbejde', som giver adgang til udrykningsstyrkens roster. Kurset kan tilbydes på frivillig basis, men fantastisk ville det da være at gennemførslen kunne blive honoreret med 5-10 ECTS-point. Følgelig skal den studerende efter udsendelse med udrykningsstyrken naturligvis honoreres med et antal ECTS-point efter aflevering af feltrapport og analyse. Her skal ikke glemmes, at en udsendt studerende vil drage praktiske erfaringer med feltarbejde, hvis relevans umuligt kan omregnes til hverken ECTS-point eller karakterer efter 12-skalaen. De studerende skal naturligvis tilbydes at forblive på rosteren efter endt studietid, så de kan aktiveres under samme økonomiske vilkår som universitetsansatte. Idet mange uddannede antropologer er selvstændige konsulenter eller ansatte på tidsbegrænsede kontrakter, burde der være fin sandsynlighed for at kunne aktivere rigeligt med feltarbejdere på meget kort tid.

SAMARBEJDE MED NGO'ER

I takt med at kompetencerne på Udrykningsstyrkens roster vokser, vil etablering af et samarbejde med internationale NGO'er være oplagt. Verden er rig på konflikter, kriser og katastrofer, og meget få menneskeskæbner dokumenteres videnskabeligt. Naturligvis vil et grundvilkår i et sådan samarbejde være, at antropologen ikke skal 'gå i vejen' for NGO'ernes virke – men antropologiens kerneredskaber observation og samtale er netop meget lidt forstyrrende.

Mange NGO'er lever med omfattende evalueringskrav fra deres donorer, og benytter i forvejen ofte antropologer til at foretage dataindsamling til disse evalueringer. I et samarbejde vil *Den Antropologiske UdrykningsStyrke* således udgøre en fagligt højkompetent, fokuseret og anerkendt evalueringsenhed, som kan sikre NGO'erne hurtig og velunderbygget information.

INFORMATIONSENHED

For at undgå at skabe endeløse mængder af støvsamlende feltrapporter, oprettes en gruppe af skarpe formidlere som en integreret del af *Den Antropologiske UdrykningsStyrke*. Enheden skal midt i og kort efter feltarbejdet skabe sig overblik over de antropologiske data og indsigter, 'oversætte' dem til medieartikler og levere disse til landets nyhedsmedier og beslutningstagere.

LÆREN AF CORONAKRISEN

Foråret 2020 viste mig, at de antropologiske fagligheder har langt, langt mere at byde ind med end jeg havde forestillet mig, da jeg mødte op til min første forelæsning. Virus tog godt nok Københavns Universitet – ligesom resten af verden – på sengen, så vi slet ikke fik set KU hejse den antropologiske fane, men dygtige antropologer som Dennis Nørmark, Karen Lisa Salamon, Christian Groes, Helle Samuelson, Sine Plambech og Peter Aaby viste sig at have stor

gennemslagskraft med originale analyser og dygtig kommunikation om emnet. Kun Helle Samuelson lod det faglige stjernestøv drysse på Københavns Universitet.

John F. Kennedy er citeret for at mene, at de kinesiske tegn for krise er en sammentrækning af tegnene for 'fare' og 'mulighed'. Det er sprogligt ikke helt præcist, men Kennedys pointe er valid nok. Coronaen satte verden i stå, fordi der var reel fare på færde – og den nødvendige genstart er fuld af muligheder. Vi ved endnu ikke præcist hvordan Københavns Universitet skal genstartes – udover at digital undervisning nok er kommet for at blive. Jeg håber at Institut for Antropologi ser andre og flere muligheder end bandede forelæsninger og gruppemøder på Zoom. *Den Antropologiske UdrykningsStyrke* kunne godt være en af dem.

»Der har været mange heftige debatter i forlængelse af coronakrisen, og der er opstået meget store uenigheder. Alene fordi folk opfatter det, der sker, og det, myndighederne siger, ganske forskelligt. Folk begynder at slette hinanden som Facebook-venner.

Lige nu fylder frygten for, at man selv – eller en af ens nærmeste – bliver syg eller dør. Vi er usikre på, hvordan verden kommer til at se ud i fremtiden. Det ved vi ikke særlig meget om lige nu. Det gør forskerne og eksperterne heller ikke. Den eksistentielle frygt har en stor betydning for, at vi agerer over for hinanden, som vi gør. Det gør vi for at prøve at få kontrol over en

situation, som jo egentlig er ude af vores egne hænder og ude af kontrol.

Det bliver også tydeligt, hvem man kan stole på, og hvem man ikke kan stole på. For man kan se, hvem der reagerer på en måde, som man selv synes er forkert. Det er nemt at pege fingre ad hinanden. Denne krise er speciel, fordi den viser, hvordan vi opfører os, når vi er under pres – både som samfund og som individer.

Vi ved ikke, hvem fjenden er. Og det gør, at splittelse bliver mere aktuelt.»

MARIE RØNDE
f. 2000, 2. SEMESTER

HORMONES & HAND SANITIZER TEENAGERS AND CORONA

Humans are social creatures. It is a well-known fact, but not truly experienced until society strips us of this interaction to fight against a global pandemic. This essay follows seven teenagers based in different sections of the world. Reaching from the USA, Italy, and Norway. These seven adolescents all at one point have been connected to Denmark, via one single international school.

Now three years later, one can see their teenage experience alter on a global scale. These students stem from the same. Same international environment, same generation, and struck by the same virus. These are all answers to personal questions, conducted in my first time, very amateur anthropological interviews. All subjects have given permission to have their name and answers included. These are several stories of our present-day teenager's experience going through a societal lock down and the spread of a global pandemic.

MARK, USA:

The first “effect” was seeing the Corona virus gradually creep its way more and more into the 24-hour news cycle. At first, I was excited that school was out, and I had received a free stay-at-home vacation. However, after about 2 weeks the novelty wore out, and with news of rising death tolls any joy was quickly sucked out of the matter. Now I just want things to go back to how they were.

People are surprisingly helpful and calm at least from what I’ve seen, willing to let each other go first in line in grocery stores and such, I’ve seen worse behavior during Black Friday.

When looking back at these experiences, I’ll remember the long hours of boredom and just waiting at home, wondering if this is going to be a minor issue or the apocalypse. I’ve learned to cope with these changes with a little help from video games and the internet. Thank God for those. I’ve also deliberately avoided the ceaseless chattering of the 24-hour news cycle, it drives me insane if I listen to it. I am aware that people are dying and that we should stay at home, I don’t need hourly updates on how terrible everything is.

SOFIE, USA, DENMARK:

I guess the first effects were that I was tired of

people talking about some virus in China, but the first real effects would be my school year abruptly ending and my boyfriend abruptly returning to the US. It was my senior year and one day we were talking about what we were going to do the next day and then one evening the Prime Minister announced that schools were closed for a few weeks. Of course, they stayed closed longer and that was my last day. My boyfriend was in Denmark at the time, and a day or two later the President of the United States announced a travel ban from Europe to the US. My grandparents (that I live with) went into panic mode, assuming that his flight later that week would be cancelled. They rushed to find him a flight the next day, and he left then.

I wasn't too upset about my school year ending. I was getting really tired of it, and my study break was supposed to be in a few weeks anyways. I was much more upset when my final exams were cancelled. After a bit I did miss going to school, but it took a few weeks. My prom ended up getting cancelled, which I was upset about it but I got over it. Being home was fun, my bestie Marie came and stayed with me and we were having fun. I was happy with that socially, because during the school year I got kinda lonely in the apartment with my grandparents. We also made a good effort to eat well and get fresh air every day, and I think that had a

greatly positive effect on both my mental and physical health. I was upset that my boyfriend left so abruptly; I mostly blame my grandparents because I don't think his flight ended up being cancelled.

I don't really know anyone who has had it really rough because of it. Everyone seems to have adapted to the changes in their life and be mildly irritated by them. For example, my mom had to cancel 3 vacations and work from home for a long time.

While quarantining, I gardened a lot, and learned all about it from my dad. Just turning 18, I'm really happy I got to spend this extra time with my family before starting college.

I was never a person that needed a lot of social interaction, I just didn't like being alone. Being in a long-distance relationship and moving away from my family at 16, I felt alone a lot of the time and spent a lot of time on FaceTime. With corona, I lost all the social interaction with different people that I didn't really care about and got to spend a lot of time with the people I really cared about. Of course, I missed going out partying and shopping, but just staying home is honestly fine with me.

During most of "corona times" I was in my hometown of Dauphin, Pennsylvania with my family

and boyfriend. The whole area went into a complete lockdown to contain the spread, but there were no consequences to violating it. Therefore, a lot of people didn't follow it. For this reason, the cases aren't really going down in the area, just about staying the same. However, with time some people (mostly Republicans) began to protest the lockdown and the shutdown of the economy. Within my circles, everyone is very frustrated with these people since they are causing the lockdown to last longer than it needs to be. Many people are struggling with the lockdown, since it's causing a recession and people can't work. With time, even though the cases aren't decreasing, the area is beginning to reopen due to the pressure on the government to do so. The uncertainty of not knowing what's going to happen is the most stressful for me. In the beginning, I relied heavily on the news, tracking the spread. Eventually, it got boring and I was tired of hearing about it, so I quit paying attention. Social media had an influence by showing the severity of the situation, for example a video with people in Italy explaining their situation. Reading about it on social media definitely influenced me in terms of reinforcing the importance of holding distance from other and washing hands.

SELMA, NORWAY, DENMARK:

It was stressful having to make a last-minute deci-

sion on whether or not I should risk going back to my mother in Norway and possibly give her corona or if I should risk not being able to see them in a very long time. Initially when all these changes started happening, I was very shocked, not really scared for my own safety, but very scared for the people I love. It has affected my coworkers since we have not been able to go to work. My family all had to stop school, my dad feared he would get fired from his job (he didn't though), my siblings were also forced to be a lot less social, which I think was a very big change for them. A lot of my friends and my cousin are supposed to graduate this year, and their exams got cancelled, as well as their graduation which was supposed to start in April. It is a very big part of Norwegian culture and it's something students start planning three years ahead.

I think I will remember it as a very special time, where we as a world all had one common "enemy". It was something we could all relate to, which is something I have never experienced before, people were quarantined all over the world.

To cope with these changes, I go for walks and listen to what my body wants. If my body wants to sleep, I will sleep, if my body wants to be creative, that's what I'll do. I learned to take things one day at the time. All the time I have been able to spend

with my family and my friends, I really think that this has been the perfect time to get to know your loved ones, as you are trapped with them.

ERNESTO, GUATEMALA, DENMARK:

When the quarantine was first introduced, it was just sudden. One day it's a normal working day and the next it's a strict self-isolation month. I wasn't affected directly by the pandemic until quarantine was established by the Danish Government. The quarantine limited my social interaction with co-workers, friends and family. Part of the quarantine guidelines forced the company I worked to stop activities until April 16th.

I believe I was affected for the most part emotionality and socially. These two going hand in hand. As the lack of social interaction lead me to feel sad when thinking about the times before the pandemic as well as the plans it made me cancel for the upcoming summer. I have also felt anxious and stressed when centering my attention on the financial consequences the affect me personally. As a worker paid hourly, a lot of business have stopped using the services of the company I work at, which means less work available for me and therefore a lower paycheck. Money that could be used to future expenses. Similarly, at social level I haven't been able to interact with people I care for.

On the other hand, during the strict quarantine, I was able to exercise more and lose a couple of kilos. Which improves both my confidence and health.

Similar to me, people I know have been affected for the most part socially. People my age are used to seeing their friends almost every day. Social interaction is important if not necessary at my age. My co-workers have been affected financially similarly to me. My friends have been forced to limit contact with everyone and probably this has also affected them emotionally the same way as it has affected me.

I will remember the concept of quarantine. Not leaving your home if it was not completely necessary. I will remember the lack of human interaction and how much we need it even if we say we don't.

The media has kept me informed; however, it has focused my attention on the negative news rather than on the positive ones. However, just knowing that I am not the only one going through the same thing, makes it a tiny bit easier to cope with the changes. The emotional support from both family and friends helps make it easier. In my case, my girlfriend's company and love helps me go through this uncertain time. It's great to see the best of humanity in such an awful crisis. Like, the healthy people in their 20s and 30s volunteering themselves

to do the groceries for the elders and the most vulnerable. In Guatemala, the elder population has chosen to remain home. On the other hand, the youth has unleashed. They are everywhere!

LAURA, SPAIN:

They closed schools, universities, parks, academies, workplaces, bars, restaurants, and more. Most people started to work online, and schools also adapted to be online. We weren't allowed to go out or take public transportation without a permit. And of course, we weren't allowed to meet people that didn't live with us.

At first, I took it as a short vacation, since we thought that it was only gonna last for a few weeks and then we would see each other again and spend the rest of the school year together. Most of the people I'm close with have had the same experience as me. I have an acquaintance whose dad had cancer and when the pandemic arrived the doctors sent him home because they thought it would be safer for him, but he ended up passing away. A few friends caught the virus but neither of them had to go to the hospital. But all of the people I know, who are my age, agree that our mental health has been affected negatively, especially because our professors sent us much more homework and readings that they normally would.

I've become more aware of time, so I take things slower now. I try to focus on whatever I'm doing at the moment rather than trying to multitask all the time. I've realized that we shouldn't aspire to be "productive" all the time because we have to let ourselves breathe. I've also learned to be very patient. The applauses every day in honor of the health services have left a positive impression on me.

By the third week of the alarm state, there were too many deaths and not enough space in the funeral homes to stock all the corpses, so the ice rink that's inside a mall next to my house was used as morgue. It was very impacting and weird to know that only 100 meters from my house there was an ice rink full of corpses, and it made us actually realize the seriousness of the situation. The corpses had to be stacked because, first of all a lot of funerals weren't being held since people weren't allowed to meet up, and secondly because people were dying so fast that you know, the funeral homes couldn't hold funerals for everybody. My window is oriented towards a street that goes from the hospital (a field hospital that they built for the pandemic) to the morgue, so for a few weeks I was constantly seeing hearses and ambulances passing by. Right now, both the morgue and the field hospital have been taken down, since they were not needed anymore.

CAROLINE; DENMARK:

The first effects were no partying, being home with my family, working from home, not seeing friends – the side effects of social distancing. I am a person with a lot of energy, and I like to have a lot of plans in my life so it was difficult to change gear so fast and have to adjust. It did mean that I got to talk to some of my friends abroad over zoom – something we haven't done in years – but it just made sense with the situation. It was nice to be close to my family, but difficult to be away from friends and partying.

My grandma has had a hard time with it as she is a person with a lot of plans in her life and now she couldn't even see her family – the people closest to her. My parents have had to work from home but that has been fine for them. My brother loves having school from home as it meant he gets to play more video games. The bar my boyfriend works at was closed so he doesn't have anywhere to work and that's a struggle since he likes to have a busy schedule and needed that time away from home – he still gets paid so financially he's surviving but it's still difficult. Everyone is tired of the quarantine now and just wants things to go back to normal.

I was fired from my job and that was really difficult. I think the feeling of my gap years not going as I had planned and not knowing if I will be able

to travel as I was planning on and hoping to do made it harder. I got a new job now and am starting on Tuesday so that journey is definitely something that I will remember Corona for.

I just try to find the positives in things – yes, I was fired but that means I get a new job and get to add that experience to my CV. You learn to see friends in other ways, and you spend more time with family. It's easier when you know that the whole world is stuck in the same situation and it isn't just you that can't be social like before.

Well starting a new job will change my day to day life. I am more cautious when going out – wash my hands more often and use a lot of hand sanitizer. I was also planning on travelling a lot in the coming year, and I doubt that that will be possible since we do not know what the situation will look like and prices will potentially be much higher than anticipated.

GIULIA, ITALY:

On the 21st of February 2020, the Italian medias reported the first Italian man infected by coronavirus in Lombardia, the region where I live. From that day infected and deaths started to rise exponentially, and fear spread all over my country. My university in Milan closed down and I could not attend my lessons anymore. After two weeks the

situation was tragic, and the Italian government announced the complete lockdown of the country. Shops, restaurants, schools, pubs, churches and firms closed, and people had to stay at home all the time. The government forbid all the citizens to meet their friends and even relatives at the beginning. Only supermarkets and drug stores were open.

At first, I thought it was going to be temporary and I was very optimistic about the situation. But then in March deaths increased dramatically and Italy became the most impacted country in the world. My father had to close his firm during lockdown, he was really frustrated since he loves his job. My mother works in a pharmaceutical industry and had to keep going to work every day.

My grandfather and aunt died in March and we could not celebrate their funerals with my whole family due to the lockdown restrictions. It was extremely frustrating. Even though my mother and dad were extremely helpful in that moment I wanted to see my friends and talk to them and get some comfort, but it was not allowed.

I think I am going to remember the hard moments during social distancing and how sometimes we do not realize how much physical contact and every-

day routine matter. When everything goes back to normal, I am going to value normal actions even more. Such as having dinner with my friends, going to university or just having a walk without having to worry about the coronavirus.

I used to get up every morning and go to university, spending time with my classmates, professors and friends. Now my day is extremely lonely, I study and follow my classes online, I only see my friends and classmates virtually and every day is just the same as the previous one. I had to learn to cope with these changes even if I did not like them at first. After three months of social distancing I have learnt how to appreciate having more time with myself and with my mother and father.

The situation in Italy is improving in this period, so I hope I'll be able to go back to my normal life in September, when the new semester will start. I do not know how I am going to spend my summer I'll probably study for my exams and then go to vacation somewhere in Italy (if the government will allow to go from one region to the other).

Lombardia, where I live, has been the most impacted region in Italy, we have had 15,840 death (more than half of the total deaths in the country). It is a small village, but I know many people who

have lost fathers, cousins, and aunts. Not only the elders but also young and healthy people.

Seeing the region that I live in being devastated by coronavirus and especially the city of Bergamo where, since there were too many deaths, they had to transfer the corpses in other cities to burn them was heartbreaking.

Being with my parents and spending more time with them was uplifting, they constantly gave me hope and helped me even during the saddest days.

It is clear through these stories that social interaction is not just important it is necessary and that we are experiencing this corona virus together, not alone.

»Ved frokostbordet diskuterer vi sociale medier, hvor de mange kinesere i USA og illegale migranter beskyldes for at være smittespredere. Corona forstærker den frygt, angst og retorik, der var i forvejen. USA har ikke fået virussen fra illegale migranter, der krydsede grænsen, alligevel siger Trump: "Grænsekontrol er smittekontrol," og antyder, at corona bliver en kærkommen mulighed for at lukke grænsen mod Mexico. Panik har altid kunne bruges politisk og racistisk.

Om mandagen efter frokosten møder jeg min kollega på universitetet. Hendes datter er handicappet, sidder i kørestol og lider af slim i lungerne.

“Corona er en dødsdom for hende,” siger hun og hilser på mig med albuen. På Yales medicinske fakultet hilser alle med albuen først, og der står store dunke med håndsprit overalt.

Forskerne her kimes i disse dage ned af amerikanske medier med spørgsmål om corona og globale epidemier. De ved, hvad de snakker om, det var her, de opdagede det, der førte til ebolavaccinen. Pointen fra forskerne er klar: Corona handler mindre om faren for raske, sunde, yngre og velforsikrede mennesker. Den handler om at være solidarisk med dem, der ikke kan tåle corona, de ældre, de kronisk syge, de uforsikrede og de fattigste.

I krisetid måles vi på vores solidaritet med de svageste.

ELISABETH VENDELSØ
f. 1996, 4. SEMESTER

HVEM HOLDER VI AFSTAND FOR?

KOLLEGIELIV I EN TID MED SOCIAL DISTANCING

12. MARTS

Vi sidder halvdelen af gangens beboere i fælleskøkkenet. Her er småt, men der er lige præcis plads til os, selvom vi sidder tæt. Alle har øjnene klisteret mod Tv-skærmen. Det er statsministeren, der taler. "Vi plejer som danskere at søge fællesskabet ved at være tæt med hinanden. Nu skal vi stå sammen ved at holde afstand til hinanden". Danmark er lige lukket ned, som det efterfølgende er blevet kaldt i medierne. Jeg kan mærke min krop sitre af spænding og nervøsitet. Planerne for weekenden virker ligegyldige nu. Lokalet er helt stille, og jeg kan mærke, at folk også er nervøse. Jeg tjekker min mobil, hvad kommer overskriften på nyhederne til at være? Jeg ender med at skrive til min familie, for at tjekke om de også ser med. Denne begivenhed virker ekstraordinær. Stemningen begynder at løsne lidt op, men snakken går primært på, hvad

der mon kommer til at ske på kollegiet det næste stykke tid. Må vi godt hænge ud på gangen eller se vores venner udefra? Jeg går i seng, men jeg kan ikke falde til ro. ”To uger, så er det tilbage til normal” fortæller jeg mig selv, inden jeg falder i søvn.

Dette er et uddrag fra min dagbog, dagen efter Mette Frederiksen holdt sit første pressemøde på baggrund af corona virussens spredning. Dagbogsindlægget blev starten på en lang række noter af tankestrømme, oplevelser og bekymringer. At føre dagbog blev en slags bearbejdelse af den usikre og skræmmende udvikling, der foregik som følge af pandemiens udbrud. Mens grænser, skoler og butikker blev lukket, kunne man følge med i det stadig voksende dødstal over virussens ofre. Situationen var ikke alene skræmmende for samfundet, det blev også en realitet at ens nære og muligvis også en selv, kunne blive dødeligt syg eller smitte andre omkring en. Når jeg kigger tilbage på de foregående måneders udvikling, kan det virke som en fjern tanke, idet dødstallet i Danmark aldrig nåede op på det niveau, vi blandt andet så i Italien, England og nu USA. Alligevel er social distancing blevet et folkeord, der beskriver de retningsslinjer og forbud, som den danske regering har indført siden da. I perioden fra d. 17. marts til d. 11. maj var det forbudt at forsamles mere end 10 personer, samt anbefalet at holde sig hjemme, se så få som muligt, og holde to meters afstand til hinanden. Siden da er

Danmark langsomt åbnet igen, selvom det stadig anbefales at holde passende distance. At bo på kollegie med 130 andre mennesker, har i denne tid ikke altid været nemt. Retningslinjerne og forsamlingsforbudet betød, at fællesspisning på kollegiet blev nedlagt, og at al omgang på tværs af gangene blev minimeret. Det sociale liv på kollegiet skulle begrænses til de individuelle gange, der som regel består af ca. 12 studerende. Dette stillede os som gang overfor mange nye spørgsmål, og svarerne til disse var ikke altid helt klare. Kunne vi godt forbyde hinanden at se kærester udenfor gangen, måtte vi gå tur med vores venner, og hvor tæt måtte vi sidde med hinanden til aftensmad? Mange diskussioner blev taget i plenum og på to mands hånd. Disse spørgsmål og diskussioner vækkede min nysgerrighed, og med inspiration fra Henrik Vighs (2009) arbejde med social navigation¹⁾, begyndte jeg at undersøge baggrunden for mine gangfællers tolkning af retningslinjerne. Med navigation som udgangspunkt, kunne jeg altså se nærmere på mødet mellem den nye virkelighed, og mine gangfællers behov og forventninger.

Jeg begyndte at skrive dybdegående dagbog omkring mine egne oplevelser, og aftalte at interviewe flere af mine gangfæller i perioden d. 4-11. april. Gennem disse interviews fik jeg en dybere indsigt i, hvordan retningslinjerne påvirkede min gangfællers og mit eget forhold til andre. Jeg kunne spejle mig i deres

oplevelser. Om bekymringer for ens nære, frygten for fremtiden og en øget opmærksomhed på selv de mindste forsamlinger og tætte kroppe. Samtalerne skabte et rum for at snakke om den forvirring og frustration, vi alle havde oplevet, i vores måde at omgås andre. En fra min gang forklarede hendes egen oplevelse efter statsministerens pressemøde:

Jeg tror, at jeg allerede i dagene op til pressemødet, havde oplevet at folk ikke ville mødes med mig. Vi havde nogle i karantæne på kollegiet, så de var nervøse for, bor du ikke på et kollegie med smitte og har du været i nærheden af dem. Jeg var blevet mistænkeliggjort lidt, og jeg tror måske, at jeg derfor allerede havde følt lidt de der konsekvenser. Der var noget der var i gang med at ændre sig, i den måde vi var nødt til at interagere med hinanden. Den der følelse af, at nu kunne man ikke opføre sig som man plejede, den blev bare meget tydelig for mig, da det så blev sagt, at nu måtte man ikke alle de her ting, at nu lukkede Danmark ned. Så jeg var faktisk ret ked af det.

Retningslinjerne og forsamlingsforbuddet var som et tungt tæppe, der var blevet lagt ned over hverdagen. Den måde jeg normalt interagerede i verden på, blev erstattet med akavede fodstød, lange zoommøder og ubehagelige danse rundt om hinanden i Netto. Jeg var fortvivlet og usikker, hvor længe ville dette mon fortsætte? I ugerne efter Mette Frederiksens første

pressemøde, gik det langsomt op for alle, at dette ville være længere end de to uger, der først var blev spået om. Med udsigten til ikke at kunne se vores venner og familie, måtte vi på gangen tage stilling til, hvordan vi fremadrettet ville forholde os til denne nye situation. Vi aftalte derfor at holde et gangmøde, hvor vi kunne tage en status på, hvordan alle havde det, og diskutere hvordan vi bedst muligt kunne mindske smitten iblandt os. Flere fra gangen var allerede taget i sommerhus, men alligevel virkede vores køkken mindre end det plejede, og mens nogle lå slynget henover hinanden i sofaen, satte andre sig med god afstand fra resten af mængden.

Samtalen blev startet med, at det på gangen virkede til, at der var kommet et hyggehold og et seriøst hold. Stemningen var anspændt, og jeg tænkte på, hvordan vi mon nogensinde ville komme igennem denne diskussion. Der kom dog hurtig bred enighed om, at der selvfølgelig skulle være plads til alle, og at gangen skulle være et trygt sted at være. I sidste ende blev det besluttet, at der ville blive sprittet af i køkkenet hver dag, men at man ellers måtte gøre, som man ville. Efter mødet kunne jeg dog stadig mærke en ulmende følelse af bekymring på gangen. Folk holdt sig inde på deres værelser, nogle spiste med deres eget service til aftensmad, og der blev stadig snakket om, hvad man kunne tillade sig at gøre.

En fra gangen fortalte mig om hendes bekymringer:

Risikoen er jo ret lille for, at nogen af os bliver syge. Så måske, ja det har måske også bare været sådan følelsen i sig selv. Det er som om, der har været sådan en bekymret følelse hos alle. Den tror jeg bare har smittet mig, ja uden at jeg helt nødvendigvis har tænkt, at det var fordi jeg konkret har været bange for, at mine venner blev smittet.

Denne følelse af at blive smittet med bekymring, var noget jeg bed mærke i. Det begyndte at stå klarere for mig, at min egen og andres følelse af bekymring, ikke alene var en bekymring for sig selv, men var knyttet til en mere abstrakt fornemmelse. Hvem var man bekymret for? Hvis jeg blev smittet med corona, ville det ikke alene påvirke mig selv, men jeg kunne også smitte andre, og de kunne smitte deres nærmeste. Verden omkring mig føltes som at gå rundt i et minefelt. Gjorde jeg det rigtige, og hvornår gjorde jeg det godt nok? Retningslinjerne føltes forbløffende vage, når man selv skulle sætte regler op. Det vigtigste var, at jeg passede på dem omkring mig.

Følelsen af bekymring var knyttet til en masse dårlig samvittighed overfor andre. Under en samtale på gangen, begyndte vi at snakke om netop dette. En forklarede mig, hvor han mente, den dårlige samvittighed kom fra:

Jeg tror, min samvittighed ligger hos mine nære, altså hos jer. Hvis i vidste jeg havde festet med ti fra mit studie, det ville jeg have det skide dårligt med, fordi jeg ved at de fleste andre ikke gør det, for ligesom at holde styr på den her situation. Så det ville være lidt egoistisk ift. andre at bryde de der regler. Ja ens venners og næres negative reaktioner på ens egoisme, jeg tror det er der min samvittighed ville ligge.

En anden fra gangen tilføjede efterfølgende, at den dårlige samvittighed også var en frygt for at blive udstødt af gruppen eller blive set skævt til. Samtalen fik mig til at tænke over, at mine bekymringer ikke var et udtryk for mine egne behov, men en bevidsthed om, at mine handlinger transcenderede mig selv, og at mine behov var flettet sammen med de andres på gangen. Med Tine Gammeltofts (2018) arbejde med intersubjektivitet²⁾ som inspiration, begyndte jeg at se nærmere på, hvordan mit eget og mine gangfællers forhold til retningslinjerne, i mindre grad handlede om sundhedsfaglige forhold, men i højere grad om at vi på gangen følte os forbundet og gerne ville tilgodese og være en del af fællesskabet. At gøre noget der ville øge risikoen for smitte, ville altså påvirke vores forhold til fællesskabet negativt. Dette virkede dog som et svært ideal at leve op til. Når nu vi ikke havde nogen fælles retningslinjer på gangen, men lod det være op til den enkelte, hvordan kunne man så vide, at man levede op til de andres forventninger? At navi-

gere rundt i et usikkert terræn, fyldt med potentielle forventninger og skuffelser, gjorde det svært at leve op til det fællesskab, vi alle ønskede at bevare. Andre fra gangen oplevede også, at de havde svært ved at vide, hvor grænsen gik, og mente at man også godt kunne blive for bekymret. En forklarede mig, hvorfor hun ikke altid turde sige fra:

Jeg har nogle gange følt en forpligtelse, til at sige noget når der var et eller andet, og omvendt har jeg jo så også oplevet, at man nogle gange måske bare skal lade være med at sige noget, for ikke at gøre folk kede af det. Jeg følte heller ikke, at jeg bare kunne sætte mig i den helt anden ende, når andre var syge fordi at, ja, det handler nok også lidt om det der med, at man jo heller ikke vil skubbe folk væk.

Flere fra gangen udtrykte samme bekymringer. At leve op til andres forventninger, hang i en tynd tråd. Hvis man gjorde noget, der kunne ses som at sætte fællesskabet i fare, ville man blive set som egoistisk. Men hvis man samtidig tog for meget afstand, kunne man omvendt også komme til at skade fællesskabet, ved at skubbe folk væk. Mette Frederiksens opfordring til at stå sammen ved at holde afstand, virkede som en umulig opgave, der på forhånd var dømt til at skabe konflikt og usikkerhed. Retningslinjerne tegnede sig som et landskab, der var mudret og tåget. Usikkerheder, bekymringer, opmærksomhed

og nervøsitet var alle vilkår for at navigere igennem dette landskab. Med et blik på navigation og intersubjektivitet, var det nu blevet tydeligt for mig, hvad vi alle ønskede at opnå. Målet var fællesskab og samhørighed, men mulighederne og forventningerne for dette, kunne være svære at afgøre. Alle havde deres egne fortolkninger og grænser. At navigere blandt retningslinjerne, måtte ses som en konstant fælles forhandling, men gennem løbende diskussioner, kom vi tættere på en fælles forståelse.

At bo på kollegie de sidste par måneder har haft sine udfordringer og fordele. Når jeg tænker tilbage på alle de bekymringer, jeg gik med for kun få måneder siden, kan det virke som en fjern fortid. At drikke vin med vennerne, behøver nu ikke længere foregå over Skype, og selvom der stadig kigges nervøst på hinanden, når det skal afgøres, om der skal krammes eller albuestødes, ser det ud til at krammet er kommet tilbage for at blive. Alligevel virker tiden efter statsministerens første pressemøde som en epoke, der endnu ikke har vist sin sande betydning for samfundet fremadrettet. Når vi ser tilbage på det, som mine venner har døbt corona tiden, er det vigtigt at huske de mange konflikter og bekymringer, som hver af os har stået med. Det er vigtigt at disse erfaringer ikke går tabt, at vi ikke glemmer, at vores handlinger også påvirker andre. Vi går ikke alene gennem denne verden, men er forbundet og forpligtet til et fælles-

skab. Dette fællesskab kan til tider virke abstrakt, og man kan blive usikker på, for hvis skyld man f.eks. vælger at holde afstand. Hvis jeg ser tilbage nu, så holdt jeg afstand for mig selv og for fællesskabet. De to ting kan ikke adskilles, og jeg håber, at vi også fremadrettet, vil se os selv som en del af noget større.

NOTER

1) Social navigation som begreb er blevet udfoldet af antropolog Henrik Vigh. Begrebet fokuserer på at mennesker navigerer gennem livet ud fra flydende og bevægende omgivelser (Vigh 2009:420). De usikre omgivelser skaber uro og forvirring, og livet er en konstant kamp for at opnå sine mål og forventninger (ibid.:421-422). Det er altså på baggrund af disse usikkerheder at vi handler og sætter mål for vores fremtidige liv.

2) Tine Gammeltoft er antropolog og har blandt andet arbejdet med intersubjektiv forbundethed. Intersubjektivitet er et begreb, der udtrykker, hvorledes mennesker føler sig forbundet til andre gennem fælles handlinger. Dette kan være at tage sig af eller pleje hinanden (Gammeltoft 2018:85). Det betyder dog også, at intersubjektiv forbundethed kan være usikkert og skrøbeligt, da man ikke kan være sikker på, at man lever op til hinanden forventninger. Det er derfor et ideal, der er umuligt at leve op til (ibid.:86)

LITTERATUR

- Gammeltoft, Tine. 2018. "Belonging: Comprehending Subjectivity in Vietnam and Beyond". I: *Social Analysis*, 62 (1), 76-95
- Vigh, Henrik. 2009. "Motion squared – a second look at the concept of social navigation". I: *Anthropological Theory* 9 (4): 419-438

OLIVER BIRK JESSING
f. 1992, BA I ANTROPOLOGI

FÆLLESSKAB I KRITISKE TIDER

7. MAJ 2020, KØBENHAVN, EN SOLPLET I BYEN

Walter Benjamin beskriver i et lille kryptisk essay historiens engels fart gennem verden. Det er en lille tegning af Paul Klee, *Angolus Novus*, der har inspireret Benjamin. Kigger man på tegningen kan man fornemme angsten og overraskelsen i englens øjne. Den har ryggen vendt mod fremtiden, mens den blæses baglæns igennem historien. Englen kan se katastroferne hobe sig op for dens øjne uden at vide, hvor den er på vej hen. 2020 har føltet som et kort øjeblik at kunne kigge gennem denne engels øjne. Det har føltet som at blive blæst baglæns mod en ukendt og dystre fremtid.

Året startede ud med, at en amerikansk drone snigmyrdede general Qasem Soulaïmani fra Irans revolutionsgarde i Irak den 3. januar. Samtidig rasede store skovbrande i Australien, og lignede helvede på jord, og, lidt mere ubemærket, var en mystisk virus brudt ud i Wuhan i Kina. De tre begivenheder lignede hver især tre apokalyptiske rytteres ankomst: USA's hybrid krige, økologisk destruktion og global pandemi.

Virussens konsekvenser har vist sig at være ubegribelige, og det hele er kun lige begyndt. I København har gaderne været tomme, men i det store billede er Danmark gået fri. Det har derimod ramt fællesskaberne hårdt ikke at kunne mødes. Den længsel efter kollektivitet, som isolationen har medført, har dog fået flere uventede fællesskaber til at opstå. Et af dem er dråbefællesskabet. Dette er historien om dets tilblivelse.

13. MARTS, KØBENHAVN, I MIN LEJLIGHED

Jeg slukker for lyden på videoen fra DRTV på min computer. Statsministeren Mette Frederiksen har lige holdt pressekonference, hvor hun har sendt alle offentlige ansatte hjem, hun har lukket det meste af samfundet ned og lukket grænserne. Det er på grund af coronavirus, der imod alle eksperters forventninger, har spredt sig til Danmark. Jeg har været syg siden mandag. Jeg isolerede mig fra i går, tirsdag. Jeg er træt og har hovedpine, og kan mærke en mærkelig tørhed i hals og næse. Er det coronavirus? Jeg ved det ikke. Virussen ruller gennem verden med en forbløffende hastighed.

Jeg forestiller mig, at situationen i Danmark godt kan komme til at ligne den i Italien eller Frankrig, hvor tusinder er døde og al overflødig udgang er forbudt. Derfor vil jeg forberede mig på muligheden for en længere, såkaldt hård, nedlukning af samfundet. En situation, hvor vi måske skal vænne os til en ny

politisk virkelighed, og også skal opfinde, hvordan vi kan agere. Jeg er bare så træt.

7. MAJ, KØBENHAVN, I EN SOLPLET I BYEN

Det føles kendetegnende for min generation, alle os der er født i halvfemserne, at vi er pessimistiske omkring fremtiden og nutiden. De uendelige krige i Irak, Syrien og Afghanistan, samt virkeliggørelsen af Fort Europa, har gjort at normalen allerede fremstår katastrofal. Jeg har derfor længe forestillet mig, at der ville ske noget, som ville markere en eller anden overgang eller hidtil uset eskalering i Europa. Nu kom der så en omvæltende begivenhed. Den var ikke, hvad jeg havde regnet med. Det var en pandemi. Og pludselig er selv Lenin blevet relevant igen: ”Der er årtier, hvor der ingenting sker, og der er uger, hvor der sker årtier.” Et citat, der har cirkuleret blandt mine venner; vi plejer ikke at citere Lenin.

14. MARTS, KØBENHAVN, I MIN LEJLIGHED

Jeg er isoleret, alene og syg i min lejlighed. Jeg har i løbet af de sidste dage rakt ud til mine venner og politiske kammerater. Først skrev vi sammen på beskedtjenesten Signal, hver for sig. Nu ringer vi sammen og deler nyheder. “Hvad gør I hjemme hos jer?” En ven: “Vi har aftalt, at vi holder møde hver dag, hvor vi taler om, hvordan man har det og vidensdeler. Og så har vi lavet nye rengøringsplaner, afspritning af flader og stikkontakter, ligesom vi har

en mental hygiejne, hvor vi ikke taler om corona om morgenen.” De otte mennesker, som min ven bor sammen med, er nogen, som jeg har i min omgangskreds. Vi er ikke alle venner eller medlemmer af et parti eller en organisation, men vi deler et fælles sprog og en fælles forståelse af de politiske hændelser. Nogle ville beskrive det, som at vi deler et politisk, etisk kompas. Jeg kalder det for kammerater.

Der er et spørgsmål, der hele tiden går igen i samtalerne som jeg har over telefonen, hvordan kan vi organisere os kollektivt, når den mest solidariske handling for ikke at smitte hinanden og andre er isolation?

16. MARTS, KØBENHAVN, I MIN LEJLIGHED

Efter et par dages isolation, telefonsamtaler og chats, har min ven og jeg besluttet at oprette et åbent online-dokument, hvor alle som har linket kan skrive anonymt i. En såkaldt pad. Vi kalder den *Livet under Kronen* inspireret af coronavirussens form og navn. Vi tænker det kan være et rum for en anden og mere personlig form for refleksion.

20. MARTS, KØBENHAVN, I MIN LEJLIGHED

Der er nu gået et par dage siden vi oprettede pad'en, og den har vist sig at være et meget relationelt skriverejskab, hvor indlæggene både byder ind med afsenderens tanker, men også svarer hinanden. En person deler en drøm om at kravle over menneskene i en tæt-

pakket metro, og mase sine hænder ned i en gammel dames ansigt. Et andet indlæg beskriver en nydelse ved ikke længere at behøves at omgås med mennesker på gaden eller universitet. Fjernundervisning beskrives som en frisættelse, fordi personen ikke længere skal opleve den europæiske hvide majoritets blikke på sin sorte krop.

Pad'en ekspanderer hurtigt, og der er nu bidrag fra København, Berlin, Marseille og Chicago. Alle er kammerater fra forskellige steder i verden, der deler deres tanker, tekster og analyser, skriver noter eller drømme ned, og måske organiserer sig. Pad'en er i løbet af de sidste dage blevet en livslinje til verden. Den er et levende og mere fokuseret holdepunkt i dage, der ellers er domineret af konstant nyhedsopdatering med en svitset hjerne som resultat. Den får mig til at føle mig forbundet.

En tekst, som jeg har stødt på gennem pad'en er *Social Contagion* af det kinesiske kollektiv Chuang. Kollektivet beskriver det kinesiske kommunistpartis reaktion på virusudbruddet i Wuhan som en gener-alprøve i borgerkrig. En total kontrol med samfundets sociale liv med militariserede medicinske checkpoints ved udgangen fra alle boligblokke. Samtidig kæder teksten historiske virusudbrud sammen med intensiveringen af landbrug, kolonisering og kapitalismens ekspansion i slutningen af det 19. århun-

drede. De beskriver, hvordan den europæiske kolonisering af det sydlige Afrika blev hjulpet på vej af kvægpest blandt italienske troppers heste, der deltog i de fejlslagne forsøg på invasion af Etiopien. Epidemien fulgte koloniseringen, der yderligere gjorde mere kolonisering mulig. Nu befinder vi os i senkapitalismens pandemi. Hvad vil følge i dens fodspor?

26. MARTS, MØN, I ET SOMMERHUS

Min partner bor i kollektiv, hvor de også har været syge. Vi har besluttet os for at tage nogle stykker sammen til et sommerhus på Møn. I det har vi også besluttet os for aktivt at dele smitterisikoen. Vi er nu et dråbefællesskab.

22. MARTS, ONLINE, PÅ PAD'EN

Et problem vi har diskuteret på pad'en er, at de eneste retningslinjer for at være flere sammen har handlet om familier. Deres regler og forskrifter har været udarbejdet som om alle danskere lever i kernefamilier med god plads. Livet er i deres ord reduceret til familielivet. Det er et syn på familien som et blodigt og utvetydigt bånd, og samtidig den eneste socialitet, der kan tillades i et nedlukket land. En miniudgave af nationen, der ligeledes har lukket sig om sig selv. "Bliv hjemme" (hos familien) og "Luk grænserne". Det kan skyldes, at kernefamilien ses som en klart defineret enhed med en tydelig grænse, hvor affærer og skilsmisser selvfølgelig ikke forekommer. Og for de resterende enlige,

queers, kollektive, ”ikke-danske”, indsatte og interne-rede gælder isolationen, usikkerheden og ensomheden. Så vi må udarbejde vores egne retningslinjer.

Et andet problem er, at det er endnu sværere at forestille sig, hvordan politiske masseprotester kan se ud. Er demonstrationer for eksempel overhovedet mulige? Kan de været andet end en uansvarlig smitterisiko?

Det er en af grundene til, at idéen om dråbefællesskaber har udviklet sig på pad'en i løbet af de sidste to uger. Det startede med, at en af de andre i vores kollektive dokument, skrev om, at mindre grupper måske kunne agere som et smittefællesskab, hvor man tager en aktiv beslutning om at dele den sundhedsmæssige risiko. Vi var flere, der blev begejstret for idéen.

Demonstrationer er nødvendige, men politiske protester kan også udføres af mindre enheder. Til demonstrationer kaldes disse affinity grupper. Det er en organisationsform, som jeg er flasket op med fra mine tidlige ungdomsår. Tilbage i 00'erne og starten af 10'erne skulle alle have en affinity gruppe til en stor demonstration. Det er fire, fem eller seks personer, der stoler på hinanden. Tit har man et ord, som man kan råbe for at samles. Man ved også, hvem man skal ringe til, hvis nogen bliver anholdt eller kommer til skade. Det er en gruppe, hvis demonstrationsslægtskab man har valgt til.

Af den vej, når vi frem til idéen om smittefællesskabet. Det er en form for affinity gruppe, der passer til en dråbebåren virus. Det er et fællesskab, hvor kærlighed, spyt og dråber binder én sammen. En slags viralt fællesskab, hvor man aftaler de fysiologiske grænser. En pagt man indgår, som gør én til dråbesøskende. En politisk organisationsform, der er passende til en pandemi.

26. MARTS, MØN, I ET SOMMERHUS

Og her sidder vi så, fire personer samlet på Møn i et lille dråbefællesskab. En begyndende organisering. Tre af os er i gang med at lave et indslag til en ny podcast, som hedder Droplet Radio, der også er opstået gennem pad'en. Indslaget er en højtlesning af et citat af kunstneren Mimi Zhu, som Britney Spears for nylig har delt på Instagram: *“During this time of isolation. We need connection more than ever ... We will feed each other, redistribute wealth, strike. We will understand our own importance from the places we must stay. Communion moves beyond walls. We can still be together.”*

“Der er uger, hvor der sker årtier.” ... så nu fremstår selv Britney Spears som kommunist.

7. MAJ, KØBENHAVN, I EN SOLPLET I BYEN

De seneste måneder har gjort det tydeligt, at vi deler mere end blot tanker og berøringer, når vi omgås hin-

anden. Vi deler også mikroskopiske dråber. Vi er allerede en del af talrige virale fællesskaber, der udgør hver deres risiko. Det har gjort os opmærksomme på kroppens gennemtrængelighed og forbundethed, derfor isolerer vi os. Det er et universelt, men også ulige vilkår. Men vi kan ikke overleve uden kollektivitet. Dråbefællesskabet skal ses om en politisering af farerne ved de utilsigtede væskeudveksling i kollektiver. Det indeholder sine risiko under en pandemi, men kritiske tider kalder på kollektive handlingsformer, og dråbefællesskaber er en af dem.

Tempoet som historiens engel og vi blæses gennem historien er langsomt ved at stilne af; men er det blot en midlertidig pause? Begivenhederne, der lurder bag englens ryg, er stadig skjult for os. Vi ved endnu ikke, hvad denne pandemi har sat i gang, eller hvor vi er på vej hen. Forhåbentlig vil vores små fællesskaber være klar til det, når det kommer.

LITTERATUR

- Benjamin, Waler. 1998. "Om historiebegrebet", Kulturkritiske Essays, Gyldendal.
- Chuang, Collective. 2020. "Social Contagion – Microbiological Classwar in China." <http://chuangcn.org/2020/02/social-contagion/>.
- Stopera, Matt. 2020. "Britney Spears Is Being Called a 'Communist Queen' after Calling for Strikes and the Redistribution of Wealth." BuzzFeed, March 25, 2020. <https://www.buzzfeed.com/mjs538/britney-spears-is-being-called-communist-queen-after.cial-contagion/>.

MAHALAKSHMI WAMBERG
f. 1997, 4. SEMESTER

DET HANDLER IKKE KUN OM ØJEBLIKSBILLEDET, MEN OGSÅ OM DATIDEN OG FREMTIDEN

I 2018 besøgte jeg byen Moshi i Tanzania. Moshi er almindeligvis rig på turisme grundet byens beliggenhed nær Kilimanjaro og landets nationalparker Ngorongoro, Serengeti og Tarangire, som tiltrækker turister fra hele verden. Under mit ophold i byen, oplevede jeg tit, at adskillige lokale forsøgte at sælge enten postkort eller tæpper til mig. Jeg afviste først disse lokale, men opdagede, at jeg ofte mødte dem igen, dagen efter. I stedet for at afvise dem, begyndte jeg at gå tidligere hjemmefra, så jeg altid havde tid til en snak. Det var igennem vores samtaler, at jeg fandt ud af, at disse lokale, var masaiere. De masaiere jeg mødte, havde alle migreret fra deres hjemsted, for at beskæftige sig med turisme i byen. Jeg opbyggede over 4 måneder nære relationer til flere af masaierne, som jeg efterfølgende har holdt vedvarende kontakt med. Fra midten af januar 2020 og frem til starten af februar, besøgte jeg Moshi, for at møde

masaierne igen. Der var på dette tidspunkt mange turister i byen, og mine nære relationer var travlt beskæftigede. Efter min hjemkomst til Danmark, brød Covid-19 ud flere steder i verden og i starten af marts, fik jeg et opkald fra min ven Jamie, bosat i Moshi, som berettede om en radikal anderledes hverdag, end den jeg forlod ham i. Han fortæller mig:

“There are no tourists at the moment. The streets are silent. My family is waiting for me to send money, but there is no money to be made, when there are no tourists. I only eat once a day and often, we are several who share a meal”

Jamie beskriver konsekvenserne af Covid-19, med henblik på hans daglige beskæftigelse med turisme. Selvom Covid-19 først havde sin ankomst i Tanzania i midten af marts måned, har den globale kontekst af lukkede grænser, flere steder i verden, medført manglende turister, og i slutningen af marts, var der ingen tilbage i Moshi. Der gik ikke længe, før flere af mine nære relationer berettede om en udfordrende hverdag, med en dårlig økonomi. Det var herigennem, at jeg fik inspiration til at skrive et essay om, hvordan mine nære relationer i Moshi, oplever manglende turister, som en katastrofe som følge af Covid-19, og hvordan de takler at leve videre, i en langt mere udfordret hverdag. Essayets empiriske materiale beror på fortællinger, fortalt af mine nære relationer i

Moshi, hvorfor essayet skal forstås som et indblik i deres hverdag, under indflydelse af Covid-19.

Mange af mine nære relationer i Moshi, berettede om, hvordan situationen med manglende turister ramte dem katastrofalt. Derfor, fandt jeg inspiration fra Birgitte Refslund Sørensen & Kristoffer Albris (2016) fremlæggelse af, hvordan katastrofer, i et antropologisk perspektiv, ikke kun handler om, hvordan begivenheder udefra påvirker samfund, men også er et resultat af allerede eksisterende sociale dynamikker i samfund, iboende samfundets betingelser, historie og organisering (ibid.:1). Med udgangspunkt i katastrofeforskning fremlægger Kristoffer Albris, i podcasten '24 spørgsmål til professoren, at katastrofer først opstår, hvis der i samfund er et socialt sårbart system. Med andre ord må der i samfund være sårbarheder, som er medvirkende til, at katastrofer opstår for mennesker. Dette perspektiv fik mig til at reflektere over, hvorfor mine nære relationer i Moshi ikke italesatte selve smitten ved Covid-19, som katastrofalt, men kun situationen med manglende turister. Jeg satte mig derfor ned, og forsøgte at finde studier, som kunne belyse, hvorfor masai-folket, generelt i Tanzania, kunne forstås som sårbarere over for manglende turister som en katastrofe.

Jeg vidste på forhånd, at masai-folket, traditionelt set, har levet seminomadisk med deres kvæg, som

oprindeligt var den primære kilde til indkomst. I tørkeperioder, hvor den bagende sol efterlader omliggende græsarealer tørre og udtørre vandhuller, bliver cirkulation af kvæget afgørende, idet de hermed kan dirigeres mod frodigere græsarealer og kolde vandhuller i højlandet, hvor solen ikke har kunne få sit greb. Masaifolkets omliggende naturområder har dermed været vigtige for at holde kvæget sundt og dermed opretholde egen økonomi. Dog belyste flere studier, at masaifolket flere steder i Tanzania, til fordel for bevaring af naturområder eller for at fremme turisme, er blevet frataget adskillige naturområder (se: McCabe & Schofield 1992, Melubo & Lovelock 2019, Sirima & Backman 2013). Som resultat heraf, er masaifolket blevet økonomisk udfordret, hvorved de har fundet mening i at benytte sig af turismen, for at modstå socioøkonomiske problemer (Melubo & Carr 2019). Turisme er dermed blevet en vigtig indkomstkilde for masaifolket. Sørensen & Albris har adresseret, ved at spore katastrofer, at det er muligt at identificere underliggende sårbarhedsmønstre, som er udviklet over længere tid (Sørensen & Albris 2016:9). Med afsæt heri, kan masaifolkets tidligere fratagelse af naturområder i landet, muligvis forklare, en sårbarhed, når der ingen turister er, hvilket er tilfældet nu, som følge af Covid-19.

Under mine daglige samtaler med mine nære relationer i Moshi, i perioden primo marts til slutningen af

april, blev det tydeligt, at deres dårlige økonomiske omstændigheder, som en konsekvens af manglende turister, faktisk medførte, at de begyndte at reflektere over kreative måder, hvorpå de kunne komme igennem en udfordret hverdag. Jeg oplevede, at flere og flere begyndte at tænke i disse baner. Denne udvikling, inspirede mig til at fokusere på Sørensen & Albris fremlæggelse af, hvordan katastrofer også kan studeres ud fra mening. Dette handler ikke om, hvad katastrofen nødvendigvis er, men om hvordan mennesker oplever dem, skaber mening fra den, og derefter handler ud fra den (Sørensen og Albris 2016:4). De pointerer, at selvom mennesker oplever katastrofer omvæltende, opstår der et rum for refleksion, hvorfra mennesker skaber nye måder at leve på, i deres hverdagsliv (ibid.). Jeg forstod straks herefter, at mine nære relationer i Moshi befandt sig i et rum, skabt ud fra økonomisk usikkerhed, som leder til, at de søger mod nye muligheder.

Min ven Richie fra Moshi fortæller, at som et resultat af manglende turister, er hans økonomiske omstændigheder hårde. Han beskriver, at det ikke alene er de manglende turister, som udgør den dårlige økonomi, men også handler om hans generelle måde at leve på:

“You get up in the morning and have no money, but then you go out and sell (...) then you earn a little, and you can buy some food. This is how most live on the street”

Richie beskriver et vilkår, som almindeligvis ville fungere, hvis der var turister. Denne fra dag-til-dag måde at leve på, vidner også om et socialt sårbart system, i hans hverdag, som er medskabende til, at de manglende turister opleves katastrofalt, idet han ikke har penge at falde tilbage på. Ellios fortæller ligeledes om manglende ressourcer:

“In principle, there is not much to do because you cannot generate something from nothing. Many of us come from nothing, and as workers we only have six months of education, so there is nothing to fall back on”

Situationen med de manglende turister opleves katastrofalt, ikke alene fordi Richie og Ellios beskæftiger sig med turisme, men også en generel økonomi, baseret på en daglig indkomst. Jeg kan huske, fra mine tidligere besøg i Moshi, at fælles for mange af mine nære relationer er, at deres tilstedeværelse i byen ikke kun handler om at forsørge dem selv, men også deres familier, bosat på landet. At skulle leve op til familiens forventninger som forsørger, er mentalt udfordrende, når der ingen turister er. Silas fortæller:

“Even when I do not earn any money, I cannot return home either. It is psychological. Because at home there is a story that I am doing well. I am the breadwinner who has to make money and send it to the family. I cannot return home and then be a failure!”

Økonomien spiller dermed ikke kun en rolle for Silas selv, men sættes også i relation til hans familiemedlemmer, hvortil der følger forskellige forpligtelser. Disse forpligtelser leder til, at mange af mine nære relationer i Moshi, reflekterer over, hvordan de kan forbedre sin indsats, ikke kun at have én beskæftigelse, men flere beskæftigelser. Ziggy fortæller:

“I know now, that I cannot only depend on the tourism. Maybe it will be better later but what if something similar will happen again? No, I need to find something else to do. Maybe I can have two or three jobs then I can always take care of myself and my family”

Ziggy reflekter dermed over hans livsvilkår i byen, og hen imod en fremtid med henblik på en bedre økonomi. Samtidig, handler fremtiden ikke kun om ham selv, men er også drevet af hans status som forsøger. Disse refleksioner resulterede i, at da jeg i slutningen af april, snakkede med flere af mine nære relationer, havde flere fundet supplerende beskæftigelse, hvilket for min ven Benny, har været meget konstruktivt:

“I have realized, that I cannot not only count on tourism. That is why I have found extra work on a farm. I work here, when there is no tourist. It is tough, but I am happy, as I am more flexible in the future which will be good for the economy”

Lignende eksempel kommer til udtryk hos to af mine andre venner Thomas og John, som er gået sammen om at investerer i et større selvproducerende projekt:

”We have started our own chicken production. We have bought 30 chickens. When they grow up, they will lay eggs and produce more chickens, and we can sell the hens. This is work which is also possible in the town, and we hope eventually to have more income through the sale of the hens.”

Begge eksempler viser, at Benny, Thomas og John, i en hverdag, med manglende turister, har tilpasset sig nye kreative måder at komme igennem hverdagen på. Selvom det fortsat er udfordrende, er flere forskellige beskæftigelser en måde, at forbedre den fremtidige økonomi. Dette vidner også om, at selvom Covid-19 har sat begrænsninger, i form af manglende turister, har situationen skabt et rum, hvorigennem flere har reflekteret over en alternativ måde at leve på, som peger mod ønsket om en mere økonomisk stabil fremtid. Mine nære relationer i Moshi, er et godt eksempel på, at mennesker, som er sårbare over for katastrofer, kan tilpasse sig, reflektere over egen tilstedeværelse, og derudfra skabe nye livsvilkår, som passer til egne behov. Med andre ord, katastrofer kan være være udfordrene og skræmmende, men i dette tilfælde, også medvirke til refleksion og forandring.

LITTERATUR

- Albris, Kristoffer. (2020). Gæst i podcasten '24 spørgsmål til professoren' med Lone Frank. Tid: 00.05.46 – 00.06.12., <https://www.weekendavisen.dk/2020-19/24spørgsmaal/verden-bliver-den-samme-bare-vaerre>
- McCabe, J. T., Perkin, S., & Schofield, C. (1992). Can conservation and development be coupled among pastoral people? An examination of the Maasai of the Ngorongoro Conservation Area, Tanzania. *Human Organization*, 51(4), 353–366.
- Melubo, K., & Carr, A. "Developing indigenous tourism in the bomas: critiquing issues from within the Maasai community in Tanzania" in *Journal of Heritage Tourism*, 2019. <https://doi.org/10.1080/1743873X.2018.1533557>
- Melubo, K., & Lovelock, B. (in press). Living inside a UNESCO world heritage site: The perspective of the Maasai community in Ngorongoro conservation area, Tanzania. *Journal of Tourism Planning and Development*.
- Sirima, A., & Backman, K. F. (2013). Communities' displacement from national park and tourism development in the Usangu Plains, Tanzania. *Current Issues in Tourism*, 16(7–8), 719–735.
- Sørensen, B. R., & Albris, K. (2016). *The Social Life of Disasters: An Anthropological Approach*. In *Disaster Research: Multidisciplinary and International Perspectives* Oxon: Routledge. Routledge Humanitarian Studies Series

»Manglende tillid under en krise eller epidemi kan være fatal. Det så vi under ebola-epidemien i Vestafrika 2014-2016, hvor der florerede mange rygter om, at ebola slet ikke eksisterede, eller at det var udlændinge, og i nogen tilfælde endda, at det var de internationale sundhedsarbejdere, der bevidst inficerede lokalbefolkningen med ebola. Mistillid og udbredt skepsis over for myndighedernes anvisninger vanskeliggjorde hjælpearbejdet betydeligt.

The Fund for Peace udarbejder hvert år et indeks for staters sårbarhed. Her vurderes

f.eks den enkelte stats politiske legitimitet og evne til at beskytte sine borgere mod katastrofer og terrorisme. I den seneste udgave fra 2019 ligger Ye-

men øverst på listen som verdens mest sårbare stat, mens Danmark ligger langt nede på listen (nr. 175 ud af 178), hvilket betyder, at vi er et af de mindst sårbare lande i verden. De fleste afrikanske lande ligger derimod højt på listen og har en ekstrem høj sårbarhed.

Dette sårbarhedsindeks er interessant, fordi det siger noget om forholdet mellem stat og borger. Hvis den politiske legitimitet er lav, vil tilliden til den siddende regering og de informationer, myndighederne formidler formentlig være meget lille, ikke mindst i krisetider. Mange af de nuværende regeringer i Afrika vil derfor ikke bestå tillidsprøven, og vi kan derfor kun håbe, at Afrika denne gang skånes.

En pandemi som covid-19 viser, hvor globaliseret verden er blevet, og hvor forbundne vi alle er. Derfor forekommer det også klogt fortsat at yde udviklingsbistand og bidrage til, at svage og fejlslagne stater i højere grad fokuserer på 'good governance'.

BENJAMIN MATHIAS KONGE HENRIKSEN
f. 1996, 4. SEMESTER

COVID-19 IN A POST-GLOBAL WORLD

Local ways to decrease a virus can create global knowledge about epidemics. It has happened before. During the aftermath of Ebola in 2014-2016, the World Health Organization developed a further mediation of the 2005 International Health Regulations into a new-fangled global model for epidemic control (Leach 2020). Right now, the world is facing the COVID-19 virus. In China the outbreak of COVID-19 has created what Biao Xang (2020) calls a grid-reaction as a strategy to fight the virus. This essay investigates how the grid-reaction has transformed into global knowledge, shaping initiatives in the decrease of COVID-19. By examining the world as imagined through nations, it questions whether we live in post-global worlds. Overall, it brings up the following questions: How has local knowledge about COVID-19 transformed into global knowledge? And what images of the world does COVID-19 reveal? It concludes that local knowledge can take on global forms and create different approaches towards the escalation of COVID-19. Here images of nations are

essential actors, which may suggest that we are experiencing waves of post-globalization or already living in post-global worlds. To get to my conclusions I include various anthropological approaches towards globalization and images of nations. I include Stephen Collier and Aihwa Ong (2005) to understand global knowledge. From there I involve Arjun Appadurai's (1990) approach towards globalization. To understand images of nations I include Benedict R. Anderson (2006) and Liisa Malkki (1992). At last I involve Göran Therborn (2000) to discuss post-globalization. But first, I unfold Xang's description of the grid-reaction in China.

THE GRID-REACTION

In contrast to the outbreak of SARS in 2003 in China, urban migrant workers have hardly been mentioned by the Chinese government during COVID-19 (Xang 2020). During SARS, closing of restaurants in Beijing caused nearly 250,000 migrants to lose their job which, according to Xang, created a process of social stigma (*ibid.*). According to the Ministry of Health in China, urban migrants contributed with 14.81 percent of all cases concerning SARS. This caused the Chinese government to point out urban migrants as the main target for spreading the virus (Xang 2020). According to Xang, the main target during COVID-19 in China is the total population, creating what he calls a grid-reaction. In China 'grids' are clusters of house-

holds ranging from 50 in the countryside to 1000 in cities. Here ‘grid managers’ make sure to maintain order (Xang 2020). During an outbreak ‘grid managers’ hand out passes which allow one person per household to leave their home twice a week. Overall, grid-reaction refers to a war-like strategy where the whole nation turns into total immobilization (ibid.). Therefore, in China total immobilization has been a way to fight COVID-19. In the next section I investigate how the grid-reaction has transformed into global knowledge.

ISOLATION AS A SOLUTION

In an article The New York Times (2020) posted a list made by U.S embassies informing specific restrictions of countries during COVID-19 (Salcedo & Cherelus). According to the article, the European Union instituted a 30-days ban of nonessential travel to at least 26 European countries (ibid.). In these countries citizens have either been constrained or highly encouraged by the government to stay inside and live out the outbreak in isolation. France, Denmark, Italy, Spain etc. are all examples of countries where governments have used isolation as a strategy to increase the spread of COVID-19. Hence isolation is a strategy to deal with COVID-19 in many nation-states. It can be argued that the grid-reaction has taken a global form. According to Stephen Collier and Aihwa Ong (2005), ethical problems related to disease may assume a global

form (Collier & Ong:12). In this way ethics related to disease has a quality of being global by moving across and reconstituting society, culture and economy (ibid.:4). When global forms are expressed in specific locations it creates ethical intervention which can be understood as an assemblage (ibid.:12). In this sense, global assemblage is referred to as a product of multiple determinations with inherent tensions that are not reducible to a single logic (ibid.). Therefore, I understand global assemblage as global knowledge with locally changeable comprehensions. Following Collier and Ong the grid-reaction might have taken form as a global assemblage. Operating isolation through different interventions, governments in many nation-states have presented isolation of citizens as the best way to deal with COVID-19. It carries on an ethical notion that everyone is a potential carrier of the virus. But as knowledge transforms into global knowledge, it can reveal different imaginations of the world. Based on a comprehension that the flow of people adds fuel to the fire in the spread of COVID-19, the next section discusses how the virus creates different images when confronted with global flows of people.

FLOWS OF PEOPLE DURING COVID-19

The closing of borders to avoid a further spread of COVID-19 within nation-states, shows a reaction like the grid-reaction but on a larger scale. According to Arjun Appadurai (1990) globalization is to be un-

derstood through different scapes of technology, media, ideologies, flows of people and economy. When different scapes collides, it can create disjuncture in a nation (Appadurai 1990:305). As an example, international lending's in Mexico influence national politics to such a degree, it creates the nation-state as a global state (ibid.). Focusing on disjuncture between what Appadurai refers to as ethnoscapes and ideoscapes can be useful to understand the closing of borders during COVID-19. By ideoscapes he refers to integrating images often with references to political state ideologies (Appadurai 1990:299). Ethnoscapes refer to: "the landscape of persons who constitute the shifting world in which we live... and appear to affect the politics of and between nations to a hitherto unprecedented degree" (Appadurai 1990:297). Following these thoughts, the moving of people during COVID-19 has collided with images and ideologies centered around nation-states in Europe. According to Appadurai (2006), nation-states have been steadily reduced to the friction of their ethnos as the last cultural resource over which they may exercise full domination (Appadurai:23). Therefore, if a coalition between a state and a nation has happened, it creates an image of specific people belonging to specific places. While national borders were closing to foreigners during COVID-19, European citizens traveling around the world were repatriated to their nation-state of origin. This highlights the rationale that

specific people belong to specific places. The next section discusses how imaginations of the world as consisting of nations could be a sign of post-globalization. In this context, I further consider how the grid-reaction might transform differently in European nation-states when compared to China. Here the total population of a nation-state is pointed out as carriers of COVID-19 but simultaneously some people or social groups may be perceived as the main carriers of the virus.

A GLOBAL WORLD OF NATIONS

Investigating COVID-19 highlights the world as imagined through nations. According to Appadurai (1990) scapes are building blocks of imagined worlds (Appadurai:296-297). It is worlds created by historically situated imaginations of persons and groups around the globe (ibid.). In his book *Imagined Communities* Benedict R. Anderson (2006) argues that nations are imagined, because citizens feel a deep horizontal comradeship with its total population regardless of the actual inequality and exploitation which may exist in a nation (Anderson:7).

“It is imagined because the members of even the smallest nation will never know most of their fellow-members, meet them, or even hear of them, yet in the minds of each lives the image of their communion” (Anderson 2006:6).

Following these patterns of thoughts, the world can be imagined as a national order of people belonging to nations. Liisa Malkki (1992) further mediates this notion while challenging the idea that all people feel rooted in nations. Through an investigation of refugees in Tanzania, she argues that identities are always mobile (Malkki 1992:37). Despite deterritorialization, these refugees create identities in new territory (*ibid.*). In contrast, people in nations are understood as rooted to specific entrenched places of soil creating a national order of things (*ibid.*:28). This sedentary way of thinking directly enables an image of deterritorialization and displacement as pathological (*ibid.*:31). Following Malkki refugees might not create identities through an image of people belonging to specific places. But since many refugees are viewed as uprooted residents in a world divided in nations, it suggests that most citizens rooted in nations comprehend a national order of things as a natural given. As borders are closing and residents are sent home during COVID-19 this seems very present. Could this be a sign of post-globalization? According to Göran Therborn (2000) globalization can be examined as different waves, driven by a plurality of social processes (Therborn:154). Waves of globalization are always multidimensional and currently, he argues, the world is in its sixth wave of globalization (*ibid.*:163, 165). Since the neoliberal market has opened for migration, the cultural landscape of the world has become more

multicultural than ever before (ibid.:165). Unlike the three previous waves he outlines, this wave is not driven by nation-states (ibid.:174). Despite Therborn arguing the world as ever more multicultural, the outbreak of COVID-19 highlights the world as imagined through nations. Thus, people are connected through a multicultural landscape but at the same time disconnected through borders of nations. This suggests that maybe we are living in a seventh wave of globalization or in an era of post-globalization. Post-globalization is here to be understood as a reaction to the global where the world is imagined through images of people belonging to specific nations. Returning to the grid-reaction, the image of the world as perceived through specific people belonging to specific nations might question the assumption that the total population of a nation-state is pointed out as the main target of carrying COVID-19. As previously mentioned during SARS in China urban migrants were pointed out as the main carriers of the virus. Following the mindset that people naturally belong to nations and therefore should be sent back home during the escalation of COVID-19 suggests that migrants may be pointed out as the main carriers of COVID-19 in European nation-states. Pointing out migrants as the main target of carrying COVID-19 may create social stigma, like the case in China during SARS. To sum up, minorities might get the blame of spreading COVID-19 instead of the majority in a nation-state.

CONCLUSION

Investigating ways of managing a virus shows that local ethics relating to disease can develop into global knowledge. Transformed into global knowledge COVID-19 has created a largescale grid- reaction that includes a considerable part of the world. Here different ways of managing isolation highlights how global knowledge transform differently in different locations. In a globalized world people are connected through a multicultural landscape but at the same time disconnected through borders of nations. As borders are closing and residents of European nation-states are sent back home during a world crisis caused by a virus, it seems that the world as imagined in a national order of people belonging to nations is very present. Further it highlights a rationale that the world as divided in nations is a natural given. This can create images of refugees as uprooted people in a world where displacement is seen as pathological. When more ethnographic recordings are done about the interplay and the aftermath of COVID-19 it could be interesting, if possible, to follow these images of sedentary pathologies in western societies. Since residents belonging to nation- states are sent home and borders are closing from outsiders, it seems that residents are viewed as less diseased than others. It suggests that maybe we are confronting, or already living in, a new wave of globalization where dynamics of disconnecting nations create post-global worlds.

BIBLIOGRAPHY

- Anderson, Benedict R. 2006. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Rev. ed. London; New York: Verso.
- Appadurai, Arjun. 1990. "Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy." *Theory, Culture & Society* 7 (2–3): 295–310. <https://doi.org/10.1177/026327690007002017>.
- . 2006. *Fear of Small Numbers: An Essay On The Geography Of Anger*. Durham: Duke University Press.
- Leach, Melissa 2020. "Echoes of Ebola: Social and Political Warnings for the COVID- 19 Response in African Settings". Somatosphere (blog). <http://somatosphere.net/forumpost/echoes-of-ebola/>.
- Malkki, Liisa. 1992. "National Geographic: The Rooting of Peoples and the Territorialization of National Identity among Scholars and Refugees." *Cultural Anthropology* 7 (1): 24–44.
- Ong, Aihwa, and Stephen J. Collier. 2005. *Global Assemblages: Technology, Politics and Ethics as Anthropological Problems*. Oxford: Blackwell.
- Salcedo, Andrea, and Gina Cherelus. 2020. "Coronavirus Travel Restrictions, Across the Globe." *The New York Times*, March 20, 2020, sec. Travel. <https://www.nytimes.com/article/coronavirus-travel-restrictions.html>.
- Therborn, Göran. 2000. "Globalizations: Dimensions, Historical Waves, Regional Effects, Normative Governance." *International Sociology* 15 (2): 151–179.
- Xang, Bioa 2020. "From Chain Reaction to Grid Reaction: Mobilities and Restrictions During the Epidemics of SARS and COVID-19." Somatosphere (blog). <http://somatosphere.net/forumpost/from-chain-to-grid-reaction/>.

MARIA KOIZUMI LINDHARDT
f. 1995, 7. SEMESTER

EN TID UDEN FOR TIDEN

Det følgende essay indeholder observationer, digte, følelser og tanker fra starten af nedlukningen til nu, hvor man flittigt arbejder på at åbne Danmark igen og essayet ændrer derfor også karakter undervejs. Hovedformålet med teksten er at bryde med, hvordan jeg normalt ville skrive et stykke akademisk tekst. Jeg kan kun håbe på, at resultatet er værd at læse.

Først kom panikken. Butikker blev rippet for toilet-papir og gær.

Så fulgte frygten. Vi gik i store buer udenom hinanden og handlede med hjertet i halsen og halstørklædet oppe om næsen.

Så kom frustrationen. Vi skulle udskyde møder, rykke aftaler og aflyse events. Pludselig stod vi med noget, få af os rigtig kender til – tid. Tiden til at finde ud af, hvad de 150 gram gær skulle bruges til, hvad weekenden kunne byde på uden fester og familiesammenkomster, og hvordan hverdagen skulle struktureres uden mødetider og kaffeaftaler.

I december måned købte jeg en kalender. En fysisk en, der i tæt samarbejde med min mobilkalender skulle holde styr på mit liv. Januar var inden længe fuldt booket. Nu har jeg ikke rørt kalenderen i flere måneder, jeg har ikke tænkt på den. Jeg har glemt min fars fødselsdag og en tid hos lægen.

Siden Danmark lukkede, har en lejlighed på Vesterbro været centrum i min verden. Mit refugium i en krisetid. Det er her jeg har pakket mig væk, brugt min tid, set ud på Carlsbergtårnet fra mit vindue – observeret, hvordan lyset falder på de blå glasfacader, som dagen skrider frem. Nu er de i gang med at rive Carlsbergtårnet ned, og jeg skal i gang med at bygge en hverdag op. Jeg havde en årsplan, som de fleste andre nok også har haft. Min plan har været fastlagt længe. Sådan som det efterhånden er kutyme

på antropologi, har jeg skudt min bachelor og dette halve år skulle bestå af studiejobs, supplerende dagpenge og rejse, indtil jeg havde mulighed for at starte på min kandidat til sommer. Det har været en hel del anderledes.

Fra sovende til vågen i en ubrudt linje, en cirkel, én bevægelse. Morgenlyset reflekteres i den gule facade på modsatte side af gaden. Himlen er blå. Ovnens tændes. Vi smelter sammen igen, under dynen. To bip fra ovnen meddeler dagens begyndelse og dejens transformation fra en koldhævet klump til surdejsboller. Rytmen er allerede fastlagt. De små bip fra ovnen skubber os i gang, det eneste vi skal gøre, er at glide fremad på vanens friktionsfri bane. Kaffe – kun til mig. Chokolade der smelter på bollerne – kun til ham. Mit må ikke smelte, så jeg må vente, hvis jeg vil have chokolade. Jeg har aldrig haft et morgenritual før nu. I min familie sprang vi ofte morgenmaden over, spiste på vej ud ad døren eller i bilen. Vi havde for travlt. Senere hen havde jeg selv for travlt – instantkaffe, bad, studie, job. Nu har jeg tid. Vi bruger to timer på at løse lørdagens krydsord. Sidste lørdag brugte vi tre (uge 3).

Det er hverken en stor eller revolutionerende tanke, at tid er en sparsom ressource i vores kapitalistiske samfund. Mens Netflix og Youtube konkurrerer om vores opmærksomhed og genererer bedre algoritmer

til at maksimere vores watchtime, fylder vi hovederne og kalenderne med aftaler. Vi siger hellere ja end nej, det er jo bedst at nå så meget som muligt.

Jeg er vokset op i et samfund, hvor produktivitet, optimering og konkurrence er buzzwords, der har smeltet sig ind i de dybeste afkroge af min selvforståelse og har gjort mig til en arbejder og en forbruger.

Jeg har arbejdet siden jeg var 13 år, fra den dag jeg måtte, fra den dag det ikke længere blev betegnet som børnearbejde. De eneste ophold i mine ungdoms, studie- og sabbatårsjob har været nøje planlagte rejser. For det meste har mine jobs overlappet hinanden, flere på en gang, efterladt ingen tid til refleksion. For mere vil have mere. Det har ikke handlet om økonomi, men om en evindelig trang til at holde alle døre åbne, udvide mit netværk gennem dårligt betalte, semilige gyldige jobs, der har fortæret min tid. Kun i de absolut færreste tilfælde har jeg takket nej til et job, og jeg er efterhånden blevet tilbudt en del.

Jeg har lært, at jeg må bruge min tid fornuftigt, hvis jeg vil blive til noget. Jeg er grundangst for ikke at få et godt arbejde i fremtiden – en god karriere. Men indtil nu har det egentlig ikke handlet så meget om tid. Jeg har brugt min tid på så meget ligegyldigt, at jeg er vant til de lange dage til 123 kroner i timen. Arbejde for en akademiker handler om at være engageret, hengiven og dybt optaget af det, man laver. En professor jeg arbejdede for på KUA, sagde på et tids-

punkt, at han aldrig ville vælge at være professor i dag, det er for usikkert, for prækært. Få minutter før havde han talt om, hvordan han aldrig ville arbejde i en NGO, fordi her forventes det, at man lægger sin sjæl, tid og kærlighed, til en ringere løn, end hvis man ikke arbejdede for et godt formål. Han havde ikke et godt svar, da jeg spurgte ham, hvad i alverden man så skulle tage sig til.

Som en del af prækariatet er alt, hvad jeg bliver tilbudt godt nok. En mulighed. Jeg har lært at gribe alle muligheder og betale med min tid, som alligevel ikke er meget værd.

For første gang i mit liv har jeg tiden til at se tilbage på alt det. Lige nu virker det overvældende og smager bittert. Det er en erkendelse af, at jeg aldrig har fordybet mig i noget – ikke rigtigt. Aldrig givet mig selv lov til at tænke, at lære og forstå. Nu marinerer jeg i denne erkendelse. Og jeg har en fornemmelse af, at de, der er privilegerede nok og ikke stresser med børnenes undervisning, hjemmekontor og zoom-møder, også kan mærke det. Det er en accept af tiden, der går uden retning. Det er også en privilegeret tid til refleksion.

I dag gik det for alvor op for mig.

Fra gymnasiet til antropologi med et flot snit og selvsikkerheden pakket grundigt ned i tasken.

Obligatorisk rejse imellem de to, så jeg rigtig kunne lære mig selv at kende.

Ord som fænomenologi og strukturfunktionalisme stak hul på min letpakkede backpackertaske.

Sidenhen er selvsikkerheden lækket ud af mig.

Siden da har jeg kæmpet for at være noget.

Siden er jeg blevet usikker på min egen dømmekraft.

Siden har jeg prøvet at passe ind i et ideal, jeg ikke kender. Siden har jeg ikke været god til noget.

Pandemien sætter en stopper for galloppen.

Galloppen mod et ukendt og alligevel enormt velkendt mål. At blive anerkendt.

Den bitre glidebane som ender i overarbejde og forcerede samtaler der bedst kendes som 'net-working'.

Jeg har længe været ved at drukne i dynger af studiejobs og forventninger til mig selv.

Corona er vejrtrækningsbesvær, tør hoste og luft til at trække vejret igen.

Så hvad er det antropologisk interessante? Hvilke teoretikere henviser jeg til? Hvad er det overhovedet, jeg vil med det her – selvynk? Måske.

Måske er det symptomatisk for det, jeg oplever om-

kring mig, symptomatisk for de usikre, til tider nærmest skingre opslag på diverse antropologiske facebookgrupper, der spørger om råd, guides og hjælp til at gøre tingene rigtigt. (Ja, jeg er medlem af samtlige årgangsgrupper under mig – og det er et mini-studie i sig selv hver gang, der er eksamen om hjørnet).

For mig har corona været en mulighed for at se på mit liv fra en helt anden vinkel. Se på, hvordan jeg har famlet i blinde efter at leve op til krav, forventninger og læringsmål, som jeg ikke er sikker på hvordan ser ud. Mine venner mærker det også. Især på humaniora og på de kreative fag, hvor besparelser og ønsket om at kunne måle vores dygtighed, som man måler en puls, overskygger kreativiteten og en del af glæden ved at lære.

I gang igen. Eller så småt i hvert fald. Det er underligt hvordan det mindste pust af normalitet forskyder hele min rutine, min nyopbyggede realitet. Skrøbelig som en sæbeboble. I tre dage har jeg udvidet min smittekæde. Mens den forgrener sig ud i det ukendte, vender jeg tilbage til livet, som man vender tilbage efter en ferie. Med isolationen følger en komplet, begrænset frihed. Ansvar, socialiteten, aftalerne der afføder aftaler opløses til fordel for en eksistens i eksil. En grænseløs, og derfor overskuelig, række af dage uden planer. Der sker ingenting. Det der sker, sætter jeg i gang – jeg bestemmer helt selv. Aftalen binder os og stopper

det fløjlsbløde flow af selvbestemmelse og frihed. Men aftalerne kommer, lige såvel om arbejdet vil komme, som studiet, som familiemiddage, konfirmationer og kaffesnakke. Jeg kommer til at binde mig selv igen. Tjekke min kalender igen. Indpasse aftaler i et net af aftaler, der forgrener sig ud i det ukendte, som min nystartede smittekæde.

Det, at jeg er blevet slået ud af min fastkørte bane, har også fået mig til at fokusere og tænke over det, der på mange måder er og har været centralt i mit liv de seneste mange år – læring og uddannelse. Desværre har dette fokus også medbragt en sørgelig erkendelse. Måden hvorpå jeg er blevet uddannet har ikke efterladt meget plads til at tænke frit. Det lader til at være en tendens, vi er blevet opflasket med i folkeskolen og især gymnasiet, som vi dels bliver præsenteret for, dels selv efterspørger på universitet. Vi skal følge retningslinjer, leve op til formalia, have tjekket læringsmål af og referere korrekt. Vi laver eklektiske, uoriginale opgaver uden andet formål end ”at leve op til” et eller andet. Vores læring består i at få viden, ikke at producere, tænke eller udvikle. Selv når vi tænker eller udvikler, bliver det ekstreme behov for at ”have det et sted fra” en begrænsning. Fordybelsen fravælges på baggrund af en bred forståelse af det hele og af ingenting. Måske er den stadig at finde i kælderlokaler og på forskerhylder i afkrogene på CSS. Jeg har under hele min bachelor

haft ét enkelt valgfag, hvor jeg fik besked på, at jeg ikke bare skulle vide, hvad teksten handlede om, men også have en selvstændig holdning til, hvad der stod.

Jeg tror, hverken professorer eller undervisere har som direkte formål at skabe individer der, i en måske grov forsimpning, udelukkende er i stand til at følge retningslinjer og udføre et givent stykke arbejde – men som, så snart selvstændigheden melder sig på banen, bliver usikre og ukomfortable. På mange måder skaber vi selv et miljø, hvor undervisere skal udspecificere opgaverne i sådan en grad, at de næsten lige så godt kunne skrive dem for os. Vi ved ikke bedre. Vi er fanget i et karakterræs, om vi vedkender os det eller ej. Jeg higer efter at have lov til, ikke bare at tænke frit, for det må jeg jo gerne, men at have redskaberne til at levere mine synspunkter uden at være begrænset af en frygt for ikke at leve op til formalia eller til, hvordan en rigtig akademisk tekst ser ud. Så derfor skriver jeg kringlede, akademiske tekster med et lixtal, der gør teksten ulæselig, medmindre man gransker hver enkelt sætning. Jeg skulle nødt til at lade min uakademiske middelklasse baggrund skinne igennem og bryde facaden.

I bund og grund skriver jeg det her af frygt. En dyb frygt for at have indset, at jeg ikke er tilfreds med måden, jeg gør tingene på, men at jeg af nød eller mangel på overskud, falder tilbage i en position, hvor det handler mere om at tjekke læringskrav af end at lære, tænke og udforske.

Hvornår blev det mere acceptabelt at kunne have mange bolde i luften end blot én? Jeg er træt af at jonglere. Lad os tale om de tunge tæpper af bureaukrati og formalia, der skaber mere usikkerhed og halvdårlige akademikere, end det hjælper nogen på vej. Italesættelsen fjerner ikke problemet, men det kan måske give os mulighed for at se på os selv med nye øjne. Er vi hvor vi gerne vil være?

Jeg undsiger mig ikke at være en halvdårlig akademiker, men jeg ville da ønske, det var anderledes.

Byen summer igen af liv. Nioghalvfems procent af os har ikke haft corona, kun få ligger i respirator, og coronaafdelinger på hospitaler lukker langsomt ned. Sønder Boulevard ligner sig selv på en solrig dag foruden skiltet, der siger at politiet kan lukke for opholdstilladelsen – hvis vi ikke passer på. Vi passer ikke så meget på, ikke længere.

Kødbyen er sort af mennesker, der lokkes til af smarte dåseøl til 60 kr. Sværmende bevæger vi os ind og ud mellem dem. Vi køber øl og lapper den kølige humle i os. De andre mæsker sig i små, dyre kødbyis og de, der ikke mænges med mængden, drikker smart vin på parkeringspladsen i reserverede vin-drikker-stole. Kapitalismen sejrede. Vi kan ikke holde os væk, vi trænger jo. En hjemløs spørger om en lille donation, de mange folk med dyre dåseøl ignorerer ham. Han går med en flaske i hånden. Endnu engang spørger han om lidt penge

til en hjemløs. Intet svar. Han kaster flasken, så den splintres på den varme asfalt. Så fordufter han, mens vinen fordamper, og politiet henvises til hvilken vej han gik.

Nu står jeg med begge ben i en strøm mod genåbning og et hverdagsliv, der ligner det gamle. Det er måske umuligt ikke at komme til at flyde med. Hvad gør jeg så? Hvad vil jeg gerne? Jeg vil gerne være i stand til at give mig selv lidt fri for de forventninger og forestillinger om, hvordan tingene skal gøres rigtigt. Jeg skal ganske rigtigt lære at være akademiker og skal have en værktøjskasse til at lave akademisk arbejde, men en værktøjskasse er ikke nær så effektiv, hvis den begrænser ens mulighedsrum. Jeg fik en mail i forbindelse med at tilmelde mig denne essaykonkurrence – hvilket begreb og hvilke teoretikere? Jeg blev i første omgang paf, det vidste jeg ikke helt. Så skrev jeg om Tim Ingold og om at dwelle. Nu skriver jeg det ud. Det strittede mærkeligt, som en uønsket udvækst.

Nedlukningen har vist mig, at det er en utrolig gave at være tilfreds i det, man gør.

Det bliver ikke nemt at videreføre, for fremdriftsreformer, karakterræs og udvikling er funderet i en konstant følelse af ikke at være god nok. Udviklingen ligger i angsten. Men hvad hvis udviklingen lå i lysten og glæden ved at blive mere vidende og konstant finde sig mere til rette i verden.

I skrivende stund er jeg stadig usikker. Usikker på, om det giver mening at prøve noget nyt, om det her overhovedet giver mening for andre end mig. Det er åbenbart ikke alt, en nedlukning af samfundet kan forbedre. Men tænk engang, det ville da være skønt at kunne stå ved sine egne ord og opgaver – også før og uden man får 12.

Det var sjovt at prøve. Nu må vi i gang igen. Jeg kan ikke fortsætte, selv hvis jeg prøvede. Forleden sagde jeg dog nej til et job. En krampetrækning for at mærke jeg lever. Længe leve dagpengene. Jeg fik min vilje og Mette F. fik sit siddende sommerbryllup.

Nu sidder jeg kun tilbage med spørgsmål om hvorvidt coronanedlukningen vil have en reel indvirkning på, hvordan jeg kommer til at gøre tingene fremover. Hverdagen trækker i mig og minder mig om hvor lidt selvbestemmelse jeg i virkeligheden har. For selv store tanker må vige for hverdagens trivialitet og det er lettere at give afkald end det er at kæmpe for en idealistisk sag – det er nemmere at flyde med. Så måske giver jeg slip på det hele og lader strømmen føre mig derhen hvor den havde ført mig før nedlukningen. Måske er jeg kommet i besiddelse af en unik mulighed for at gøre tingene lidt anderledes.

En minimal drejning der ændrer kursen.

ADRIAN ELKJÆR STALLKNECHT
f. 1993, 8. SEMESTER

EN FLAGERMUS BASKER MED SINE VINGER

'Den senmoderne verden – den verden som jeg kalder højmoderne – er apokalyptisk, ikke fordi at den uundgåeligt resulterer i ulykke, men fordi den introducerer risici som tidligere generationer ikke har været nødt til at konfrontere'

Anthony Giddens 1991: 4

Verden er forandret. På en måde kan det anses som en slags apokalypse i sociologen Anthony Giddens' forstand. Noget som er gjort mulig i kraft af vores fremadstormende og globaliserede verden. I denne højmoderne verden hænger Danmarks nedlukning direkte sammen med den hesteskonæsede flagermus i det sydlige Kina. En flagermus bliver solgt på et marked i Kina og folk hamstrer toiletpapir i Island. I den globaliserede verden er 'a butterfly flaps its wings' tilsyneladende blevet konkret virkelighed. Den eneste forskel er, at det er et andet bevinget dyr det her drejer sig om. Giddens skriver, at de apokalyptiske risici stammer fra den globale karakter af de moderne systemer, såsom transportsystemet (Gid-

dens 1991: 4). Netop det globale transportsystem er en af årsagerne til det, vi ser udspillet i verden nu og som har udløst en apokalyptisk stilstand for hele verdenssamfundet.

For danske studerende som jeg selv er den konkrete situation udgjort af de retningslinjer som den danske nationalstat har udstedt. Selvom det har været et stort skift at rykke online, er ikke meget ændret: Der afholdes stadig forelæsninger, der skrives stadig eksaminer og afleveringer. På universitetet har vi påbegyndt en øvelse i at imitere den hverdag vi har mistet, ved den simple manøvre at gøre, som vi plejer. Det kan anses som en type 'mimesis', et begreb som opstod i 1990ernes ritual-teori i antropologi og som betyder efterlignelse af virkeligheden især fundet ved ritualer om åndsbesættelser (Snodgrass 2002: 33-34). Med andre ord forsøger vi at tilgå en anden verden, i dette tilfælde én vi havde før, ved at imitere denne verden. Vi lader som om, at virkeligheden er den samme for at frembringe den. Et sådant eksempel er denne essay-konkurrence som kan ses som et forsøg på at opretholde en illusion om, at alting er som det plejer: At vi som studerende stadig skriver tekster, og at andre stadig læser og vurderer dem.

Med en pandemi som COVID-19 følger en krise. Antropologen Jarrett Zigon (2007) argumenterer for, at kriser kan anses som et 'moralsk sammenbrud', hvor

tingene ikke opfører sig som normalt, og vi overskri-der nomos eller hverdagens normale rammer (ibid.: 137). Zigon baserer sit argument på Martin Heideggers fænomenologiske indsigt i forskellen mellem ting som 'vedhåndenværende' og 'forhåndenværende'. Med andre ord at vi ikke lægger mærke til tingene, når de fungerer som forventet, når de er vedhåndenværende, men når de pludselig ikke fungerer, lægger vi mærke til dem – de bliver forhåndenværende (Heidegger 2007 [1927]: 91-92). På en måde bliver vi som bruger af tingene pludselig nærværende og opdager tingene, som før lå udenfor vores bevidsthed. Det, vi ser i verden nu, kan fortolkes som et verdensomspændende moralsk sammenbrud, hvor selve opfattelsen af verden bliver genovervejet, fordi den, ligesom tingene, ikke agerer som forventet. På en måde er det en form for mistænkeliggørelse: Som individer og samfund bliver vi mistænksomme overfor de ting, som før fungerede som forventet, eksempelvis vores sundhedsvæsen eller vores økonomiske system. Vi skal nu genoverveje brugbarheden, se om systemerne igen kan fungere, som vi intenderer. At komme over krisen er at begynde at stole på tingene igen. Ligesom vi stoler på, at bordet eller væggene ikke falder sammen omkring os, skal vi igen stole på systemerne efter deres sammenbrud.

Antropologen Roberto Barrios (2017) beskriver, hvordan kriser i det moderne samfund har det med at blive

konceptualiseret på den samme måde (ibid.: 152). Med dette menes at selve den måde, vi forstår kriser på, bliver normativ, da denne måde bygger på en række underliggende antagelser (ibid.: 152). Antagelserne er at kriser er fremtids-orienterende, forårsaget af en historisk dom ('judgement') og epoke-forandrende (ibid.: 153). Kriser, som moderne konceptualiseringer af katastrofer, antager, at der for det første er en underliggende forklaring at finde, og for det andet at katastrofen pludselig frembringer denne, så den fremstår klart og tydeligt for alle (ibid.: 161). Barrios argumenterer for, at der ikke opstår et enkelt, men en hel række af forskellige forklaringsmønstre efter en katastrofe, som alle forekommer legitime, men at disse forskellige forklaringsmønstre er betonet af den sociopolitiske situation, som beskueren anskuer katastrofen fra (ibid.: 161-162). Hvis man ser på den ulige indvirkning som COVID-19 har haft på sorte amerikanere i USA i forhold til hvide, er det ikke svært at forstå, at kriser rammer forskelligt (Pilkington 2020). For at følge denne tanke til ende, vil der, fordi der er flere forklaringer på en given krise, samtidig være flere, og måske divergerende, løsninger.

Når kriser skal løses, retter politiske beslutningstagere opmærksomheden mod hvad, der gik galt. Med andre ord forstås begivenheden som en undtagelse som skal rettes, men ikke nødvendigvis de normative praksisser som kan have skabt situationen (Barrios

2017: 153). Et eksempel kunne være at anse naturkatastrofer som tragiske enkeltstående begivenheder med store menneskelige konsekvenser, eller, som vi er begyndt de senere år, som et led i den gradvise forandring af jordens klima forårsaget af menneskers aktiviteter. På samme måde kan COVID-19 katastrofen konceptualiseres som en tragisk enkeltstående begivenhed eller, som Giddens fremstiller det, som led i en større sammenhæng forårsaget af højtudviklet globalisme. Imidlertid er det essentielt at vi kritisk vurderer fortolkningerne. For når disse fortolkninger opstår, må vi, som den antropologiske litteratur viser os, ikke tage dem for givet, men undersøge det socio-politiske udgangspunkt disse fortolkninger kommer af.

Konturer af løsninger på krisen begynder allerede at opstå nu. Den åbenlyse løsning er udvikling af en vaccine. Imidlertid spår flere sundhedseksperter at det ikke er sikkert, at vi skal regne med en vaccine som kan udrydde pandemien fuldstændigt, men snarere skal leve med den år frem (McKie et al. 2020). At være pro en vaccine som løsning på krisen virker umiddelbart som gnidningsfrit og apolitisk. En vaccine er ligesom 'udvikling' svær at være imod (cf. Ferguson 2002: 406-407). Imidlertid opstår der en hel række udfordringer ved en vaccine. For det første er det ikke klart, hvem som først får del i den vaccine, som alle vil have. Altså hvilken måde den

vil blive distribueret på verdensplan. For det andet, hvilken situation, der vil opstå på den storpolitiske scene, hvis Kina udvikler en vaccine først, noget som i skrivende stund forekommer sandsynligt (Su 2020). For det tredje, hvem som vil tjene på at producere og udvikle en vaccine. Med marxistiske briller vil man med COVID-19 sige, at der er opstået et nyt globalt marked, som indtil videre udgør et mere eller mindre ureguleret ingenmandsland (cf. Tsing 2005).

Derudover advarer flere eksperter mod 'vaccine-nationalisme' (Savage 2020), hvor de enkelte nationalstater distribuerer en potentiel vaccine blandt egne befolkninger. Et konkret politisk problem i Danmark, da vi i 2016 solgte den statslige vaccineproduktion for 15 millioner kroner til et saudiarabisk forretningskonglomerat (SSI 2016). Derudover kan man sætte spørgsmålstegn ved, om en vaccine er den rette løsning for verdenssamfundet generelt. I store dele af verden er løsningen på problemet måske slet ikke en vaccine, men at løse det, som lederen af FN's World Food Programme kalder en hungersnød af 'bibelske dimensioner', som på grund af COVID-19 krisen truer lande som Yemen, Sydsudan og Afghanistan (Harvey 2020). I USA derimod har pandemien disproportionalt ramt den sorte del af befolkningen, da sorte amerikanere har tre gange højere sandsynlighed for at dø af COVID-19 end hvide (Pilkington 2020). Krisen har derved ikke de samme løsninger, fordi

krisen ikke har udløst de samme konsekvenser. Som antropologer må vi forstå og forklare de effekter som COVID-19 har udløst og udstille disses store forskelle.

Som mennesker står vi en krise, som ændrer hverdagen og sætter forståelsen af verden til overvejelse. Med Zigon og Heidegger kan vi sige, at verden er blevet forhåndenværende, da selve opfattelsen af vores verden er brudt sammen. Som Barrios beskriver det, er krisen blevet det, som sætter spørgsmålstejn ved hverdagens rolige rullen forbi (Barrios 2017: 152). I USA afslører pandemien dybe samfundsmæssige skel, i Yemen resulterer pandemien i hungersnød og på Københavns Universitet er vores undervisere blevet pixelerede. Kriser rammer meget forskelligt. Henrik Wegener, rektor for Københavns Universitet, har opfordrer til at vi skal stille os selv spørgsmålet: 'Har vi lært noget af krisen? For kriser er også en vidunderlig anledning til at lære noget nyt' (Wegener 2020). I dette essay har jeg forsøgt at fortolke krisen vi står midt i, men samtidig sætte spørgsmålstejn ved selve denne praksis. I stedet for spørgsmålet, 'har vi lært noget af krisen?', kunne vi stille spørgsmålet, 'hvordan er det vi har lært forskelligt fra hinanden?', for hvilke kriser er udløst af COVID-19? Først ved at udstille de mange krisers forskelle, kan vi blive klar til næste gang verdenssamfundet forandres fordi en flagermus basker med sine vinger.

LITTERATUR

- Barrios, Roberto. 2017. 'What Does Catastrophe Reveal for Whom? The Anthropology of Crises and Disasters at the Onset of the Anthropocene'. *Annual Review of Anthropology* 46: 151-166. <https://doi.org/10.1146/annurev-anthro-102116-041635>
- Ferguson, James. 2002. 'Chapter 31: The Anti-Politics Machine: "Development", Depoliticization and Bureaucratic Power in Lesotho' i *The Anthropology of Politics*, edited by Joan Vincent, 399–408. Wiley-Blackwell.
- Giddens, Anthony. 1991. *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Harvey, Fiona. 2020. 'Coronavirus Pandemic "Will Cause Famine of Biblical Proportions"'. *The Guardian*, 21. april 2020, sec. Global development. <https://www.theguardian.com/global-development/2020/apr/21/coronavirus-pandemic-will-cause-famine-of-biblical-proportions>
- Heidegger, Martin. 2007 [1927]. *Væren og tid*. Århus: Forlaget Klim. Oversættelse af Christian Rud Skovgaard.
- McKie, Robin, Toby Helm, and Michael Savage. 2020. 'Don't Bet on Vaccine to Protect Us from Covid-19, Says World Health Expert'. *The Observer*, 18. april 2020, sec. World news. <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/18/dont-bet-on-vaccine-to-protect-us-from-covid-19-says-world-health-expert>
- Pilkington, Ed. 'Black Americans dying of Covid-19 at three times the rate of white people'. *The Guardian*, 20. maj 2020 <https://www.theguardian.com/world/2020/may/20/black-americans-death-rate-covid-19-coronavirus>

- Savage, Michael. 2020. 'Once We Have a Vaccine, How Will It Be Shared Fairly around the World?' *The Observer*, 25. april 2020, sec. Society. <https://www.theguardian.com/society/2020/apr/25/once-we-have-a-vaccine-how-will-it-be-shared-fairly-around-the-world>.
- Snodgrass, Jeffrey G. 2002. 'Imitation Is Far More Than the Sincerest of Flattery: The Mimetic Power of Spirit Possession in Rajasthan, India'. *Cultural Anthropology* 17 (1): 32–64. <https://doi.org/10.1525/can.2002.17.1.32>.
- Statens Serum Institut. 2016. 'Staten indgår aftale om salg af vaccineproduktion'. https://www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2016/2016_vaccineproduktionen-solgt_030616
- Sue, Alice. 2020. 'China aims to 'lead the world' by winning the corona virus vaccine race' *Los Angeles Times*, 17. juni 2020. <https://www.latimes.com/world-nation/story/2020-06-17/china-aims-to-lead-the-world-by-winning-the-coronavirus-vaccine-race>
- Tsing, Anna Lowenhaupt. 2005. 'Frontiers of Capitalism'. In *Friction: An Ethnography of Global Connection*, 27–55. Princeton: Princeton University Press.
- Zigon, Jarrett. 2007. 'Moral Breakdown and the Ethical Demand: A Theoretical Framework for an Anthropology of Moralities'. *Anthropological Theory* 7 (2): 131–150. <https://doi.org/10.1177/1463499607077295>.
- Wegener, Henrik. 2020. 'Corona vil trække dybe spor'. Københavns Universitet, 27. april 2020. <https://kunet.ku.dk/nyhedsrum/nyheder/Sider/Corona-trækker-dybe-spor.aspx>.

MADS VINCENT HEDEGAARD
f. 1995, 6. SEMESTER

SOM SENDT FRA HIMLEN

DET LEVENDE HÅB

Påskesøndag d. 12. april 2020 ringer kirkeklokkerne i Aarhus Domkirke ind til påskegudstjeneste. På enhver anden påskesøndag ville kirkebænkene være fyldt, og lyden af kirkeklokkerne ville smelte sammen med småsnak fra de fremmødte kirkegængere, der benyttede lejligheden til at socialisere med familie og venner. Men ikke denne gang. Kirken er næsten tom. Det har den været mange søndage i træk.

Selve gudstjenesten er blevet filmet på forhånd, uden menighedens tilstedeværelse, og om søndagen bliver den lagt op på YouTube. Videoen starter ud med lyden af kirkeklokkerne, bedeslag, og et billede fortæller, at titlen på dagens gudstjeneste er: Det levende håb. Der spilles Mendelsohns Denn Er Hat Seinen Engeln Befohlen. Herefter starter Biskop Henrik Wigh-Poulsen dagens gudstjeneste:

Nåde være med jer. Og fred fra Gud vor far og Herren Jesus Kristus. Kristus er opstanden. Han er sandelig opstanden. Sådan lyder det som en

jublende morgenhilsen i de ortodokse kirker verden rundt i disse timer. Det råbes ud, det siges højt. Det hviskes, det mumles. Triumferende. Insisterende. Trodsigt. Vi kan have brug for, at tage de samme ord i vores mund. For vi sidder rundt omkring i vores stuer. Spredt og langt fra hindanden. Og har måske svært ved, at tage påskens store budskab ind. Der er så meget der kan stå i vejen. Men Kristus er opstanden. Han er sandelig opstanden. Og det er en glæde uden mål, som også omfatter dig. Også selvom om du ikke helt kan forstå og tage imod det.

Videoen er blevet set næsten 1000 gange. Domkirken rummer i alt 1200 siddepladser, og den online deltagelse kan derfor næsten måle sig med en fyldt kirke. Selvom de gamle ritualer må tilpasses, syntes der fortsat at kunne identificeres et behov for stabilitet hos menigheden. Søndagsgudstjenesten står ved – selv under et nationalt forsamlingsforbud!

Men selvom den kristne folkekirke måske er kommet nogenlunde helskindet igennem krisen, har ikke alle trossamfund haft de samme muligheder. Mange trossamfund står i krisetider overfor særegne udfordringer, som kan være svære at forstå for de ikke indviede. Nærværende analyse vil, med udgangspunkt i sygdomsudbruddet i Athen i 430 f.v.t. og coronakrisen, undersøge hvordan disse særegne udfordringer kommer til udtryk, og hvilke konsekvenser de medbringer.

TIL BEGRAVELSE I ATHEN

Forestil dig nu, at du er en athensk borger i 430 f.v.t. En af dine nærmeste er netop død. Normalt foreskriver traditionen et omstændigt begravelsesritual i tre akter. Først, en fremvisning af den afdøde, nydeligt pyntet med blomster og klædt i hvidt, hvor den afdødes kvindelige familiemedlemmer meget eksplicit gav udtryk for deres sorg, ved at jamre sig højlydt, rive sig i håret og synge klagesange. Denne første del var i øvrigt nok anledning til en Athensk lov, som begrænsede længden af begravelser for at undgå for megen støj i byen. Herefter fulgte et ligtog, hvor den afdøde blev båret fra sit hjem til begravelsespladsen lidt uden for byen. Til sidst kremering og selve begravelsen, hvorpå der rejstes en stele med den afdødes navn. Nogle dage efter begravelsen var der tradition for at afholde mindeceremonier.

Men denne gang er anderledes. Der er udbrudt sygdom i byen, og du er derfor langt fra den eneste der skal holde begravelse på netop denne dag. Til fremvisningen er der et tydeligt fravær af dine nærmeste. Nogle er døde, imens andre måske holder sig væk af frygt for at blive smittet. Ligtoget passerer mange andre ligtog, og på vej til begravelsespladsen passerer i hellige templer fyldt med lig. I har kæmpet hårdt for at få brænde til ligbålet. Men just som det antændes, og flammerne vokser sig store, smider en desperat fremmed et andet lig på dit bål. Forarget ser

du til, alt imens dine forfædres rituelle skikke og din elskedes minde skændes. Men sådan er realiteterne nu engang i disse sygdomstider.

SYGDOMMEN I ATHEN

Ovenstående scenarie er baseret på historikeren Thukydid's beskrivelse af de udfordringer det religiøse liv i Athen gennemlevede under sygdomsudbruddet. Sygdommen opstod, kort efter den Spartanske hær gjorde sit indtog på Athensk jord i marts 430 f.v.t. Den athenske befolkning blev, for at undgå direkte konfrontation til lands, beordret til at samles bag bymuren. Men den Spartanske hær var ikke den eneste forestående trussel. Tæt pakket bag ved byens mure gryede ideelle forhold for smittespredning. En forfærdelig sygdom brød ud, og den spredtes som en steppebrand blandt den uforberedte og forsvarsløse befolkning. Det estimerede dødstal ligger imellem 75.000 til 100.000 menneskeliv – ud af en befolkning på omkring 300.000!

Hvilken sygdom var der så tale om? Et hyppigt bud har været yersina pestis – bakterien som var ansvarlig for den sorte død – hvilket dog betvivles af mange, hvorfor den hyppige betegnelse 'pesten i Athen' ligeledes er omstridt. Nyere studier peger på ebola eller tyfus som mulige kandidater, men der er fortsat ingen konsensus på området. Fra historikeren Thukydid, som ifølge eget udsagn selv havde

gennemlevet sygdommen og i øvrigt er vores eneste reelle skriftlige kilde til begivenhederne, kender vi symptomerne således:

Først fik de en voldsom hede i hovedet, og deres øjne blev røde og betændte; mundens indvendige dele, svælget og tungen, blev blodsprængte, og der udgik en modbydelig, ildelugtende ånde fra dem. Siden efter disse første sygdomstegn, indfandt der sig desuden nysen og hæshed; og så varede det ikke langt tid, før lidelsen gik ned i brystet og havde en voldsom hoste ifølge med sig

– *Thuk. II. 49*

Ydermere beskriver han opkast, diarre, kraftfulde muskelsammentrækninger og tabet af fingre, tæer, øjne eller sågar kønsdele som hyppige symptomer. Andre igen mistede hukommelsen og blev, som Thukydid fortæller det, ude af stand til at genkende hverken sig selv eller sine nærmeste.

RITUALER OG TEKNOLOGI

Ifølge Thukydid var selve de fysiske symptomer ikke den værste konsekvens af sygdommen, det var den komplette opgaven af lov og orden. Dette havde flere årsager, men jeg vil her fokusere på dem, som relaterer sig til ritualer. Ritualer er, ifølge antropologen Viktor Turner, skabere af sammenhængskraft i et samfund. Det var de i antikken såvel som i dag. Un-

der coronakrisen har teknologi spillet en vigtig rolle i opretholdelsen af rituelle handlinger. Ramadan-fester såvel som baptistiske gudstjenester er blevet holdt via Zoom. Det er svært at sætte ord på, hvor vigtigt en sådan fastholdelse af religiøse ritualer har været for nogle trossamfund, når ikke det fysiske samvær har været muligt.

Men den tilgængelige teknologi i det klassiske Athen var til lidet hjælp under epidemien. Det er meget sandsynligt, at sygdommen i Athen ligesom ny corona-virus var baseret på smitte imellem mennesker, eftersom Thukydide beskriver høj dødelighed blandt de som tog omsorg om de syge. Alligevel holdtes der fast i gamle skikke. Her samledes befolkningen, for hvem smittetryk og social afstand var ganske ukendte begreber, i de hellige templer, i håbet om at Apollon eller en anden gud ville høre deres lamenter. Ifølge Thukydide resulterede dette i en ophobning af døde netop her. Uden nogen alternative teknologiske metoder til at mediere de ritualer, som de havde baseret en stor del af deres liv på, var det netop de meget gudfrygtige, som blev hårdt ramt.

Digitalt medierede religiøse ritualer skaber altså muligheder for trossamfund i dag, som ikke var tilgængelige i antikken. Men der mangler stadigvæk forskning i den hastige digitalisering af de mere traditionsbundne religioner, som corona-krisen har

medført. Hvilke konsekvenser har det, at de gamle ritualer nu i højere grad må afvikles digitalt? Det er et spørgsmål, som jeg ikke kan besvare, eftersom de langsigtede konsekvenser af en sådan udvikling ikke kendes på nuværende tidspunkt. Men corona-krisen gør det klart, at trossamfund er særligt udsatte, når det kommer til krisetider som disse og digitalisering, hvorfor der behøves mere forskning på området.

TRO OG MATERIALITET I KRISETID

Ovenstående overskrift lyder måske for nogen antagonistisk. Er da ikke tro det modsatte af det materielle? Sådant har megen tidligere forskning i hvert fald behandlet emnet. Men den materielle vending (en akademisk strømning i de humanistiske videnskaber som fokuserer på materialitetens betydning) har indenfor religionsstudier, såvel som så mange andre discipliner, fordret en revurdering af materialitetens betydning for det religiøse. I indledningen til bogen *Things: Religion and the Question of Materiality* (2012) skriver Birgit Meyer og Dick Houtman, at det antagonistiske forhold imellem materialitet og religion er et resultat af normative religiøse traditioner, der påvirker vores egen opfattelse af, hvordan verden hænger sammen. Mange religiøse traditioner bygger på en grundantagelse om, at der er en transcendent verden, som er ikke-materiel (tænk på buddhistiske frasisgelser af materielle behov i jagten på Nirvana). Men ses der ud over religiøse skrifers egne

forklaringer, er det svært at forestille sig en religiøs bevægelse, som ikke på den ene eller den anden måde benytter materialitet som central måde at forstå en sådan ikke-materiel verden.

Jeg vil her argumentere for, at vi kan forstå materialitetens betydning på trossamfund i krise på to måder. For det første er der tale om religiøs materiel til brug i hellige ritualer. I Athen var det blandt andet tømmer til ligbålet og røgelse til begravelsen der kunne være mangel på. Ifølge Thykydid forsagede dette en *”fuldstændig forstyrrelse i de love og skikke, de tidligere plejede at følge med hensyn til ligenes begravelse, og man be gravede dem således, som enhver bedst kunne.”* I sidste ende førte denne desperation og materielmangel til direkte tyvagtighed: *”når der var opstabet et Bål til at brænde andres døde på, skyndte de sig med at komme dem i forkøbet, der havde opstabet dem, og lagde det dem selv tilhørende lig på bålet og antændte det; ligeledes var der andre der, når et fremmed lig lå på bålet og brændte, kastede det lig, de selv kom slæbende med, op oven på det og derefter gik deres vej.”* (Thuk. II. 52)

Under corona-krisen medførte nedlukningen af den danske kristne folkekirke ikke en så ekstrem mangel på religiøst materiel, som det var tilfældet i Athen. Adgangen til eksempelvis brød og vin under altergangen blev ganske vist limiteret, men denne mangel

har tilsyneladende endnu ikke affødt så fatale konsekvenser, som dem Thukydid beskriver. Men under coronakrisen har den anden betydning af materialitet haft en stor betydning for trossamfund i krisetid. Jeg taler her om forskelle i materiel velstand iblandt trossamfund. Dette ses blandt andet i Israel, hvor de betydeligt fattigere og tættere befolkede religiøse hasidiske-kvartere har været blandt de hårdest ramte steder i landet. I en artikel i *The Times of Israel* udtalte Benny Brown, professor i ortodoks jødisk ideologi ved Det hebraiske universitet i Jerusalem, at coronakrisen har tydeliggjorde paradoksale forhold i de hashidiske miljøer, navnlig frasigelsen af det materielle verden og nødvendigheden for at tjene penge for at få mad på bordet. Brown peger på, at den øgede fattigdom som corona-krisen medfører i disse kvarterer muligvis på lang sigt kan være af afgørende betydning for et reelt religiøst opgør med materialitetens betydning i ultra-ortodokse samfund.

We may discover that many more Haredim are quietly skeptical. The poverty that may come after the virus may send more people to work. It may be a crack that lets all the other changes – internet penetration, growing skepticism, poverty – turn into a dramatic shift

– Gur, 2020

Som med teknologiens indvirkning på religion kan

der derfor være behov for en revurdering af materialitetens betydning i trossamfund efter coronakrisen. Nærværende indsigt peger på nogle af de fundamentale udfordringer som trossamfund står overfor i krisesituationer, hvor mangel på religiøs materiel eller mangel på materiel velstand grundet religiøs overbevisning kan have store konsekvenser.

KONKLUSION

I krisetid står trossamfund overfor unikke udfordringer. Umuliggørelsen af rituelle handlinger og mangel på materiel rykker ved nogle basale grundantagelser, som trossamfund bygger på. Forskere har i mange år peget på, at pandemier, som den vi netop har gennemlevet, vil blive mere hyppige i fremtiden. Igennem krisen har vi gang på gang set stor smittespredning i trossamfund. Skal dette undgås i de fremtidige pandemier er vi nødt til at have en forståelse af de implikationer krisesituationer kan have for netop disse mennesker. Denne artikel har ikke givet noget klart svar herpå, men den må tolkes som en opfordring til at tage de humanistiske videnskabers bidrag til sygdomsforskning seriøst. Kun en intim menneskelig forståelse af disse samfund kan afhjælpe problemer i fremtiden, og det er netop dette de humanistiske videnskaber bidrager med.

HENVISNINGER

- Gur, H. R. (2020) More basic than a crisis of faith: Will the virus upend ultra-Orthodox society? Available at: <https://www.time-sofisrael.com/more-basic-than-a-crisis-of-faith-will-the-virus-upend-ultra-orthodox-society/> (tilgået: 14 June 2020).
- Houtman, D. and Meyer, B. (eds) (2012) *Things: Religion and the Question of Materiality*. New York: Fordham UP.
- Thukydids Historien om den peloponnesiske krig. Oversættelser er adapteret fra C. L. Geertz oversættelse (2017). Forlaget Atalante.

THIT HAMMERICH CLAUSEN
f. 1996, 4. SEMESTER

CORONATANKER

CORONA STARTER tankemylder. Alle taler om, hvordan Corona-tiden får dem til at se alting i nye og anderledes perspektiver, og samtidig understreger de, at det er nu, at de finder ud af, hvad det er, der virkelig betyder noget for dem. Hvor de lægger tryk på virkelig. Jeg ved ikke, om Corona gør det samme for mig – i virkeligheden får det mig nok bare til at tænke endnu mere over, hvad meningen med det hele er. Med livet og med den verden som vi er kastet ind i. Kigger ud af vinduet og observerer den krage, som troligt møder op på kanten af vores altankasse hver dag og kigger dristigt ind. Den ved ikke noget om Corona, eller gør den? Det hele ville nok være en smule lettere, hvis man bare en enkelt dag eller to kunne bytte livsverden med den og flyve sig langt væk fra den verdenspandemi, som synes at være samtalemålet og fokuspunktet uafhængigt af, hvor man bevæger sig hen (om end det selvfølgelig er begrænset, hvor langt væk vi kan komme i øjeblikket).

GÅR TUR med sød veninde og hund (på afstand) og krammer som det første min lille hvide, lodne og

yderst pjuskede ven. Klapper og uddeler roser til det lille væsen, imens hun logrer ihærdigt. Kigger herefter på veninde og smiler indforstået – ingen kram i dag heller. Men så er det jo godt, at hvidt firbenet væsen godt må få masser af kram og kys – dét er der i hvertfald ikke blevet sagt noget om, at man ikke må... eller er der? Det er efterhånden svært at finde hoved og hale i de retningslinjer, som Sundhedsstyrelsen febrilsk forsøger at guide det danske folk igennem...

Andre gode veninder finder os på tur, og jeg ser dem gentage samme procedure med klap og komplimenter til sødt loddent væsen. De sender herefter også indforståede smil og kommer hænderne tilbage i lommerne. Synes det er svært. Kunne vi i princippet kramme hinanden, nu vi allesammen alligevel rører ved hund og krammer hende? Eller sidder Corona nu i pelsen og ærgrer sig over, at når menneskehånden nærmer sig, er der absolut ingen mulighed for at smitte? Nej Corona, fy! Vi smitter kun ved menneske-til-menneske-kontakt og ikke ved hund-til-menneske-kontakt – det er ligesom fem-sekunders-reglen og mad, slå det op – den er god nok.

TÆNKER MEGET på Mads & Monopolet podcast og noget Peter Mygind sagde. Han smiler altid til dem, han møder på sin vej, især i disse tider, fordi man ikke ved, om de er isoleret helt alene og savner menneskelig kontakt. Måske er det smil man sender af sted

redningen på deres dag. Smiler derfor selv til alle dem jeg møder nu, med samme overvejelser i tankerne, og det lykkes da også, når modgående fodgænger ikke stirrer intenst ned i jorden, mens man passerer (med rigelig god afstand selvfølgelig). Smitter Corona også, når man smiler til hinanden? I givet fald mangler jeg vist den memo. Og hvornår holder vi egentlig op med at sige i disse tider?

HANDLER I Irma. Kun fordi Brugsen har lukket, og det virkelig var nødvendigt med hvidløgsslute til aftensmad. Er ret sikker på at antallet af kunder for længst har oversteget, hvad der regnes for forsvarligt – men er også ret sikker på at alle er lige glade, så længe de bare kan handle det, de selv manglede. Hvis nu man har sprittet hænder på vej ind og bare holder vejret, mens man smyger sig forbi andre i de smalle gange, så ved Corona vel godt, at den ikke må smitte, gør den ikke?

STRESSER VANVITTIGT rundt imens jeg forsøger at finde hovedtelefoner, som burde ligge på sin vanlige plads men på aktuelle tidspunkt leger gemmelig. Løfter tunge unibøger og forsøger som sporhund at følge den rute i lejligheden, hvor jeg kunne have lagt dem. Ret imponeret over at noget kan blive væk på blot halvtreds kvadratmeter. Skifter i frustration fokus fra manglende hovedtelefoner og logger i stedet på Zoom for at konstatere, at mit netværk heller ikke

er venner med mig i dag. Overvejer om jeg har tid til at genstarte hele lortet, inden dagens næste undervisning går i gang. Hvornår lærer jeg, at tre minutter til undervisningsstart ikke er tid nok til at finde de ting, som man åbenbart har mistet for en stund OG til at logge på Zoom?! Prøver at slå koldt vand i blodet og sætter mig ned – men sveder alligevel. Hader at komme for sent også selvom det er virtuelt. Idet jeg med et kapløb om tiden beslutter mig for, at det bedste nok er at give computeren en frisk start, ved at trykke på den store runde knap, åbner Zoom på mirakuløs vis, og jeg ankommer, idet min forelæser fortæller mig, at hun er klar til at starte. Hovedtelefoner viser sig at ligge let skjult under notesblok. Løber mig selv at det her er absolut sidste gang, jeg åbner min computer så sent. Sætter mig godt til rette og nyder, at jeg er gode venner igen med både Zoom, mit netværk og mine hovedtelefoner – alt er godt (hvis man altså lige undlader at medregne verdenssituationen og ser bort fra, at ovenstående episode højst sandsynligt vil gentage sig til morgendagens undervisning).

VÅGNER PANISK da kæreste to minutter i otte stormer ud af sengen og nærmest løber ind (hvis man altså kan det på den halvanden meter der er fra seng og til kontorplads) for at nå vigtigt og spontant møde. Observerer hvordan han vækker computeren, der lyder som om, at også den har det stramt med

at vågne før otte. Han sætter sig godt tilrette i stolen og har derefter dybt seriøst møde den næste time iført underbukser. Heldigt at han ikke behøver at have kamera på. Tænker på hvor mange mennesker der i disse tider holder møde iført højst usædvanlig arbejdsuniform, og ved deres chefer det godt? Og er man rigtig voksen når man gør det? Og hvem kan man i såfald ringe til og spørge?

FRUSTRERET OVER gruppearbejde og feltarbejde som skulle løbe af stablen, netop som Corona annoncerede sin ankomst. Hvordan er det lige, man foretager deltagerobservation og styrker et gruppearbejde, når man sidder bag hver sin computer, og ikke kan se dem man arbejder sammen med? Sidder med ustabil net, som præ Corona ellers virkede upåklageligt men lige pludselig ingen ambitioner har om at leve op til sit gode ry, og leverer derfor kun brudstykker af samtale fra gruppemedlem, som diskuterer ophedet om noget, mit net aldrig fik chancen for eller lysten til at videreformidle. Hvis du synes det lyder spændende at køre på motorvejen med lukkede øjne, skulle du prøve at lave et feltarbejde under Corona og kommunikere med gruppemedlemmer, i en diskussion der for længst har taget overhånd, **SAMTIDIG** med at du kun hører hvert andet ord. Behøver jeg at skrive, at resultatet af samtalen ikke var konstruktivt?

Kan man egentlig genstarte et år? Hvad nu hvis hele

verdens befolkning blev enige om det, og kan man stemme om det et eller andet sted? I såfald tror jeg, at vi er mange der stemmer for.

DYRKER YOGA og strikker meget. Kan nu lave en fejlfri solhilsnen og er den lykkelige indehaver af ni næsten lige karklude – godt nok i lidt usædvanlige farver, men når samfundet nærmest er lukket ned, og når man har svært ved at argumentere for vigtigheden af, at man bevæger sig ud for at finde bestemte farver af garn, må man tage til takke med det, man kan finde i gemmerne.

GRÆDER LIDT da universitet i New Zealand meddeler, at det kommende semester på udveksling bliver afviklet online. De skriver dog, at jeg er mere end velkommen, og at jeg bare kan følge undervisningen hjemmefra. Ikke helt det samme som at rejse om på den anden side af jorden og bo omgivet af bjerge. Online undervisning. Hjemmefra. I Danmark. Leger lidt med tanken. Hvordan ville det fungere i praksis? Juli til november måned – onlineundervisning fra midnat til fire-fem stykker om morgenen. Det bliver i hvertfald en spændende døgnrytme, og det er nok det pæneste der er at sige om det. Bliver nok nødt til at takke nej til alternativt tilbud om onlineudveksling – også selvom mit hjerte brister ved tanken.

MODTAGER MAILS fra universitet i New Zealand

som skriver, at de glæder sig til at se mig den 2. juli. Undskyld mig, men har de ikke fået skæbnesvanger mail fra flere måneder siden, hvor jeg hjerteskrærende skrev, at jeg takkede nej til min plads? God måde at minde mig om hvad der skulle have været og samtidig drysse ekstra salt i såret. Skriver på pæneste vis, at jeg stadigvæk ikke ønsker at starte onlineundervisning i juli – heller ikke selvom det er med Professor Brown, og at hun ellers lyder vældig dygtig.

SKYLDFØLELSEN INDTRÆDER, når jeg tænker på, hvor heldig jeg er at være født i Danmark, i et samfund hvor vores leder ønsker at passe på vores liv og hvor vi, selvom en verdenspandemi truer, nok skal få mad på bordet og er så privilegerede, at de fleste af os har taget over hovedet. Jeg føler mig skyldig over, at det går så godt med at bo to mennesker sammen på 50 kvadratmeter, og jeg forsøger at sende god karma og gode tanker til alle dem, hvor parforholdet for alvor bliver sat på prøve, og til dem der skal hjemmeundervise deres børn. Hvem har egentlig opfundet det system, vi lever i, og hvorfor skal der være så stor forskel på vores leveforhold i verden?

SPILLER SCRABBLE på altanen og er ret sikker på at det ord jeg har lagt ikke bliver godtaget.. hmm, måske kæreste ikke opdager det og accepterer for kreativitet? Kæreste kigger dog skeptisk først på mit ord og derefter på mig. Den gik ikke. Åbenbart virker

regel om at navneord aldrig kan stå alene og derved kan sammensættes i det uendelige ikke i Scrabble... det havde ellers givet gode point. Egentlig er der ingen af os, der har læst reglerne. Hvorfor insisterer man altid på ikke at læse reglerne til spil, man kender semi-godt? Det ender jo altid med, at de alligevel bliver nærstuderet, når der opstår uenigheder. Man kunne ligeså godt bare læse dem fra start – så var der i det mindste styr på det.

SØLVFISK, HVOR kommer du egentlig fra? Læser Immanuel Kant imens en stor en af slagsen søger tilflugt i den nærmeste sprække i gulvet. Det er ikke fordi Kant ikke er spændende – men bliver pludselig overmandet af voldsom trang til at vide mere om dyret med lange følehorn. Sølvfisk kan åbenbart leve i tre til fire år men kan blive helt op til otte år gamle. Hold da op... betyder det, at de sølvfisk jeg ser i lejligheden reelt set har været mine samboer de sidste par år, jeg har boet her? Egentlig forholdsvist uhøfligt af mig ikke at hilse pænere på når jeg ser dem. Det er ikke fordi, jeg har meget imod dem, men foretrækker bare at de eksempelvis boede i nabolejligheden. Der står på nettet, at den bedste måde at slippe af med dem er ved at udlufte ofte – især i badeværelset hvor de angiveligt lever lykkeligt i fugtige omgivelser. Fedt. Bor i lejlighed med Københavnertoilet der aldrig har set dagslys og sikkert ikke ved hvad et vindue er. Altså må planen om at udlufte jævnlige og

slippe af med sølvfarvede venner opgives. Kan man egentlig kende forskel på dem? Ligesom zebraer der har unikke mønstre? I såfald må jeg til at finde passende navne til mine ret anmassende venner i sølv, som insisterer på, at vi skal bo under samme tag.

DANSER EKSTATISK rundt da universitet i New Zealand skriver, at der er mulighed for at genansøge om plads til februar 2021. Corona bliver dog nødt til at slappe seriøst af. I kan finde mig i vores lille køkken med svedige dansetrin og musik, der sikkert er alt for højt taget i betragtning af, at vi er mange der arbejder hjemmefra i det store lejlighedskompleks – men i dag må jeg godt.

ER TAKNEMMELIG. Taknemmelig over at have søde venner der arrangerer bingo på Zoom, at have en sød familie som altid er der og en sød kæreste, som ikke panikker, når hele landet lukker ned, og som giver kram og opløftende ord, når ens liv bevæger sig i retninger, man ikke troede man skulle. Måske er det dét, der er meningen med livet. At omgive sig med gode mennesker og at være god imod dem. At affinde sig med de ting man ikke har magten til at ændre, og kæmpe hårdt for det man tror man kan. På den måde tror jeg, at Corona nok har lært mig en ting eller to om, hvad der virkelig betyder noget – men på den anden side havde jeg nok ikke behøvet en hel verdenspandemi til at finde ud af det.

TAK

Til alle essayskrivere for at dele refleksioner, tanker og ord med os alle.

Til HK for at gøre det muligt at trykke denne bog til alle ansatte og studerende ved Institut for Antropologi.

Til Ask Fält Urheim for omslagstegning. Fed arbejdsproces og fantastisk resultat. Det gør vi igen.

Til institutleder Bjarke Oxlund for lysten til at tænke ud af boxen og viljen til at handle på tankerne.

Til Heiko Henkel, Cecilie Rubow og Heiko Henkel for at bruge sommerferiestunder på at udvælge vinderne.

Til Margaret Mead for lån af titelkoncept.

Til Selma og Matheo for at holde mig skarp, effektiv og tidsoptimerende i arbejdsprocessen.

Til alle mine studiekammerater – særligt jer, der stadig hilser selvom I har slået jer på mig...

UDGIVET MED ØKONOMISK STØTTE FRA

HK

SAMMEN
ER DU
STÆRKERE

TRYKT MED STØTTE FRA

moment

LaserTryk•dk